

T.C.
KIRŞEHİR AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

**TÜRKİYE'DE SURİYELİ SİĞİNMACI ÇOCUKLARIN SOSYO-
KÜLTÜREL UYUM DÜZEYLERİNİN TESPİTİ VE
GELİŞTİRİLMESİNE YÖNELİK SOSYAL POLİTİKALAR
ÖNERİLERİ; KIRŞEHİR ÖRNEĞİ**

Hatice DURGUN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KIRŞEHİR - 2022

T.C.
KIRŞEHİR AHİ EVRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

**TÜRKİYE'DE SURİYELİ SİĞİNMACI ÇOCUKLARIN SOSYO-
KÜLTÜREL UYUM DÜZEYLERİNİN TESPİTİ VE
GELİŞTİRİLMESİNE YÖNELİK SOSYAL POLİTİKALAR
ÖNERİLERİ; KIRŞEHİR ÖRNEĞİ**

Hazırlayan
Hatice DURGUN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Selim BİÇEN

KIRŞEHİR-2022

KABUL VE ONAY

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Siyaset Bilimi Ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencisi Hatice DURGUN tarafından hazırlanan “Türkiye’de Suriyeli Sığınmacı Çocukların Sosyo-Kültürel Uyum Düzeylerinin Tespiti ve Geliştirilmesine Yönelik Sosyal Politikalar Önerileri; Kırşehir Örneği” adlı tez çalışması 24/01/2022 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından oybirliği ile **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Danışman

Dr.Öğr. Üyesi Selim BİÇEN

Üye

Dr.Öğr. Üyesi Hülya AĞCASULU

Üye

Dr.Öğr. Üyesi Hüseyin ERTUĞRUL

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

.../.../2022

Prof. Dr. Hüseyin ŞİMŞEK

Enstitü Müdürü

Türkiye’de Suriyeli Sığınmacı Çocukların Sosyo-Kültürel Uyum Düzeylerinin Tespiti ve Geliştirilmesine Yönelik Sosyal Politikalar Önerileri; Kırşehir Örneği adlı tez çalışması 24/01/2022 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından oybirliği ile **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Danışman

Dr.Öğr. Üyesi Selim BİÇEN

ÜyeDr.Öğr. Üyesi Hülya AĞCASULU

ÜyeDr.Öğr. Üyesi Hüseyin ERTUĞRUL

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylım.

.../.../2022

Prof. Dr. Hüseyin ŞİMŞEK

Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezinin kâğıt ve elektronik kopyalarının Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezinin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim sadece Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezinin yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezinin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

24/02/2022

Hatice DURGUN

İmza

ÖZET

TÜRKİYE’DE SURİYELİ SİĞINMACI ÇOCUKLARIN SOSYO KÜLTÜREL UYUM DÜZEYLERİNİN TESPİTİ VE GELİŞTİRİLMESİNE YÖNELİK SOSYAL POLİTİKALAR ÖNERİLERİ; KIRŞEHİR ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan: Hatice DURGUN

Danışman: Dr.Öğretim Üyesi Selim BİÇEN

2022

Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü

Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı

Jüri

Dr. Öğr. Üyesi Selim BİÇEN

Dr.Öğr. Üyesi Hülya AĞCASULU

Dr.Öğr. Üyesi Hüseyin ERTUĞRUL

2011 Arap Baharı’ndan bu yana, yaşanan iç savaşlar, çatışmalar, şiddet ve bunların getirdiği ekonomik yoksunluk vs gibi sebepler, yeni bir yaşam umuduyla etkilenen kitleler Türkiye’yi dünyanın en fazla göçmen kabul eden ülkesi haline getirmiştir. Resmi rakamlara göre 3,5 milyondan daha fazla göçmen barındıran ülkemizde göçe bağlı yüzlerce sorunu çözmek zorunda kalan yetkililer her krizde en kırılgan gruplar olarak karşımıza çıkan dolayısıyla en çok etkilenen kadınlar ve çocukları ayrıca yönetmek ve analiz etmek zorunda kalmışlardır. Sığınmacı çocukların göç sürecinde maruz kaldıkları insani olmayan koşullar tüm dünya tarafından bilinse de bu sorunlara yeterli düzeyde müdahale edilememesi çocuklar üzerinde telafisi güç kalıcı izler oluşmasına neden olmaktadır.

Araştırmanın temelini oluşturan veriler 2021 yılında, Kırşehir İlinde sığınmacı olarak yaşayan 150 Suriyeli çocuk arasından toplanmıştır ve bu çalışmada çocukların sosyokültürel

uyum düzeyleri incelenmiştir. Araştırmada kişilerarası iletişim, akademik/iş performansı, kişisel ilgi alanları ve toplumsal katılım, ekolojik uyum, dil yeterliği alanları ile ilgili sorular sorulmuştur. Yapılan analiz sonucunda çıkan sonuçlar Suriyeli sığınmacı çocuklara yönelik geliştirilecek sosyal politikalara Kırşehir özelinde ve en nihayetinde Türkiye genelinde katkıda bulunması hedeflenmiştir.

Elde edilen sonuçlar kısaca Kırşehir’de yaşayan Suriyeli sığınmacı çocukların sosyal uyum düzeyinin yüksek olduğunu işaret etmiştir. Çocukların farklı yaşam tarzlarına ayak uydurma ve etkinliklere katılım sağlama konusunda problem yaşamadığı verilen cevapların analizinde görülmüştür. Korelasyonel değerlendirmede ise dil yeterliliği ile ekolojik uyum ve kişisel ilişki arasında negatif yönlü uyumsuzluk olduğu görülmüştür. Bu da sosyal uyumun sağlanmasında dil öğrenmenin önemli bir ölçüt olduğunu ortaya çıkarmıştır. Bütün bu veriler ışığında çalışma Suriyeli sığınmacı çocuklar için geliştirilecek sosyal politikalara alternatif çözüm önerileri ile sonlandırılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Suriyeli Sığınmacı Çocuklar, Sosyokültürel Uyum, Kırşehir

ABSTRACT

**SOCIAL POLICY SUGGESTIONS FOR DETERMINING AND DEVELOPING
THE LEVELS OF SOCIO-CULTURAL ADAPTATION OF SYRIAN REFUGEE
CHILDREN IN TURKEY; KIRŞEHİR EXAMPLE**

M.Sc. Thesis

Preparer: Hatice DURGUN

Advisor: Dr. Öğretim Üyesi Selim BİÇEN

2022 – (... + ...)

Kırşehir Ahi Evran University, Graduate School Of Social Sciences

Department of Political Science and Public Administration

Jury

Dr. Öğretim Üyesi Selim BİÇEN

Dr. Öğretim Üyesi Hülya Ağcasulu

Dr. Öğretim Üyesi Hüseyin Ertuğrul

A hopeful emigration from the civil wars experienced since the countries of the 2011 Arab Spring, and a new life that will leave their globally and generally economically high

homeland Turkey is a country that accepts Turkey in the largest number of countries. Having to solve hundreds of immigration-related problems in our country, which hosts more than 3,5 million immigrants according to official figures, the authorities have had to manage and analyze separately the women and children who are the most vulnerable groups in every crisis and thus the most affected. Although the inhumane conditions that asylum-seeking children are exposed to during the migration process are known by the whole world, the inability to adequately intervene in these problems causes permanent scars on children that are difficult to compensate.

The data forming the basis of the research were collected from 150 Syrian children living as asylum seekers in Kırşehir Province in 2021, and the sociocultural adaptation levels of the children were examined in this study. In the research, questions were asked about interpersonal communication, academic/work performance, personal interests and social participation, ecological adaptation, and language proficiency. The results of the analysis are aimed to contribute to the social policies to be developed for Syrian refugee children in Kırşehir and ultimately in Turkey.

The results obtained briefly indicated that the social cohesion level of Syrian refugee children living in Kırşehir is high. It was seen in the analysis of the answers given that the children did not have any problems in adapting to different lifestyles and participating in activities. In the correlational evaluation, it was observed that there was a negative incompatibility between language proficiency, ecological harmony and personal relationship. This has revealed that language learning is an important criterion in ensuring social cohesion. . In the light of all these data, the study was concluded with alternative solutions to the social policies to be developed for Syrian refugee children.

Keywords: Syrian Refugee Children, Sociocultural Cohesion, Kırşehir

ÖN SÖZ

Kendi vatanı dışında başka bir ülkede sığınmacı olarak yaşayan insanların sosyo-kültürel uyumları, yaşam kaliteleri ve memnuniyetleri yönünden çok önemlidir. Bu sebeple, ortaya konulan bu çalışmada Suriyeli sığınmacı çocukların sosyokültürel uyumları, cinsiyetleri, yaşı ve okul düzeyleri Türkiye'yi tercih nedenleri açısından incelenmiştir.

Ülkemizde yaşayan sığınmacı çocuk ve yetişkin guruplara yönelik kültürel uyumları ile ilgili birçok araştırma yapılmıştır. Bu araştırmalarda da araştırma guruplarının kültürel uyumları cinsiyet, yaş gibi değişkenler kullanılarak incelenmiştir. Bu araştırma, Suriyeli sığınmacı çocukların, sosyokültürel uyumlarını incelemek için Ward ve Kennedy tarafından, 1999 yılında geliştirilen sosyokültürel uyum ölçeğini kullanması açısından, Suriyeli sığınmacı çocuklara yönelik Türkiye'de yapılmış araştırmalardan farklılık ortaya koymaktadır.

Araştırmanın yapılması esnasında desteğini esirgemeyen, bilgi ve birikimini benimle paylaşan, bilimsel katkılarıyla araştırmama rehberlik eden sayın tez danışmanım Dr. Selim BİÇEN'e teşekkürlerimi sunarım.

Yüksek lisans eğitimim boyunca ilgi ve desteğini esirgemeyen eşim Fatih DURGUN'a teşekkür ederim.

Kırşehir-2022

Hatice DURGUN

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	<i>Hata! Yer işareti tanımlanmamış.</i>
BİLDİRİM	<i>ii</i>
ÖZET	<i>iv</i>
ABSTRACT	<i>vi</i>
ÖN SÖZ	<i>viii</i>
İÇİNDEKİLER	<i>ix</i>
TABLolar/ÇİZELGELER LİSTESİ	<i>xii</i>
SİMGELER VE KISALTMALAR	<i>xiii</i>
1. GİRİŞ	<i>14</i>
1.1. ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ	<i>14</i>
1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI	<i>14</i>
1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	<i>14</i>
1.4. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI	<i>16</i>
1.5. VARSAYIMLAR	<i>16</i>
1.6. TANIMLAR	<i>16</i>
BÖLÜM I	<i>18</i>
2.1. Göç	<i>18</i>
2.2. Sosyal Uyum Kavramı	<i>21</i>
2.3. Sosyal Uyumun Boyutları	<i>25</i>
2.3.1. Ekonomik Boyut.....	<i>26</i>
2.3.2. Kültürel Boyut.....	<i>27</i>
2.3.3. Sosyo-Politik Boyut.....	<i>28</i>
2.3.4. Kendini Tanımlama Boyutu.....	<i>28</i>
2.4. Sosyal Uyum Etkileyen Faktörler	<i>28</i>
2.4.1. Ev Sahibi Topluluğun Yapısı ile İlgili Olan Faktörler.....	<i>30</i>
2.4.2. Göç Edilen Menşei Ülkenin ve Toplumun Yapısı ile İlgili Olan Faktörler.....	<i>30</i>
2.4.3. Göçmenlerin Yapısı ile İlgili Olan Faktörler.....	<i>30</i>

2.5. Sığınmacı Çocukların Karşılaştıkları Sorunlar	30
2.5.1. Göçmen Kaçakçılığı	31
2.5.2. Çocuk Ticareti	32
2.5.3. Çocuk İşçiliği	33
2.5.4. Eğitim Hakkından Yoksunluk	33
2.6. Sığınmacı Çocukların Karşılaştıkları Sorunlara Yönelik Geliştirilen Sosyal Politikalar	35
2.6.1. Kamu Politikaları	34
2.6.2. Sosyal Politikalar.....	35
2.7. Sığınmacı Çocuklara Yönelik Mevzuatlar	37
2.8. İlgili Çalışmalar.....	38
<i>BÖLÜM II.....</i>	<i>43</i>
<i>3.1. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....</i>	<i>43</i>
3.1.1. Araştırma Modeli	43
3.1.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi	44
3.1.3. Araştırmaya Katılan sığınmacı Suriyeli çocuklara Ait Kişisel Bilgilerin Frekans ve Yüzde Dağılımları İlişkin Bulgular	44
3.1.4. Veri Toplama Araçları	45
3.1.5. Verilerin Analizi.....	46
3.1.6. Sosyokültürel Uyum Ölçeği (SCAS-R) Ölçeğinin Yorumlanmasında Kullanılan Puan Sınırları.....	47
<i>BÖLÜM III.....</i>	<i>48</i>
<i>4. BULGULAR.....</i>	<i>48</i>
4.1. Sığınmacı Suriyeli Çocukların Görüşlerine Göre Ölçek Maddelerine İlişkin Bulgular	49
4.2. Sığınmacı Suriyeli Çocukların Görüşlerine Göre Ölçek Alt Boyutlarına İlişkin Bulgular	51
4.3. Sığınmacı Suriyeli Çocukların Sosyokültürel Uyum Hakkındaki Görüşlerinin Cinsiyet Değişkenine İlişkin Bulgular.....	52
4.4. Sığınmacı Suriyeli Çocukların Sosyokültürel Uyum Hakkındaki Görüşlerinin	

Yaş Değişkenine İlişkin Bulgular	54
4.5. Sığınmacı Suriyeli Çocukların Sosyokültürel Uyum Hakkındaki Görüşlerinin Yaş Değişkenine İlişkin Bulgular	55
<i>BÖLÜM IV</i>	62
<i>SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....</i>	62
<i>ARAŞTIRMACI NOTU.....</i>	59
<i>KAYNAKÇA.....</i>	69
<i>EKLER.....</i>	75
<i>ÖZGEÇMİŞ.....</i>	78

TABLolar/ÇİZELGELER LİSTESİ

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Sığınmacı Suriyeli Çocuklara Ait Kişisel Bilgilerin Frekans Ve Yüzde Dağılımları.....	44
Tablo 2. Ölçek Güvenirlik Analizi.....	46
Tablo 3. Sosyokültürel Uyum Ölçeği (SCAS-R) Toplam Ortalamasında Homojenite Testi	46
Tablo 4. Sosyokültürel Uyum Ölçeği (SCAS-R) Alt Boyutları Homojenite Testi.....	47
Tablo 5. Okul yöneticilerinin Yönetim Tarzları ile Hesap Verebilirlik Uygulamaları Ölçeğinin Yorumlanmasında Kullanılan Puan Sınırları.....	48
Tablo 6. Sosyokültürel Uyum Ölçeği (SCAS-R) Maddelerinin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	49
Tablo 7. Sosyokültürel Uyum Ölçeğinin (SCAS-R) Alt Boyutlarının Ortalama ve Standart Sapma Değerleri	51
Tablo 8. Sosyokültürel Uyum Ölçeğinden (SCAS-R) Cinsiyete Göre Alınan Puanlara Ait Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	52
Tablo 9. Sosyokültürel Uyum Ölçeğinden (SCAS-R) Yaş Değişkenine Göre Alınan Puanlara Ait Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	54
Tablo 10. Sosyokültürel Uyum Ölçeğinden (SCAS-R) Yaş Değişkenine Göre Alınan Puanlara Ait Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	55
Tablo 11. Sosyokültürel Uyum Ölçeği (SCAS-R) Alt Boyutları Arasındaki Korelasyon	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.

SİMGELER VE KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış olan kısaltmalar ve açıklamalar aşağıda sunulmuştur.

Kısaltmalar	Açıklamalar
AB	Avrupa Birliği
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
BM	Birleşmiş Milletler
BMMYK	Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği
CAS	Kültürel Uyum Ölçeği
DFA	Doğrulayıcı Faktör Analizi
GİGM	Göç İdaresi Genel Müdürlüğü
IOM	Uluslararası Göç Örgütü
KMO	Kaiser-Mayer-Olkin Değeri
SCAS	Sosyokültürel Uyum Ölçeği
SCAS-R	Revize Sosyokültürel Uyum Ölçeği
VIF	Varyans Artış Faktörleri
YUKK	Yabancılar Uluslararası Koruma Kanunu

BÖLÜM I

1. GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumu, amacı, önemi, sınırlılıkları ve tanımlar açıklanmıştır.

1.1. ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ

Araştırmada problem genel olarak Suriyeli sığınmacı çocukların ülkemizde yaşadığı süreç içerisinde kendi vatanlarına nazaran yaşadıkları sosyal-kültürel uyum ve uyumsuzlukların ortaya çıkarılması, belirlenen problem cümlelerini ise öneri niteliğinde çözüme kavuşturulmasıdır.

1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Araştırmanın genel amacı, Kırşehir’de yaşayan Suriyeli sığınmacı çocukların sosyokültürel uyum düzeylerini belirlemektir. Belirlenen bu amaç doğrultusunda araştırmada aşağıda belirlenen sorulara cevap aranmıştır.

1. Sığınmacı Suriyeli çocukların görüşlerine göre, Sığınmacı Suriyeli çocukları sosyokültürel uyum düzeyleri nedir?
2. Sosyokültürel uyum düzeylerine ilişkin görüşler Sığınmacı Suriyeli çocukların,
 - a. Cinsiyetine,
 - b. Yaşına,
 - c. Okul düzeylerine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
3. Sığınmacı Suriyeli çocukların sosyokültürel uyum ölçeği alt boyutları korelasyon düzeyleri nedir?

1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Ülkeler arasında sığınmacı olarak yapılan seyahatler sonrasında meydana gelen hızlı toplumsal değişimler sonucu sosyal normların etkisini yitirmesi sosyo kültürel olarak uyum problemleri ve buna bağlı olarak suç teşkil eden davranışları beraberinde getirmektedir. Bunlardan biri de göç ve göçün tetiklediği sosyokültürel değişimlerdir. Doğduğu ülkeyi terk edip başka bir ülkeye sığınmacı olarak aileleri ile veya bireysel olarak göç eylemini gerçekleştiren çocukların sosyokültürel değişim noktasında yardım ve rehberlik alamaması durumunda suç ve benzeri norm dışı yaşam şekillerine doğrudan ya da dolaylı olarak yönelmesi beklenmektedir (Gönültaş ve Hilal, 2012, s. 156-165).

Sığınmacı çocukların bir ebeveyn gözetiminde ve yardımıyla almaları gereken sağlık, barınma, eğitim, güvenlik gibi temel yaşam gereksinimlerinin yanı sıra sosyal iyileşme için kültürel katılım göstermeleri gerekmektedir. Bu temel ihtiyaçlar bakımından yoksun bir şekilde hayatlarına devam eden sığınmacı çocukların tehlikelere maruz kalacağı, sosyal uyum sağlayamadığı için toplum tarafından ötekileştirileceği gerçeği göz ardı edilemez. (Kalaycı ve Serpen, 2017, s. 12-34). Suriyeli sığınmacı çocukların temel ihtiyaçlarının giderilmesi yetersiz kaldığı veya karşılanamadığı gerçeğinden bahsetmek mümkündür. Tüm bu saydığımız olumsuz durumları yaşayan çocuklar; çocuk işçiliği, yaşına uygun eğitim almama, insan ticareti, sağlık sorunları, sosyal yardımların yetersizliği nedeni ile madde bağımlılığı, suç işlemeye yönelim, erken yaşta evlilikler gibi sorunlarla baş başa kalmaktadır.

Bölgesel veya toplumsal olarak gerçekleşen göç, insanların doğup büyüdüğü toprak parçasını terk etmeleriyle yeni yaşam alanları arayışına sebep olmaktadır. Dünyada insanların yaşamakta güçlük çektikleri ve yaşamak istemedikleri en kötü konum olan vatansızlık gerek ülkeler gerekse Birleşmiş Milletler açısından anlaşma, kanun ve mevzuatlarla korunamamaktadır. Dünyada vatansız kalmaktan kaynaklanan sığınmacı faaliyetlerinden tarih boyunca bütün toplumlarda en çok çocuklar etkilenmiş olup bu durum çocuklarda travmalara neden olmuştur. Bunun sonucunda sığınmacı olarak yaşayan çocukların geleceklere konusunda yaşadıkları kaygıları onları geleceğinden koparmakta ve ümitsizliğe sürüklemektedir. İnsan çevresinden ibarettir. Sosyal çevresi ile uyum içinde olmayan bireyle/çocuklar çeşitli açılardan sıkıntı yaşamaktadır. Bu çalışmada ülkemize sığınan ve Kırşehir’de yaşayan Suriyeli sığınmacı çocukların sosyokültürel uyum düzeylerinin ne düzeyde olduğu incelenecektir.

1.4 VERİ TOPLAMA ARAÇLARI VE UYGULAMA

Araştırma teorik ve uygulama olarak iki aşamadan oluşmaktadır. İlk aşamada literatür taraması yapılmış konu ile ilgili olarak gerekli bilgiler toplanmıştır. İkinci aşamada ise SCAS-R Sosyokültürel uyum ölçeğinin uygulanması için 21 sorudan oluşan ölçek soruları Suriye’li Sığınmacı çocuklara sorularak cevapları SPSS analiz programı kullanılarak analiz edilmiştir.

Araştırmamızın uygulama kısmında Kırşehir Valiliği İl Göç İdaresi’ne anketi kullanmak için izin yazısı yazılmıştır. İl Göç idaresi Genel Müdürlüğün’den onay alındıktan sonra ilimizde yaşayan Suriyeli sığınmacı çocuklara ulaşılmıştır. Çocuklara ulaşırken kartopu tekniği kullanılmıştır. Yani, ulaştığımız birkaç aile bizi başka ailelere yönlendirmiştir. Sığınmacı bireyler genelde büyük aile yapısına sahip olduğundan, diğer

sığınmacılarla güçlü bir network ağları olması sebebiyle sığınmacı çocuklara ulaşılmasında sıkıntı yaşanmamıştır. Anket soruları bir tercüman aracılığı ile sorulmuştur. Çocukların kimliklerine bakılarak yaşları teyit edilmiştir. Fakat mültecilerin ülkemizin sınırlarına girişte beyanları esas olduğundan kimlik bilgileri de beyan doğrultusunda oluşturulmaktadır. Bu aşamada kimliklerinde 18 yaş altı olduğu anlaşılrsa da fiziksel anlamda kimlik bilgileri ile çelişki gözlemlenen çocuklara ölçek soruları sorulmamıştır.

Uygulama yapılırken Covid-19 tedbirleri göz önünde bulundurulmuş, maske-mesafe ve hijyen kurallarına özen gösterilmiştir. 2021 yılı Ekim-Aralık aylarında çalışma gerçekleştirilmiştir. Araştırmacı olarak bizzat sahada bulunulmuştur. Bir anketin doldurulması ortalama (çocuktan çocuğa değişmekle birlikte) 20 dakika sürmüştür.

1.4.ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Araştırmanın sınırlılıkları şunlardır:

1. Kırşehir’de yaşayan sığınmacı Suriyeli çocuklar ile sınırlıdır.
2. Örneklem olarak belirlenen sığınmacı Suriyeli çocuklar görüşleriyle sınırlıdır.
3. Araştırma için kullanılan ölçme araçları ve toplanan veriler ile sınırlıdır.

1.5. VARSAYIMLAR

1. Araştırmaya katılan denekler cevaplarında samimi ve gönüllüdürler.
2. Seçilen örneklem evreni temsil edebilecek büyüklüktedir.

1.6. TANIMLAR

Mülteci: Peker ve Sancar (2005)’e göre mülteci; kendi ülkelerinde yaşam güvenliği olmayan; ırksal, etnik, dinsel, mezhepsel, siyasal, cinsel, sınıfsal ayrımcılıktan ya da yaşanan savaş ve çatışmalar nedeniyle ülkelerini terk ederek başkalarının ülkelerine sığınmak durumunda kalan kişilerdir.

Sığınmacı: BMMYK (2015b)’da sığınmacı; Cenevre Sözleşmesindeki şartları sağlamış olmasına rağmen mülteci statüsünü alabilmek için bekleyen kişiler olarak tanımlanmaktadır. Korkmaz (2016)’a göre de sığınmacı; mülteci olmak için ülkesini terk edip bir ülkeye kabul edildikten sonra mülteci statüsü için başvuruda bulunan ve o ülkenin yetkilileri tarafından soruşturmaya alınan kişilerdir.

Sığınmacı çocuklar: Mülteci ve sığınmacı çocuk denildiği zaman öncelikle çocuk kavramının ne olduğunu tanımlamak gerekir. Kimlerin çocuk kimlerin yetişkin olduğu hususu ise evrensel nitelikteki Çocuk Haklarına Dair Birleşmiş Milletler Sözleşmesi’nin birinci maddesinde tanımlanmıştır. “Çocuğa uygulanabilecek olan kanuna göre daha erken

yaşta reşit olma durumu hariç, on sekiz yaşına kadar her insan çocuk sayılır.” Mültecilik ve sığınmacılık için yapılan başvurular bazen ailesi ile bazen de ailesi olmadan yani beraberinde kendisinden sorumlu refakatçisi bulunmayan on sekiz yaşın altındaki çocuklar tarafından yapılmaktadır. **Yukarıda yaptığımız sığınmacı tanımı ve buradaki çocuk tanımı ile özetle Sığınmacı+çocuk bu şekilde tanımlanabilir.**

Özellikle refakatçiye sahip durumda olmayan çocuklar zihinsel ve bedensel sağlıklarını olumsuz etkileyen durumlarla baş başa kalmaktadır. Kendilerine tamamen yabancı bir ülkede savunmasız halde bulunan mülteci ve sığınmacı çocuklar genellikle barınma, sağlık, eğitime erişimde yaşadıkları sorunların yanısıra; organ ticareti, fuhuş yaptırmak için kaçırma, cinsel istismar, terör örgütlerince militan olmaya zorlanma gibi birtakım riskler altındadırlar. Risk altındaki bu çocukları tespit edebilmek, koruyabilmek ve onlara yardım edebilmek için ilgili verilere ihtiyaç duyulmasına rağmen sadece sınırlı sayıda ülkeden resmi kayıtlarda mülteci ve sığınmacılar hakkında bilgi alınabilmektedir. (Sever, 2020 s.25)

Sosyokültürel Uyum: Yavuzer (2001, s.228), uyumu kişilerin sahip olduğu özelliklerinin kendisi ile yaşadığı çevre arasında sağlıklı bir etkileşim içinde olması ve bu etkileşimi devam ettirebilmesi şeklinde tanımlamıştır.”

“Berry (1997, s.10) ise sosyal uyumu, bireyin gün içinde yaşanan problemlerle birlikte aile, iş ve akademik yaşamındaki sorunlarla da başa çıkarak, içinde bulunan toplumun kültürüne ayak uydurma becerisi olarak tanımlamıştır. Sosyal uyumu sağlamada göç eden topluluğun ev sahibi toplumun kültürüne de uyum sağlaması önem arz etmektedir. Yani sosyo kültürel uyumu sosyal uyumun bir parçası olan kültürel uyumu kapsayarak şu şekilde tanımlayabiliriz: Göçmenlerce sığınılan topluluğun kültürel değerlerinin olduğu gibi kabul edilmesinden ziyade, içinde yaşadıkları toplumun kültürel örf adetleri ile kendi örf adetleri arasındaki farkın anlaşılmasını ve bunlarla beraber birlikte yaşama beceri geliştirmesi kabiliyetine sahip olunması gerekliliğini ortaya koyan bir olgudur. (Oguri ve Gudykunst 2002’den aktaran Şeker ve Akman, 2016, s.504). Aşağıda sosyal uyum kavramı açıkça tanımlanmıştır.

Bu çalışmada sosyo kültürel uyumu da kapsayan sosyal uyum ifadesi kullanılacaktır. Çalışmanın 1. Bölümünde sosyal uyum detaylı olarak anlatılmıştır.

BÖLÜM II

2.1. Göç

Türk Dil Kurumu (TDK) sözlüğünde Ayverdi'ye göre göç kavramı şu şekilde açıklanmıştır. Ekonomik, toplumsal, siyasi ve savaş nedenlerinden biri veya birkaçından dolayı toplum, birey veya küçük insan topluluklarının yaşadıkları ülkeden başka bir ülkeye, yaşadıkları şehir veya bölgeden başka bir şehir veya bölgeye taşınma eylemini gerçekleştirmesidir. Marshall'ın açıklamasına göre ise göç kavramı şu şekilde ele alınmıştır. İnsanların siyasi, sosyo-ekonomik, savaş veya doğa olayları neticesinde yaşadıkları yerleri kendileri için iyi olduğu düşünülen bir başka şehir, bölge ve ülkelere kalıcı olacak şekilde tercih etmesidir. (Marshall, 2009, s. 10-15).

Diğer yandan Yalçın'ın göç kavramını tanımlamasına göre; ekonomik, siyasi ve insan yaşamını olumsuz etkileyen diğer nedenlerden dolayı bir yerden başka bir yere gerçekleştirilen kısa, orta veya uzun vadeli, geri dönüş veya sürekli yerleşim hedefi güden coğrafik, toplumsal ve kültürel bir yer değiştirme serüvenidir (Yalçın C. , 2004, s. 13).

Göç kavramına ilişkin yukarıda yapılan açıklamalara nazaran göç ile ilgili ana başlıklar şu şekildedir;

- a. Kişinin yaptığı yer değişikliği,
- b. Kalıcı ya da yarı kalıcı yer değişikliği,
- c. Kişinin birincil ikamet ettiği yerden başka bir yere taşınarak ikamet etmesi,
- d. İnsanlar, kendi ülkeleri dışında göç etikleri ülkede uzun ya da sürekli yaşamaları,
- e. İkamet yerinden başka bir yere değişim, kendi isteğiyle ya da kendi isteğiyle olmayan, sürekli ya da geçici olarak taşınması.

Yapılan kavramsal tanımlamalara bakılacak olursa; göç ile birlikte göçmenlerin yaşamlarında farklı bir sosyo-kültürel, ekonomik ve siyasi çevreye dahil olmalarından dolayı hayatlarında birtakım değişimler yaşamışlardır. Bu nedenle bu tip değişimlerin göçmenlerde, kimlik, aidiyet ve kültür açısından asimile olduğu da ortadadır. (Toksöz, 2006, s. 109).

Sosyal bilimciler göç eyleminin, etnik, kültürel, politik ve ekonomik açıdan sebepleri ve sonuçları üzerinde yapılacak araştırmaların teorik ve metodolojik yaklaşımlar çerçevesinde incelemişlerdir. Göç eylemleri üzerinde yapılan farklı analizler kuramsal ve metodolojik olarak ayrılsalarda aslında göç olgusuna yönelik birleşim gösterdikleri söylenebilir.

Dünyada göç üzerine yapılan bilimsel çalışmalarda göçün göç veren ülke ve göç alan ülke olarak bu iki paydaştaki artı ya da eksi yönde etkileri farklılıklar göstermekle birlikte terminoloji açısından farklı katagoride incelenmektedir. Göç alan ve göç veren ülkelerin insan azalım ve artımlarında tercih ve terk edilmesine neden olan genel olarak yukarıda bahsedilen kategoriler coğrafi, politik, sosyal, psikolojik ve ekonomik olarak ayrıştırılmaktadır.

Göçe neden olan etmenlerden coğrafi şartlara bakılacak olursa göç veren ülkenin coğrafi özellikleri insanların hayatlarını devam ettirebilmeleri için gerekli şartların sağlanması açısından elverişli olmamasıdır. Coğrafi özellikler açısından ülkenin ulaşım alt yapı ve iş sahalalarının yetersiz olması da başlıca alt nedenleri olarak sıralanabilir. Coğrafi etmen kaynaklı göçler ise iç göç ve dış göç olarak iki şekilde gerçekleşmektedir. Ülke sınırları içerisinde coğrafi şartları elverişsiz, yaşam şartlarını zorlaştıran bir bölgeden yine ülkenin bu zorluklarının yaşanmadığı başka bir bölgesine yapılan göç, iç göç olarak değerlendirilmektedir. Dış göç ise yine ülkenin uluslararası tanınan sınırlarının herhangi bir sebeple aşılması durumunda gerçekleşen bir durumdur. Ülke dışına yapılmış olan göç coğrafi, siyasi, ekonomik ve savaş nedenlerinden doğan insan hareketliliğidir. Ülke içinde veya ülke dışına yapılan göçler zorunlu ve gönüllü olmaya bağlı olarak değişiklik göstermektedir. (Toksöz, 2006, s. 109).

Göçün nedenleri ve çevreye olan etkileri nelerdir? Göç veren ülke, göç alan ülke arasında nasıl bir ilişki vardır? Göç nedenleri ve göçmenler arasındaki ilişki ve bunların dışsal etkileri nelerdir? Bunların birbirleri ile olan ilişkileri ve etkileri nasıldır? Buna benzer birçok sorular tarihsel olarak göç olgusunun kuramsallaştırılmasında göç nedenlerine bağlı olarak yapılan araştırmalarda süreç odaklı olduğu görülmektedir (King, 2002, s. 90).

Göç ile ilgili yapılmış olan tanımlamalarda, göçün devamlı olarak bir hareket içinde sürekli yapıldığı veya sabit olduğu görülmektedir. Bunun yanında ticari ve turizm amaçlı yapılan seyahatler göç kavramı içerisinde değerlendirilmemektedir. Bu şekilde gerçekleşen insan hareketleri bireysel ve gönüllük esasında olduğu, geri dönüşlerin kesin olarak yapıldığı için göç olarak düşünülmemektedir. (Gönüllü, 1996, s. 41).

İlk insanlardan itibaren düşünüldüğünde göçün günümüze kadar etkisi bin yıllardır

sürdüren tarım toplumundan sanayi toplumuna ve bilgi toplumuna geçişin nedeni olarak görülmekle birlikte insan hayatının sürekli değişim argümanı olmuştur. Küreselleşme sürecinin başlamasıyla hızla artan insan merkezli hareketliliklerle birlikte göç kavramı, kuzey – güney ve doğu – batı ekseninde önemli bir küresel sorun haline gelmiştir. Gerçekleşmesi muhtemel olan gelişmeleri ya da gerilemeleri içerisinde barındıran göç, göç veren ya da göç alan olarak önemini korumaktadır. (Özkan, 2008, s. 167-186).

Sanayi odaklı üretime geçememiş olan Türkiye’de 1950- 1960 yılları arasında yaşanan ekonomik ve toplumsal sıkıntılarla birlikte tarımdaki ekonomik kazancın insan hayatının idame ettirilmesi anlamında yetersiz kaldığı kırsal bölgelerden büyük şehirlere ve hatta ülke sınırlarını da aşarak ülke dışına göç sıklığının arttığı görülmektedir. Bu göç hareketliliği önce bireysel yapılan iş göçüdür ve sonraları aile göçleri olarak sonuçlanmıştır (Özkan, 2008, s. 167-186).

Günümüz Avrupa ülkelerinde 1950’li yıllardan itibaren gerçekleşen önemli sayıda Türkiye kökenli göçmen nüfusu yaşamaktadır. Türkiye kökenli göçmen nüfus yoğunluğu açısından Almanya-Avusturya başı çekerken Fransa, Belçika, Hollanda, İsveç ve Danimarka gibi diğer Avrupa ülkelerinde 4 milyon kadar Türkiye kökenli göçmen yaşamaktadır. Yine Özkan’a göre yarım yüzyıllık süre içinde neredeyse 5. nesilde olan bu göçmen topluluğu eğitimlerini yabancı bir dil ve yabancı bir metodolojiye dayalı olarak aldıkları görülmektedir (Özkan, 2008, s. 167-186). İçinde bulunduğu toplumda etnik azınlık olarak algılanan Türkiye göçmenleri sosyokültürel uyum sorunları yaşamakta ve yaşamışlardır.

Verilen bilgiler ışığında ve günümüzde yaşanan mülteci ve göç probleminin bütün dünya ülkelerinin yaşadığı sorun olduğu ortadadır. Genel olarak tüm dünyaca sorun olarak görülen göç olayının baş karakteri olan göçmen şu şekilde tanımlanabilir; "Göçmen, kökeniyle ilgili anıların, ama aynı zamanda onları unutma gerekliliğinin, uzak bir ülke ve tarihe bağlılıkla ona ev sahipliği yapan kültüre bağlanma ihtiyacının gerilim hattındaki kişidir" (Hablemitoğlu, 2004, s. 17-23).

Bireyin sahip olduğu sosyokültürel yapı ve etnik kimliğine karşı küresel kültürün tercihi noktasında birey sürekli olarak bir çatışma yaşamaktadır. Bu çatışma sürekli olarak yeni göç ve göçmen dalgasını beraberinde getirmektedir. Başka bir bölge veya ülkeye göç eden kişilerin sahip oldukları dil öğrenme becerileri, göç edilen topluluğun sosyokültürel yapısı ile uyumu sağlayıp sağlayamadığı gibi yaşantılar göçmenin psikolojik ve fizyolojik durumlarını ele alan alanların yeniden yapılandırılması önemlidir. Bireyin ait olduğu toplumdan ayrı kalması farklı sosyokültürel hayat tarzına sahip toplumun içinde yaşamaya başlaması ile bireyde psikolojik travmaların başladığı görülmektedir (Hablemitoğlu, 2004,

s. 34-37).

BM'in elde ettiği araştırma sonuçlarına göre, 2010 yılında tüm dünyada 172 milyon civarında göçmen olduğu ayrıca 2015 yılında 243 milyon civarında doğup büyüdüğü ülkenin dışında hayatını sürdüren göçmen olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Göçmenlerin büyük bir kısmı Avrupa ülkelerinde yaşamakta olup (nüfusun %9,5'i olan 70 milyon), Asya'da ise nüfusun %1,3'ü olan 50 milyon yaşamaktadırlar. Göçmen olarak büyüdükleri ülkenin dışında hayatını devam ettiren insanlar dünya geneline oranlanırsa oranları %3,2 olduğu araştırma bulgularına yansımıştır (Hablemitoğlu, 2004, s. 34-37). Yapılan araştırmalar neticelerine bağlı olarak ortalama 100 kişiden 4'ünün göçmen olduğu söylenebilir.

2.2. Sosyal Uyum Kavramı

Göçmen bireylerin farklı kültürel çevrelere uyumu, ilgili alanda yapılmış birçok akademik araştırma olmasına rağmen karmaşıklığını sürdüren bir durumdur. Göç olgusunu; içine yeni girilen toplumsal çevrede bireysel ve toplumsal alanların yeniden düzenlenmesi gerekliliği, üstelik yapılan bu düzenlemelerle hem göçmenleri hem de göç edilen ev sahibi toplumu eşgüdümlü bir biçimde etkilemesi olarak da değerlendirebiliriz. Sığınmacı bireylerin uyumu, içine girilen ev sahibi topluluğa uyum sağlama ve bu yeni toplumda başarılı bir entegrasyon süreci sergileme şeklinde ifade edilebilir. (Ward, 2008, s.159). İçinde bulunduğu topluluğun dilini anlamak ve konuşmak, yeni komşular edinmek, toplumsal aktivitelerin parçası olmak, bilim dünyasında ya da mesleki hayatta başarılı olmak gibi günlük hayatın olağan eylemlerini düzenlerken karşılaştıkları zorlukların seviyesi sosyal uyumu belirleyen kriter olarak görülebilmektedir. (Berry, 2005, s.697).

Başka bir tanım olarak sosyal uyum, bireyin içine yeni girdiği toplumun kültürel alışkanlıkları gelenek ve adetlerine uyum göstermek için davranışlarını değiştirmesi olarak nitelenebilir. (Murphy-Lejeune 2001'den aktaran Ergün, 2012, s.136).

Castro'ya (2003) göre, sosyal uyum, bireylerin sosyo kültürel kabiliyetlerinin gelişimi, yeni kültürün inanç değerlerine, kültürel değerlerine, toplumsal normlarına saygı gösterme ve ev sahibi toplulukla nitelikli bir iletişim kurmak ve bu iletişimi sürdürmek adına yeterli iletişim becerilerine sahip olmaktır. (Castro 2003'ten aktaran Sümer, 2009, s. 13). Bireyler kültürel ve sosyal olarak yeterli olduklarında, içine girdikleri yeni toplumda etkili ve başarılı sosyal ilişkiler yürütebilirler.

Yavuzer (2001, s.228), uyumu kişilerin sahip olduğu özelliklerinin kendisi ile yaşadığı çevre arasında sağlıklı bir etkileşim içinde olması ve bu etkileşimi devam ettirebilmesi şeklinde tanımlamıştır.

Berry (1997, s.10) ise sosyal uyumu, bireyin gün içinde yaşanan problemlerle birlikte aile, iş ve akademik yaşamındaki sorunlarla da başa çıkarak, içinde bulunan toplumun kültürüne ayak uydurma becerisi olarak tanımlamıştır. Yapılan güncel araştırmalar, göçmenlerin sosyal uyumunun, ana kültürü tanıma, dil yeterliliği, sosyal destek ve değişime açık olmak gibi etkenlerle olumlu etkileneceğini; sosyal kaygı, bağlanma kaygısı ve ayrımcılık gibi etkenlerle de olumsuz etkileneceğini göstermiştir (Li ve Lin, 2015, s. 176).

Kültürel ve sosyal uyumu çoklu boyutları ile ele alan Berry (1997, s.30) “Literatürde en yaygın şekilde kabul gören, kültürel ve sosyal uyumu çoklu boyutları ile ele almıştır. Onun kavramsallaştırdığı şekliyle sosyal uyum, kendi kültürel kimliğini devam ettirme ve yeni kültüre uyum sağlama gibi taban tabana zıt olacak şekilde iki temel esas altında,

- a. Entegrasyon
- b. Ayrışma
- c. Asimilasyon
- d. Marjinalleşme

Olmak üzere dört başlık altında toplamıştır. Berry'nin vurguladığı bu başlıklardan olan entegrasyon içinde iki pozitif stratejiyi barındırır. Öncelikle mülteciler kendi geleneksel değerlerine sahip çıkarken sonradan dahil oldukları yeni toplumun kültürel örf, adet ve kurallarına alışmaya gayret ederler.

Kırşehir örneği'nde Suriyeli sığınmacı bireylerin Kırşehir toplumuna uyum sürecinde zaten yüzyıl öncesine kadar beraber yaşadığımız Suriyelilerin Osmanlı toplumunda yaşıyor olması, aynı din, aynı mezhep altında birçok benzerliklerimizin olması entegrasyon sürecini kolaylaştırmış ve hızlandırmıştır. Özellikle Avrupa'ya giden Suriyeli göçmenlerin yaşadığı sorunlara nazaran Türkiye'de ki göçmenler Berry'nin bahsettiği iki olumlu stratejiyi daha az yaşamıştır. Berry (1997, s. 30)'nin bahsettiği bu aşamalar aşağıda özetlenmiştir:

Entegrasyon stratejisi; sığınmacı bireyin kendi öz kültürünü devam ettirmesinin yanı sıra yeni tanıştığı kültüre de uyum sağlamasını içerir. Entegrasyonda sığınmacı birey kendi kültürel değerlerini korurken ev sahibi toplumun kültüründen izole olmaz, bu yeni büyük toplumun sosyal olanaklarına ayak uydurarak kendine yeni çevresel ağlar oluşturur. Böylece birey kendi kültüründen uzaklaşmadan değerlerini korurken yeni tanıştığı bu toplumun kültürüne ayak uydurarak birlikte yaşama becerileri geliştirir ve bu durum her iki taraf için de olumlu sonuçlar doğurur. Entegrasyon stratejisine örnek verecek olursak sığınmacı olarak yerleştiği bölgenin dilini öğrenen aynı zamanda kendi anadilini konuşan yöresel sosyal etkinliklere katılım sağlayan, kendi kültürel değerleri ile içinde bulunduğu toplumun kültürel

değerlerini birleştirerek sosyal uyum sürecini daha kolay hale getiren kişileri örnek verebiliriz. Kırşehir Örneği'nde 12-18 yaş arası sığınmacılara sorduğumuz sorular arasında yer alan “Yaşadığım toplumun yaşam tarzına uyum sağlarım” maddesi 3.96 puanla en yüksek ortalamaya sahip madde olmuştur. Bu da ilimizde yaşayan sığınmacı çocukların entegrasyonunun iyi düzeyde olduğunu göstermektedir.

- a. Ayrışma stratejisi; bireylerin içinde bulunduğu topluluktan kendini izole etmesini ifade eden bir terimdir diyebiliriz. Bu durumda kişi kendi kültürünü korurken, içinde bulunduğu ev sahibi topluluğun kültürünü reddeder ve katılım süreçlerinde yer almayı tercih etmez. Ev sahibi kültürü reddetmek olarak tanımlayabileceğimiz ayrışma stratejisinde her iki kültürü kıyaslayan birey kendi kültürünü daha değerli görerek bulunduğu toplumun kültürünü görmezden gelir, toplulukla etkileşime girmekten kaçınır, genel gereksinimler dışında kendini yeni topluluktan izole eder. İlk olarak 1960'lı yıllarda işçi olarak Almanya'ya göç eden Türklerin sosyal uyumun boyutlarından olan ayrışma stratejisini benimsediğini, bu durumun ikinci kuşak Tüklere kadar devam ettiğini öne sürebiliriz. “
- b. Asimilasyon stratejisi; ayrışma stratejisinin aksine bireyin kendi öz kültürel değerlerini, geçmiş alışkanlıklarını yok sayarak, yeni kültürü benimseyerek tam olarak katılım sağlamasını ifade eder. Bu stratejide birey kendi kimliğinden, değerlerinden uzaklaşır ve yok sayar, bu değerleri sürdürmek istemez. Ev sahibi toplulukla daha çok etkileşimde bulunmak için fırsatlar arar. Asimilasyonunun iki nedeni vardır. Bunlardan biri ev sahibi toplumun sığınmacı/göçmen politikalarının asimilasyon stratejisini içermesidir. Bu durumda baskıcı tutumla sığınmacı bireylere yeni kültür empoze edilerek, sığınmacıların kendi kültürel değerlerini yaşatmasına olanak verilmez. Diğer bir neden ise bireyin kendi tercihidir. Bu durumda birey kendine yeni bir kimlik oluşturmak ister ve kendi kültürünü yok sayar.
- c. Marjinalleşme ise; sosyal uyum sürecinin en istenmeyen boyutunun marjinalleşme stratejisi olduğunu söyleyebiliriz. Bu boyuttaki birey kendi kültüründen ya da ev sahibi kültürden kişilerle iletişim kurmaktan imtina eder. Dışlanma veya ayrımcılık sebebi ile hem kendi kültürüne hem de ev sahibi topluluğun kültürüne yabancılaşma ve her iki toplum ile etkileşime girmeme sürecidir. Marjinalleşen birey sosyal, kültürel, ekonomik, eğitim gibi yönlerde aidiyetsizlik hissi yaşayarak kendini bu çevrelerin dışına itilmiş hissetmektedir. (Akıncı, Gedik, Nergiz, 2015, s. 58). Günümüzdeki göç hareketleri göz önüne alındığında yukarıda açıklanan bu

stratejilerden entegrasyon en istenilen, marjinalleşme ise istenmeyen durum olduğunu söylemek mümkündür. Kırşehir örneğinde örneklem grubun araştırma sorularına verdiği cevaplara bakıldığında büyük bir çoğunluğun entegrasyon stratejisini benimsediği ayrışma, marjinalleşme stratejilerini benimsemediğini söyleyebiliriz.

Kırşehir Örneğinde sosyal uyum ölçeği 12-18 yaş çocuklara uygulanmış ve çocukların “toplu etkinliklere katılım ve etkinliklerde yer alırım”, “içinde bulunduğum topluluğa uyum sağlarım soruları ile çocukların uyum sürecinde verdikleri cevaplar cinsiyet, yaş dağılımına göre incelenmiş ve ekolojik uyum ile birlikte korelasyonel olarak değerlendirilmiştir. Bunun sonucunda çocukların uyum sürecine adapte olmasında problemler olduğu görülmüştür.

Berry'nin (1997) sosyal uyum modelinin boyutlarından entegrasyon stratejisini genel geçer benimsenme olarak kabul etmiş, içinde bulunulan yeni topluma uyum sağlama süreçleri açısından en çok istenen strateji olarak görmesine rağmen Giddens (2000, s. 251) ve Baştürk (2009, s. 534) gibi araştırmacılar ise entegrasyon stratejisinden ziyade asimilasyonun sosyal uyum boyutları arasında istenilen bir stratejisi olduğunu ileri sürmektedirler. Giddens (2000, s. 251) asimilasyon stratejisini ‘eritme potası’ olarak tabir etmiştir. Çoğunlukçu bakış açısına sahip bu strateji etnik kültürün çoğunluğun kültürel değerlerine tamamıyla uyum sağlamasından çok kültürlerin birleşerek yeni bir şekil içinde buluşması ve biçimlenmesi olarak tanımlamıştır.

Başka bir görüşe göre yabancı kalma, dışlanma, ötekileştirme uyum politikalarının çok yoğun bir şekilde uygulanması sonucunda ortaya çıkmaktadır. Ülkelerin uyguladıkları entegrasyon politikalarına dayalı uyum faaliyetleri göç eden ve göç veren ülke arasındaki farklılıklara yoğunlaşır. Bu faaliyetlerin mecburi tutulması faaliyetlere katılan sığınmacıların yerel topluluktan farklı olarak tanınmasına yol açarken, faaliyetlere katılmayan sığınmacıların yerelkültüre yabancı kalmasına neden olmaktadır. (Mecheril 2003'ten aktaran Budzynska 2010, s. 46). Bu durumda göçmenler her iki toplumdan da uzaklaşmış olur. Bu durumu Almanya'da yaşayan özellikle birinci ve ikinci kuşak Türkler arasında görebiliyoruz, Almanlar tarafından yabancı olarak görülen Türkler, Türkler tarafından da ‘Almancı’ olarak görülmüş ve ciddi uyum sorunları yaşamışlardır. Entegrasyon stratejisi ve programları düzenlenirken hem mültecilerin hem de ev sahibi topluluğu gereksinimlerine göre düzenlenmesi gerekir. Bu durum göz ardı edildiğinde entegrasyon politikası birlikteliği kolaylaştırmakadan daha çok zorlaştırır ve her iki taraf arasında çözümsüz bir durum söz konusu olabilir. Entegrasyon da olduğu gibi asimilasyon kavramında da birbirine zıt görüşler vardır. Bazı görüşler asimilasyonun göç eden grup için

daha iyi yaşam şartları sunduğunu savunurken, bazı görüşler ise ev sahibi topluluğa zarar verdiğini ve göç eden grubun değerlerine ihanet ederek, geleneklerinden koptuğunu savunmaktadır. Bazıları asimilasyonu en iyi strateji görürken bazıları da tamamen kabul edilemez görmektedir.

Bu noktada ülkemizde sığınmacılar için geliştirilen uyum politikası, diğer ülkelerde uygulanan politikalardan farklılıklar göstermektedir. Türkiye’de 2014 yılında yürürlüğe giren Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUKK) ve Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (GİGM) tarafından öngörülen uyum kavramı asimilasyon ve entegrasyon kavramları ile karşılanmamaktadır. “Göçmenle toplumun gönüllülük temelinde birbirlerini anlamalarıyla ortaya çıkan harmonizasyon” olarak tanımlanmakta, “çok taraflı aktif bir etkileşim ve göçmen odaklı bir yaklaşım” ifadeleri kullanılmaktadır (YUKK, md. 96)

Ülkemizin sosyal uyum kavramına bakış açısı, son zamanlarda tüm dünyada artan popülist sağ odaklı zemine rağmen, öncelikle insan haklarına dayalı ve sosyal adaleti esas alan, diğer ülkelere nazaran hümanist bir yaklaşımla sorunun ele alınması dikkat çekmiştir. Araştırmanın yapıldığı Kırşehir ilinde Suriyeli sığınmacı çocuklara yönelik eğitim öğretim hizmetlerin yararlanmaları için okulların kurulduğu, mültecilere yönelik okulların dışında Suriyeli sığınmacı çocuklar tarafından eğitim hizmeti alınan okullarda mülteci alanında oryantasyon eğitimi almış rehber öğretmenler ve alan öğretmenlerce okul yönetiminin direktifleri doğrultusunda eğitim öğretim faaliyetleri yürütülmektedir. Diğer yandan Kırşehir’de sığınmacı olarak yaşayan bu çocuklara ve ailelerine yönelik sosyal yardım ve yönlendirmelerde Kırşehir Valiliği kontrolünde Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı tarafından üstlenildiği görülmektedir. Sığınmacı çocukların sosyal faaliyetlerinin sürdürülmesi adına Kırşehir Belediyesi Neşet Ertaş Kültür Merkezi’nde kendilerini meslek ve hobi edinmeleri için hizmet verilmektedir. Ülkemizin genel politikalarının yerelde de verildiği edinilen bilgiler arasındadır.

2.3. Sosyal Uyumun Boyutları

Sosyal uyum sürekliliği olan bir süreçtir. Bu süreci etkileyen birçok etken vardır. Bu etkenler uyum sürecinde bulunan tüm tarafların aktif katılımının gerekli olduğu bütüncül bir bakış açısı gerektirmektedir. Uyum sürecinin toplumda yarışmalara, ötekileştirmelere yol açmaması hem ev sahibi topluluk hem sığınmacı topluluk için eğitim, istihdam, ekonomi, barınma, sağlık gibi sosyal yaşamın gerekliliğini sağlayan alanlarda birlikte yaşamayı mümkün kılan faaliyetler ve sunulan sosyal hizmetler toplumda entegrasyon ve uyum

süreçlerinin en temel altyapısını oluşturarak, zıt kutuplar oluşmadan birbirinden farklı toplumların bir arada sağlıklı ilişkiler geliştirerek yaşamasına imkan tanır.

Sığınmacıların yerleştikleri ülkedeki toplumla uyumu 4 boyuttan oluşmaktadır. (Budzynska, 2010, s.48) Uyum süreci göçmenlerin hem kendi içlerinde hem de içinde bulunduğu toplumla etkileşim ve iletişimini dengeleyen devinim ve değişkenlik gerektiren bir süreç olarak 4 boyutta inceleyebiliriz

- a. Ekonomik boyutu (Sosyal uyumun istihdam ve ekonomik katılımı içerir)
- b. Sosyo-politik boyut (Sosyal uyumun toplumsal katılım ve kültürel yaklaşımını içerir) sosyopolitik boyut,
- c. Hukuki boyut (Yasalar, göçmen statülerini içerir)
- d. Kendini tanımlama boyutu (ulusal kimliğin değişmesini içerir).

2.3.1. Ekonomik Boyut

Ekonomik boyut en çok istihdam ile bağdaştırılır. Sığınmacıların yaşamlarını idame ettirebilmeleri için bir işe girip çalışması gerekmektedir. Sığınmacı birey ve ailesi için bu durum bir güvence oluşturmaktadır. İstihdam edilmek bireyi farklı sosyal hizmet mekanizmalarından aldığı yardımlara bağımlı kılmaz. Sosyal uyumun ekonomik boyutunu 4 farklı başlık altında inceleyebiliriz

1. Bireyin kendisini yerel toplumdaki izole ederek hayatını devam ettirdiği durumdur. Böyle bir durum söz konusu olduğunda birey herhangi bir işte çalışmak istemez, nakdi desteği ancak sosyal hizmet mekanizmalarından sağladığı bağışlar ve yardımlarla sağlar. Kısa dönem başka bir göçmenin iş yerinde ya da ona yardımcı olarak çalışır, içinde yaşadığı toplumun yerel halkıyla iletişime girmekten kaçınır. Aslında bu durum kentten ve kent insanlarından uzaklaşmaya yani gettolaşmaya neden olmaktadır.

2. Mesleki becerisine uygun olmayan işe girme veya mesleğinden farklı bir işte çalışma durumu: Bu durumda genellikle çalışılan işin ücreti ve ayrıcalıkları yetersizdir. Sık olarak yerel topluluğun çalışmak istemediği iş kollarında ya da hizmet sektöründe çalışır, çalışma koşullarının iyi olduğu söylenemez. Bireyin mesleki anlamda bir eğitim aldığı, uzun zaman boyunca ilgili alanda deneyime sahip olduğu işler yerine herhangi bir tecrübe gerektirmeyen basit işlerde çalıştığı görülmektedir. Yalnızca iş yeri ve iş arkadaşları ile sınırlı olan bir yaşamı olduğundan ev sahibi toplumun üyeleri ile etkileşimi bulunmamaktadır. Diğer bir durumda ise kişi aldığı akademik ya da iş mesleki eğitimle paralel bir işte çalışır. Aslında bu durum ilk duruma göre daha olumludur. Çalışan birey toplumun diline de aşinalık kazanır ve dil öğrenme süreci hızlanır. Dil öğrenen ve toplumun kültürüne adapta olan

bireyin ekolojik uyumu da artmaktadır.

Kişinin kendi ülkesinde istihdam bulamadığı iş alanını göç ettiği ülkede bulması durumu: Bu durum özellikle zorla yerinden edilme durumlarında pek görülmesine de olumlu bir yönü vardır. Bu durumda kişi kendi ülkesinde olduğundan daha yüksek bir sosyal statüye sahiptir ve toplum tarafından saygı görmektedir. Mesleki doyumu ve kazancı kendi ülkesindeki durumun çok üzerindedir.

Yukarıda sığınmacı Suriyeli çocukların yaşadıkları ve yaşayacakları ekonomik durumlara verilen açıklamalar doğrultusunda Kırşehir örneğinde 12-18 yaş çocuklara yönelik yaptığımız araştırmada iş ve performans ile kişisel ilişki boyutları arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğunu görmekteyiz. Yani kişinin akademik ve çalışma durumu olduğunda kişiler arası ilişki/iletişim durumu güçlenmektedir. Bunun yanı sıra birçok sığınmacının yerel iş imkanlarının yanı sıra sosyal yardımlar ile hayatlarını devam ettikleri görülmektedir. Şehir genelinde edinilen gözlemler neticesinde kendi ülkesindeki mesleklerini orta düzeyde sığınmacı olarak yaşadıkları Kırşehir ilinde yapabildikleri bu noktada daha fazla iş sahasına ihtiyaç duydukları söylenebilir.

2.3.2. Kültürel Boyut

Daha çok etkileşimle bağlantılı olan kültürel boyut kişinin kendisine yabancı bir kültürün geleneklerinin bazılarını ya da hepsini benimseyerek kültürel alışkanlık geliştirerek yeni bir hayat biçimi oluşturmasıdır. Kültürel boyutta, sığınmacı bireyin içinde bulunduğu topluma yönelik geliştirdiği tutum ve davranışlar göz önünde bulundurulmaktadır. Değişim ve dönüşümün esas alındığı bu boyut yerel kültürle etkileşimde bulunma durumu ve buna yönelik gösterilen farklılıklar olarak dört başlıkta incelenebilir:

- a. Kültürel Kayıtsızlık: Bireyin kendini ev sahibi toplumun geleneklerine karşı sorumsuz hissetme durumu olarak da tanımlanabilir. Kültürel bir kaynaşma içine girmeden, evrensel etkileşim faaliyetlerini yok sayarak kendi kültürüne de giderek yabancı olma halidir.
- b. Nativizm (Doğuştancılık): Nativizm son zamanlarda “yerlilik” olarak da tanımlanmaktadır. (Kaya, 2017) Toplumun geleneklerinden korkma ve bunlara uzaklaşarak var olan kültürü yok sayma durumudur.
- c. Katılımlı Birliktelik: (Giddens, 2000, s. 251) de değindiği “eritme potası (*melting pot*)” tanımı tam da katılımlı birliktelik ifadesi ile örtüşmektedir. Bunun yerine, modernliğin özgün doğasını anlatan kavram olarak, “eritme potası (*melting pot*)” kullanılabilir olmaktadır. Eritme potası kavramında öncelikle azınlıkta olan etnik bir

kültür vardır ve bu kültür egemen olan kültürün içinde yok olmaz, devinim göstererek yeni bir formda baştan şekillenir. Böylece her iki taraf içinde bir sinerji oluşur. Bu sinerji entegrasyon süresini kısaltırken göçmen bireyin kendi köklerinden uzaklaşmamasına neden olur.

- d. Kültürel Asimilasyon: Birçok görüşe göre bu durum yeni kültürün benimsenmesi için en ideal yoldur. Asimile olmayı tercih eden birey yeni kültüre daha kolay adapte olur.

2.3.3. Sosyo-Politik Boyut

Sosya politik boyut göçmen bireyin yaşadığı toplumdaki sosyal etkileşimi ve siyasal ve bürokratik mekanizmalar ile arasındaki ilişkiyi anlatır. Bu boyutta bahsedilen aslında göçmenin yeni sosyal çevresinde nasıl davrandığı ve kendisi gibi göçmen olan topluluklarla nasıl ilişki kurduğudur. Sosyal boyut ve politik boyut birbirinden farklı anlamlar ifade etmektedir. Politik boyutta sığınmacı birey kendi haklarının neler olduğu, siyasal katılım süreçlerine nasıl dahil olacağı, vatandaşlık ve diğer statüler için neler yapması gerektiği ile ilgilidir. Sosyal boyutta ise sığınmacıların toplumla nasıl etkileşime girdiği, toplumsal alanda rol alma konusundaki tercihleri ile ilgilidir. Göç eden bireyin kendi çevresiyle (öz çevresiyle) ilişkisini devam ettirebilmesinin yanı sıra ev sahibi topluluğa da kolay bir biçimde uyum sağlayabilmesi konularıda sosyal boyutun kapsamındadır.

2.3.4. Kendini Tanımlama Boyutu

Kendini tanımayı (Tekke ve Coşkun, 2019) “*kişisel özellikler, alışkanlıklar, duygular, kişisel değerler, inanç, ön yargılar*” gibi kavramlar olarak açıklamıştır. Doğru bir iletişim ve sağlıklı ilişkiler kurmanın birinci yolu kendini tanımadır. Sığınmacı bireyler için kendini tanıma boyutu üç aşamada ele alınmaktadır. Bunlar; duygusal boyut, davranışsal boyut ve bilişsel boyuttur. Bilişsel boyutta yalnızca dil bilmek önemli değildir, kişi içinde bulunduğu toplumun tarihi, coğrafi ve siyasi geçmişine belli bir düzeyde hakim olmasını gerekir. Birçok ülkede vatandaşlık başvurusu sırasında o ülkenin tarihi geçmişi ile ilgili bir testten geçiyor, kültürel ve geleneksel yapılara hâkim olmasının şart koşuluyor. Duygusal boyutta daha çok bireyin ait olma bilinci önemlidir. Vatandaş olmayı benimseme, bulunduğu ülkeyi vatan olarak kabullenme ve kendini bu yapının bir parçası olarak hissetmesini içerir. Davranışsal boyutta ise zihinsel ve bilişsel boyutları aştıktan yeni davranışlar ve alışkanlıklar geliştirmeyi kasteden boyuttur.

2.4. Sosyal Uyum Etkileyen Faktörler

Sosyal uyumu etkileyen faktörler demografik, bireysel ve çevresel faktörler olarak sınıflandırabiliriz. Demografik faktörler arasında yaş, medeni hal, cinsiyet, mensubu olunan ülke gibi kişisel bilgiler yer almaktadır. Kişisel özellikler, dil bilip bilmeme durumu, daha önce farklı kültürlerle etkileşim tecrübeleri, sosyal-anti sosyal olup olmama, güçlü ve zayıf yönleri gibi çeşitli özellikleri sayabiliriz. Çevresel faktörler ise; sosyal hizmet mekanizmalarına erişme durumları, var olan kaynakları kullanımı, içinde bulunduğu toplumun etnik yapısı, çevrenin sosyalleşme konjuusndaki kayıtsızlık düzeyi gibi etkenlerdir. (Ang (2007), Ward ve Kennedy (1999), Yang, Noels ve Saumure (2006)'dan aktaran Callaghan, 2018, s. 2).

Psikolojik ve sosyokültürel uyumu birbirinden farklı durumların etkilendiğini belirten Ward; kişilik özellikleri, sorunlarla başa çıkma stratejileri, erişime açık sosyal hizmet mekanizmaları gibi etkenlerin; psikolojik faktörler olarak sıralamış, sosyokültürel uyumu ise ev sahibi kültürle olan birliktelik süresi, kültürel bilgi birikimi, dil yeterliliği olarak ifade etmiştir. (Ward 2001'den aktaran Sümer, 2009: 14).

Crowne (2013, s. 14)'e göre ise sosyal uyumu biçimlendiren ve etkileyen önemli faktörler vardır. Bunlar; farklı kültürlerde ne kadar zaman geçirdiği, doğduğu ülkeden farklı ülkelerde geçirdiği zaman süresi, kültürlere olan yaklaşımı ve yabancı kültürlere maruz kalma süresi, bireyin kendi etnik kökenlerine ve geleneklerine bağlılık durumu, başka kültürlere olan önyargıları ya da yaklaşımları gibi etkenler olarak sıralayabiliriz. Bununla birlikte sosyal uyumun sağlanması hakkında sosyal desteklerden yardım alan ve ayrımcılığa maruz kalmama önemli değişkenler arasında yer aldığını söylemek mümkündür. Berry, sığınmacıların maruz kaldığı ayrımcılık ve ötekileştirmenin açıkça hissettirilmesi sosyal uyum düzeyinin düşük olmasına neden olmaktadır. (Berry, 1997, s. 22).

Son olarak uyum kavramını yaşanan topluma karşı bireyin duyduğu aidiyet hissi olarak da tanımlamak mümkündür. Bu aidiyet hissinin oluşması, bireyin kendinin toplumun bir ögesi olarak hissetmesi için toplumun, devletin, siyasi ve sosyal örgütlerin payı kaçınılmazdır. Toplumsal çevrenin sığınmacı bireylere olan tutumu uyumun sağlanması konusunda çok önemlidir. Devletlerin kamu politikaları içinde göç politikalarına önem vermesi, sosyal politikalar kapsamında göçmenleri sosyal, ayni ve nakdi desteklerle güçlendirmesi, kamuoyunun bu konuda bilinçlendirilmesi gibi yaklaşımlar sosyal uyumda büyük rol oynamaktadır. Göçmenlerin ev sahibi topluluğa uyum sağlama süresi, süreci ve yoğunluğu zamanla değişkenlik gösteren çeşitli faktörlerden etkilenmektedir. Aşağıda bu faktörler 3 başlıkta incelenmiştir.

2.4.1. Ev Sahibi Topluluğun Yapısı ile İlgili Olan Faktörler

Aukot (2003)'ten aktaran Kırmızıgül, 2019, s.92) sığınmacıların yoğun bir şekilde göç etmesini çözülmesi gereken birçok sorunla ev sahibi toplumu baş başa bıraktığını vurgulamaktadır. Kamusal ve özel birçok alanı yabancılarla paylaşma durumu ev sahibi toplulukta ön yargı oluşmasına neden olduğunu, bu önyargılar sonucunda da her iki taraf arasındaki etkileşimin ancak iş hayatı, akademik yaşam ve alışveriş mekanları ile sınırlı olduğunu belirtmiştir.

Ev sahibi topluluğun gelişmişlik düzeyi, demografik yapısı, ekonomik istihdam sahasının genişliği, dini ve etnik özellikleri, kozmopolitik yapıya karşı toplum tarafından oluşturulan tepkiler, daha önceki kültürel tecrübeleri, hukuki altyapısı ve vatandaşlık kazanımı için yasal düzenlemeleri ve devletin göçmenler ve sığınmacılar için politikası önemli değişkenler olarak sayılmaktadır.

2.4.2. Göç Edilen Menşei Ülkenin ve Toplumun Yapısı ile İlgili Olan Faktörler

Göç edilen yeni ülkenin toplumsal yapısı örneğin; ırkı, din ve mezhebi, coğrafi açıdan terk edilen ülkeye uzaklığı, sosyal alışkanlıkları ve kültürel bir takım aktiviteleri o ülkedeki toplumsal zemini oluşturan özelliklerdir. Toplumun “yabancı” kara karşı olan tutumları, aile yapıları, yaşanan mekanların mimari yapıları da bu özellikler arasında sayılabilir. Sığınmacı grubun bu özelliklerle örtüşen ortak yanlarının olması sosyal uyumu kolaylaştıran ya da zorlaştıran faktörler olarak tanımlanabilir.

2.4.3. Göçmenlerin Yapısı ile İlgili Olan Faktörler

Ev sahibi topluluğun yapısal özellikleri kadar göçmenlerin yapısı da sosyal uyumu etkileyen önemli bir faktördür. Göç edilen ülkenin dilini konuşma göçmenlerin uyum sağlamasını kolaylaştıran en önemli etkendir. Göçmenleri göç etme motivasyonları ya da zorunlulukları, demografik özellikleri, kültürel alışkanlıkları, göçmelerle ilgili etkenler arasındadır.

Sosyal uyumu etkileyen yapısal faktörlerle birlikte nitelikli bir uyum süreci için bazı ön koşullarında olmasını vurgulayan Kalin ve Berry (1995) bunları şu şekilde sıralamıştır.

- a. Kültürel çeşitlilik noktasında geniş bir toplumsal kabul (çok kültürlü bir ideolojinin varlığı),
- b. Düşük seviyede olan ön yargılar (toplumda ırkçılık ve ayrımcılık olmaması) ,
- c. Kültürel gruplar arasında karşılıklı olumlu bir tutum olması,
- d. Bireylerin ve grupların topluma karşı aidiyet hissetmesi (Toivonen, 2011, s: 11).

2.5. Sığınmacı Çocukların Karşılaştıkları Sorunlar

UNİCEF tarafından yapılan açıklamada Türkiye’deki Suriyeli sığınmacı çocukların sayısının 1,2 milyonu geçtiğini, bu rakamın dünyada en fazla mülteci çocuğu barındıran ülke olduğu belirtilmiştir. Türkiye’de yaşayan Suriyeli sığınmacı çocuklara ait verilerden öncelikle eğitim, çocukların bakım ve korunma altına alınma konusunda önemli elverişliklerin olduğu konusuna atıf yapılmıştır. Okullaşma oranlarına bakıldığında sığınmacı çocukların okul kayıtlarının artmasının yanı sıra yine de 380 bin Suriyeli çocuğun eğitime erişemediğinin tahmin edildiği ifade edilmiştir. (UNİCEF, 2017)

Düzensiz göçle ülkelerinden ayrılan çocukların birçok tehlike ile baş başa kaldığı bilinmektedir. Bu tehlikeler çocuk göçmenler ve sığınmacı çocuklar için büyük risk teşkil etmektedir. İnsan ticaretinin unsuru olma, çocuk işçiliği, göçmen kaçakçılığı, fuhuşa sürüklenme bu risklerin en bilinenlerindedir. (UNHCR, 2015, s.19) Bu riskleri en aza indirmek için çocuklara öncelikle güvenliklerini sağlayacak barınma yeri sunma, dil öğrenmeleri için eğitim kurumlarına yönelendirme, eğitim ve sağlık hizmetlerine erişim, yasal haklarını öğrenmeleri ve statülerini belirlemek için hukuki destek, alternatif sosyal hizmetler mekanizmalarından yararlanmalarını sağlayarak sosyo kültürel gelişimlerine katkı sağlanması gerekmektedir. Çocuklar güvenli bir yerde barınma, asgari beslenme, dil öğrenimi desteği, eğitime erişim, sağlık hizmetlerine erişim, psiko-sosyal destek, hukuki destek gereksinimi içindedirler (Atasü, 2014, s. 24). UNICEF’in yayınladığı raporda sığınmacı çocukların karşılaştıkları sorunlar 6 ana başlıkta toplanmış ve çözüm önerisi getirilmiştir.

2.5.1. Göçmen Kaçakçılığı

Türk Dil Kurumu Büyük Türkçe Sözlükte göçmen, “*Kendi ülkesinden ayrılarak yerleşmek için başka ülkeye giden (kimse, aile veya topluluk), muhacir*“; göçmen kaçakçılığı ise, “*Doğrudan veya dolaylı olarak, mali veya diğer bir maddi çıkar elde etmek amacıyla, bir kişinin vatandaşlığını taşımadığı veya sürekli ikametgahının bulunmadığı bir ülkeye yasal olmayan yollardan girişinin sağlanması*“ olarak tanımlanmıştır. (TDK) Çocukların göç sürecinde karşı karşıya kaldığı risklerden ilki göçmen kaçakçılığıdır. Göçmen kaçakçılığı, “*İnsanların daha iyi koşullar altında hayat sürme, iş bulma veya yaşadıkları ülkedeki siyasi, ekonomik ve sosyal istikrarsızlıklar gibi nedenlerden dolayı göç etme arzusu ve/veya zorunlulukları sonucunda buldukları ülkeden yasa dışı yollarla başka ülkelere gitme veya götürülmeleridir*” (TCK, M.79)

Sığınmacı çocuklar ülkelerinde yaşadıkları sorunlar nedeniyle bir ebeveynin bakım ve gözetim altında ya da tek başına zorlu koşullar altında göç etmektedirler. Bu yasadışı göç

yolculuğunda birçoğu kendilerini ticari bir kazancın ögesi olarak gören şahısların yüzünden umutlarının bedelinin canlarıyla ödemektedirler. Ölüm, yaralanma, yakınların kaybı gibi yıkıcı sonuçlar doğurabilen bu süreç, göçmen kaçakçıları için karlı bir iş olarak görülse de yasadışı yolculuğa çıkan herkes için sonucu kestirilemeyen tehlikeler taşımaktadır. UNICEF, 2016 yılında Libya'dan yola çıkarak Akdeniz'i aşmaya çalışan en az 4 bin 579 kişinin hayatını kaybettiğini, ölenlerin en az 700'ünün ise çocuk olduğunun tahmin edildiğini belirtmektedir (<http://www.unicefturk.org/yazi/libya>).

Savaşın getirdiği olumsuz yaşam şartlarından, baskıdan, yoksulluktan kaçma ve Batılı ülkelerde daha iyi bir yaşam sürme ve ücret vaatleri gibi nedenler göçü savaş mağdurlarının gözünde sempatik göstererek insanları göçmen kaçakçılarının kucağına itmektedir. Bütün bu nedenlerle özellikle yaşam şartlarının daha iyi olduğu gelişmiş Avrupa ülkelerine doğru yapılan göçmen kaçakçılığı son zamanlarda daha da artmaktadır. (Sayın, 2017, s. 135). Aileleri ile birlikte çocuklarında göçmen kaçakçılığın içinde bulunması, erken çocukluk, ergenlik dönemlerini yaşamadan en temel hakları olan sağlık, korunma gibi haklardan mahrum kalmasına neden olmaktadır. Göçmen kaçakçılığı sırasında çocukların ailelerinden ayrı düşerek Sığınmacı kalmaları onları birçok sorunla haklarını savunamayacak yaşlardayken baş başa bırakmaktadır.

Göçmen kaçakçılığı ile mücadele etmek için hedef ülkeler çeşitli politikalar geliştirmiştir. Kaçakçılığı caydırıcı hale getirmek ve ülkemizin göçün son durağına ulaşmak için köprü mahiyetinde kullanılmasının önlemek için hem ulusal hem de uluslararası hukuk kurallarıyla göçmen kaçakçılığı ile mücadele etmektedir. Bunun yanı sıra sınır güvenliğine yönelik teknik ve fiziki önlemler, sınırlarımızın olduğu ülkelerle imzalanan protokoller, yasal göç olanaklarının artırılması için getirilen çözümler ve en önemlisi de sorunun kaynaktan çözülmesi için uluslararası iş birliği gerçekleştirilmesi gibi politikalarla göçmen kaçakçılığı ile mücadele edilmektedir.

2.5.2. Çocuk Ticareti

Göç hareketleri hem çocuklar hem de yetişkinleri kapsayan kompleks problemleri de beraberinde getirmektedir. Göç boyunca ev sahibi olacak ülkeye ulaşmaya kadar köprü görevi gören ülkelerde göçmenlerin güvenlik ve insan haklarını korumak adına imzalanan ulusal ve uluslar arası birçok protokol ve anlaşma bulunmaktadır. Bütün bu yasal düzenlemelere rağmen öncelikle güvenlik ve daha sonra barınma ve beslenme olmak üzere yaşamsal ihtiyaçların karşılanamaması, insan kaçakçılığı, çocuk ticareti gibi sorunları birlikte getirmektedir. (Öztürk, 2017)

Kuvvet kullanarak veya kuvvet kullanma tehdidi ile veya diğerk bir biçimde zorlama, kaçırma, hile, aldatma, nüfuzu kötüye kullanma, kişinin çaresizliğinden yararlanma veya başkası üzerinde denetim yetkisi olan kişilerin rızasını kazanmak için o kişiye veya başkalarına kazanç veya çıkar sağlama yoluyla kişilerin istismar amaçlı temini, bir yerden bir yere taşınması, devredilmesi, barındırılması veya teslim alınması anlamına gelir. Bu protokole göre çocuklarında aynı amaçla kullanılması insan ticaretine girmektedir. (Arslan, 2006, s. 23)

Ailesinden ayrı düşen Suriyeli sığınmacı çocukların karşılaştıkları en büyük sorunlardan biri de insan ticaretidir. Fuhuş çetelerinde, organ mafyalarında ya da zorla çalıştırıp hizmet ettirmek için çocuk teminin sağlayan çeşitli suç örgütleri tarafından istismar edilen Sığınmacı çocuklar büyük tehdit altındadır.

2.5.3. Çocuk İşçiliği

Çocukların zihinsel, fiziksel, toplumsal ve ahlaki açılarından tehlikeli işlerde çalıştırarak okula devam etmelerinin engellenmesi, erken okul terkine neden olarak eğitimlerinin yarım kalması ya da okulu ile birlikte ağır bir işte çalıştırarak okul ve işi aynı anda yürütmeye zorlanmasıdır (Düzel & Alış, 2018, s. 265).

Türkiye’de göçmen çocukların özellikle Türkiye’ye ilk giriş yeri olan Güneydoğu Bölgesi’nin kapsadığı şehirlerde ayakkabı boyacılığı, cam siliciliği gibi sokak işlerinin yanı sıra, inşaat işlerinde fiziksel olarak oldukça ağır ve güvenliksiz şekilde çalıştıkları bilinmektedir. Göçmen çocukların kırsal alanlarda ise aileleri refakatinde mevsimlik tarım işçisi olarak yoğun bir biçimde çalıştığı gözlenirken, büyük şehirlerdeki çocukların sanayi ve hizmet sektörü içinde yoğunlaştığı bilinmektedir. Bu süreçte Sığınmacı çocuk işçiler ise boyutları daha da çeşitlenen düzeyde sömürüye maruz kalmaktadır. İstanbul, İzmir gibi büyük şehirlerde özellikle tekstil atölyeleri gibi havasız ve kimyasal maddelerin olduğu sağlıksız ortamlarda vücut tamlığını bozabilecek ağır işlere sahip üretimler ve uzun çalışma koşullarına karınlarını doyurabilecek kadar düşük ücretlerle katlanmak zorunda kalmaktadır. (Düzel & Alış, 2018, s. 265).

Sığınmacı çocuklar çalışma ortamlarını yaşam alanı gibi kullandıklarından işyeri onlar için sığınacak yer olarak görülmektedir. Hem ev hem de işyeri olarak kullanılan atölye vb. çalışma alanları çocukların cüzi bir ücret karşılığı çalıştırılarak istismar edilmesine zemin oluşturmaktadır.

2.5.4. Eğitim Hakkından Yoksunluk

Kanuni bir temsilcisi olmayan Sığınmacı çocuklar geçici kimlik belgeleri olmasa da eğitim imkânlarından yararlanabilmektedir. Ama ülkemize giriş yaptıktan sonra sığınmacı kalan ve hangi haklara sahip olduğu ve bu hakların tanıdığı imkânlara nasıl erişeceği konusundaki bilgiye sahip olmayan çocukların eğitim olanaklarına ulaşma konusunda sıkıntılar yaşamaktadır. Eğitim sistemi içerisinde bulunan Suriyeli sığınmacı çocukların sayısı ile ilgili istatistik bulunmamaktadır. Ayrıca, sığınmacı çocuklar, okullarda etiketlenmeyle karşılaşmaktadır. (Korev, 2017) Ülkemizde Suriyeli sığınmacı çocukların eğitim hakları konusunda yeterince bilgi sahibi olmadığı için eğitim hayatlarına ara verdiği yapılan aile görüşmelerinde anlaşılmıştır. Çocukların okula gitmeye hazır olduğu fakat süreç hakkında bilgisinin olmaması, göç ederken kaybettikleri zaman dolayısıyla fiziklen olması gereken sınıftaki arkadaşlarından farklı olması, hayatını idame ettirmek için çalışmak zorunda kalmaları eğitim hayatlarının yarıda kalmasına neden olan faktörlerdendir (Taştan ve Çelik, 2017, s.79)

Eğitim sorunlarından biri de sığınmacı çocukların yeteneklerinin akranlarına göre keşfedilememesidir. Bilecik'in (Bilecik, 2019) mülteci çocukların sosyal becerileri üzerine yaptığı araştırmada; Yaşlıları baz alındığında sığınmacı çocuklar yetenekleri ile ilgili etkinliklere katılma konusunda ortalamanın kaldığı, bu durumun mülteci çocukların ilgi ve yeteneklerini tam olarak keşfedememesinden ya da yeteneklerine dair etkinliklere katılım konusunda problem yaşamalarından kaynaklanabildiğini belirtmiştir. Üstün zekalı ya da üstün yetenekli sığınmacı çocukların yeteneklerini keşfedememeleri, ya da dil problemleri yüzünden kendilerini doğru ifade edememeleri akranlarına göre ülkemizdeki üstün yetenekli çocuklara tanınan haklardan faydalanamamalarına neden olmaktadır.

2.6.1. Kamu Politikaları

Kamu politikalarının konusu olarak çok çeşitli alanlar karşımıza çıkmakta ve süreklilik arz etmektedir. Kamu politikası; ekonomi, uluslararası ilişkiler, savunma, maliye, enerji, güvenlik, tarım, kültür, toplum ve benzeri alanlarda ki bütün politikaların da inceleme alanına girmiştir (Çevik ve Demirci, 2012, s.34). Bu alanlar, ülkede nelerin kamu hizmeti olarak görüldüğünden bağımsız değildirler (Demir, 2011, s. 108). Ancak Türkiye gibi kamu politikasıyla son yıllarda ilgilenen ülkelerde kamu politikasının sadece kamu yönetimi disiplini kapsamındaki konular ile sınırlı kaldığı görülmüştür. Aslında kamu politikasının tanımı verilirken hükümetlerin yapmayı ya da yapmamayı tercih ettikleri faaliyetler bütünü olarak belirtilmesi nedeniyle bir ülkenin devlet ve hükümetinin planlandığı ve uyguladığı her türlü faaliyet kamu politikası alanına girmektedir (Çevik ve Demirci, 2012, s.34).

2.6.2. Sosyal Politikalar

Sosyal politikayı bir ülkede yaşayan vatandaşlara yönelik gerçekleştirilen her türlü uygulamada eşitliği sağlamak, bu konuda toplumsal bir bilinç oluşturmak olarak tanımlanabilir. Aslında sosyal politikanın asıl amacı toplumda sosyal eşitlikle birlikte sosyal adalaet zeminini oluşturarak, geliştirecek politikaların bu zemin üzerinde inşa edilmesini desteklemektir. Kapitalizmin oluşturduğu eşitsizlik düzeninin getirdiği sosyal adaletsizliğe karşı vatandaşların korunması olarak da tanımlanabilir. (Çelik, 2010, s. 63-81). Göç ve sosyal politika arasında olan ilişki, iki temel zeminde ele alınmaktadır. Bunlardan biri, göçün nedenleri etrafında sosyal politika ile göç ilişkisini kurmaktır. Diğer de göçün sonuçları üzerinden sosyal politika ve göçün kesişim noktalarını ifade etmektir. (Taşçı, 2009, s. 177-204). Göç kavramı Türkiye’de birçok alanda olduğu gibi sosyal politika alanında da değişikliklere neden olmuştur. Türkiye’de Anayasa’nın 60. maddesi gereği yerli/yabancı herkes sosyal güvenlik hakkına sahiptir. Dolayısıyla Anayasa’nın devlete yüklediği görevlerden bir tanesi de sosyal güvenlik hakkını ayırım yapmaksızın Türkiye’de yaşayan herkese sağlamaktır (Kurt, 2009, s. 59).

2.6. 3. Sığınmacı Çocukların Karşılaştıkları Sorunlara Yönelik Geliştirilen Sosyal Politikalar

Genel anlamda ülkemizde Suriyeli sığınmacı çocuklara yönelik Bakanlıklar düzeyinde uygulanan sosyal politikalar şu şekildedir; Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının sığınmacı çocuklara yönelik 2015 tarihli yönergesinde, Sığınmacı çocukların bakımına ve korunmasın açıkça değinilmiştir. Ülkemize düzensiz göç yolu ile gelen, uluslararası koruma talebinde bulunan sığınmacı çocuklar 5395 sayılı çocuk koruma kanunu kapsamında korunma altına alınmaktadırlar. Kolluk kuvvetleri tarafından tespit edilerek Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı’na bildirilen sığınmacı çocuklara yönelik işlemler il göç idaresi tarafından yürütülmektedir. Bu işlemlerin ardından bakanlığın uygun kuruluşlarına sığınmacı çocuklar yerleştirilmektedir. Türkiye genelinde aynı bakanlığa bağlı sadece sığınmacı çocuklara hizmet eden 10 kuruluş bulunmaktadır. Bu kuruluşlarda çocuklara psiko-sosyal destek verilmektedir. Psiko-sosyal destek programında, güvenlik, yasal haklar, öfke kontrolü, duygu bozuklukları gibi alanlarda eğitim verilmektedir.

Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından Suriyeli sığınmacı çocukların güvenliklerine yönelik geliştirilen politika kapsamında bir proje gerçekleştirilmiştir. Bu proje 2013-2014 yıllarında Emniyet Genel Müdürlüğü ve Uluslararası Göç Örgütü’nün yürütücülüğü, Norveç Kamu Güvenliği Kurumu ve Adalet Bakanlığı’nın finansman desteği ile yürütülmüştür. Bu

projede Türkiye'den geçiş yapan sığınmacı küçüklerin göç yolunda ve sınır ötesinde karşılaşılabilecekleri risklere yönelik bilgilere sahip olmaları ve ülkelerine geri dönmek için gönüllü geri dönüş seçeneğini oluşturacak, kapasite artırımına yönelik yüksek yararın belirlenmesine yönelik standart operasyonla prosedürlerin belirlenmesi esas alınmıştır.

Raporda Sığınmacı çocuklara hizmet eden kuruluşların kapasitelerinin artırılması ve sivil toplum kuruluşlarının bu yönde desteklenmesi rollerinin güçlendirilmesi, vasi ve kayyım ataması, suça karışmalarının önlenmesi, dil öğrenme faaliyetlerinin artırılması, güvenli geri dönüş için teşvik edilmesi gibi başlıklar ele alınmıştır. (Türkiye'de refakatsiz çocuklara erişim ve çocuğun yüksek yararına yönelik hizmet sunumunun teşvik edilmesi projesi değerlendirme raporu, 2014)

Göç İdaresi Genel Müdürlüğü ise: Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu ile Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi 1 ve 4 numaralı kararlarının Genel Müdürlüğün yetki, görev ve sorumluluklarının çerçevesini çizen temel mevzuatlar olduğunu söyleyebiliriz. 4 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile (m.159) görev ve yetkileri belirlenmiştir. GİGM, merkez, taşra ve yurt dışı teşkilatlarından oluşmaktadır. Ayrıca Genel Müdürlük merkezinde sürekli kurul ve komisyonlar bulunmakta olup Göç Kurulu'nun sekreteryaya hizmetleri de Genel Müdürlük tarafından yürütülmektedir (GİGM, 2019:7-8). Merkez, taşra ve yurt dışı teşkilatından oluşan

Türk Kızılayının Suriyeli sığınmacı yönelik çalışmaları Türk Kızılay, Göç ve Mülteci Hizmetleri kapsamında geçici koruma altındaki kişilere barınma, beslenme, psikososyal destek hizmetleri sunmaktadır. GİGM, AFAD, AÇSHB, Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Dernekleri Federasyonu (IFRC) ve Birleşmiş Milletler ajansları gibi göç alanında hizmet veren kurum ve kuruluşlar ile iş birliği ve koordinasyon içerisinde çalışmaktadır. Bu kapsamda ülkemizde kayıt altında bulunan ve yardıma muhtaç durumda yaşayan tüm yabancılara yönelik acil yardım ile uyum ve bütünleşme hizmetleri verilmesi, ayni ve nakdi yardım sağlanması, proje ve programların geliştirilmesi ve uygulanmasından sorumludur. Türk Kızılay, Suriye Krizi İnsani Yardım Operasyonu kapsamında sınır yardımları, Kızılay Kart ile kamplarda ve kentlerde yaşayan Suriyelilere 126 yönelik nakit desteği, ayni destek verilen Kentli Mülteciler Projesi ile Suriyeli nüfusa destek sağlamaktadır. Ortaya çıkan sosyal ve psikolojik problemlerin çözümü için 2015 yılında Toplum Merkezleri (kamp dışında bulunan yetişkin ve çocuk nüfusa yönelik meslek ve lisan kursları ile uyum çalışmaları, psiko-sosyal destek, koruma, yönlendirme ve savunuculuk faaliyetleri v.s.) çocuk koruma/çocuk dostu alanlar (4-18 yaş grubuna yönelik sunulan psiko-sosyal destek ve beceri geliştirici faaliyetler) oluşturulmuştur. (Demirlikan; Gülgez Eroğlu, 2017: 184;

2.7. Sığınmacı Çocuklara Yönelik Mevzuatlar

Sığınmacı çocuklarla ilgili her türlü politika ve programlar aşağıdaki anlaşmalar doğrultusunda gerçekleştirilmektedir;

- a. BM Çocuk Hakları Sözleşmesi (1989) ve iki ihtiyari protokolü (2000)
- b. Dört Cenevre Sözleşmesi (1949) ve iki ek Protokol (1977)
- c. Mültecilerin Durumuna İlişkin Sözleşme (1951) ve Protokolleri
- d. İlgili diğer uluslararası sözleşmeler
- e. 4 numaralı Cenevre Sözleşmesinde;

“İş bu sözleşmede derpiş olunan kontrol tedbirlerini alırken, zilyet devlet fiilen hiçbir hükümetin himayesinden istifade etmeyen mültecilere, münhasıran hukuki bakımdan bir düşman devlet tebaası oldukları esasına dayanarak, yabancı düşman muamelesi yapmayacaktır.”

İfadesi ile mültecilerin korunmasına dikkat çekmiştir. Bu maddeye dayanarak mülteciler hangi devletin vatandaşı olursa olsun onlara düşman muamelesi yapılmaması gerektiği Dört Nolu Sözleşmeyle hükme bağlanmıştır.

Silahlı çatışmalarda çocukların korunması için özel tedbirlerin alınmasını gerektiren Güvenlik Konseyince çıkartılan 1261 sayılı çocuklar ve silahlı çatışmalar konulu kararında silahlı çatışmalardan olumsuz etkilenenlerin büyük çoğunluğunu sivillerin, özellikle kadın ve çocukların oluşturması, ülkelerini terk etmeye ya da göçe zorlanmaları, savaşın taraflarınca giderek daha fazla hedeflenmeleri konusundaki dünya kamuoyunca oluşan endişelerden bahsedilmiştir.

Ülkemize göç yoluyla gelen sığınmacı çocuklar için Uluslararası ve Yabancıları Koruma Kanunu ile birlikte 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu'na göre ilgili mahkeme tarafından hükmedilen koruyucu ve destekleyici tedbirler çerçevesinde hizmetler Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından verilmektedir.

Uluslararası ve Yabancıları koruma kanununda sığınmacı çocuğun tanımı açıkça yapılmıştır. Bu tanıma göre Sığınmacı çocuk sorumlu bir kişinin etkin bakımına alınmadığı sürece, kanunen ya da örf ve âdet gereği kendisinden sorumlu bir yetişkinin refakati bulunmaksızın Türkiye'ye gelen veya Türkiye'ye giriş yaptıktan sonra ailesinden ayrı düşmüş çocuk olarak tanımlanmıştır. Kanunun aynı maddesinin (I) bendinde “özel ihtiyaç sahibi” tanımlanmış olup sığınmacı çocuklar özel ihtiyaç sahibi bireyler grubunda yer almaktadır. (UYKK, m.66) Aynı kanunda Sığınmacı çocuklarla ilgili yapılacak her türlü iş

ve işlemlerde çocuğun yüksek yararına öncelik verilmesi gerektiği, başvurularının alınmasından itibaren 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununca muameleye tutulacakları belirtilmiştir. Çocukla ilgili verilecek kararlarda öncelikle çocuğun görüşünün dikkate alınması gerektiği, barınacak yeri yoksa uygun bir barınma yerinin sağlanması, yetişkin akrabalarına ulaşılyorsa iletişime geçilmesi ya da koruyucu aile yanına yerleştirilmesinin çocukların güvenliğini sağlamak için tercih edilecek metotlar arasında sayılmıştır. (UYKK, m.66).

2.8. İlgili Çalışmalar

Aslan (2018) tarafından yapılan “Sığınmacılara Yönelik Sosyal Hizmet Uygulamalarında Yaşanan Sorunlar ve Çözüm Önerileri: İstanbul’daki Suriyeli Sığınmacılar Örneği” adlı çalışmada İstanbul örneklem olarak alınmıştır. İstanbul örnekleminde Suriyeli sığınmacıların Suriye’de yaşadıkları, Suriye’den Türkiye’ye gelirken yaşadıkları sorunlar araştırılmıştır. 76 Suriyeli sığınmacı ve 5 farklı sivil toplum kuruluşu yetkilisi ile görüşülmüştür. Araştırma nitel yöntemle yapılmıştır. Mülakatlar yapılmadan önce pilot çalışma yapılmıştır. Mülakatlar yapılmadan önce pilot çalışma yapılmıştır. Bu pilot çalışmada bazı Suriyelilerin evlerine gidilmiş ve evde görüşme yapılmıştır. Araştırma sonucunda özetle şunlar vurgulanmıştır. Sığınmacılar topluma katılım, yasal haklar ve sorumluluklar, Türkiye’nin toplumsal yapısı ve kendileri için gerekli olan kurumsal, sosyal ve haberleşme kaynakları hakkında yeteri kadar bilgilenmedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Sığınmacı ve mülteciler için sosyal uyum sağlanması için planlı ve bir program çerçevesinde politikalar üretilmediği ve bu konu hakkında sığınmacıların yeterli bilgi sahibi olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Sığınmacı ve mültecilerin sosyal uyumu için sivil toplum örgütlerinin koordineli çalışmadıkları tespit edilmiştir. Kamu çalışanları sığınmacılara ve mültecilere verilen hizmetlere ait mevzuat ve sığınmacı ve mültecilerin hakları konusunda yeterince bilgilendirilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Bu durum sığınmacı ve mültecilerin mevzuattaki ve teorideki haklarıyla uygulamadaki durumlar arasındaki farkı azaltabilir. Programlı göç ve kontrol edilebilir sığınmacı politikalarına ihtiyaç duyulduğu yine vurgulananlar arasında yer almaktadır.

Güler (2017) tarafından yapılan “Uluslararası Hukuk Perspektifinde Türkiye’de Göç ve Sığınmacı Sorunu: Suriyeli Sığınmacılar Örneği” adlı çalışma, üç bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde, göç, mülteci, sığınmacı ve vatansız kavramları ayrıntılı şekilde ele alınmıştır. Geçmişten günümüze göç süreci, göçün tarihsel gelişimi ve teorik olarak göçün nedenleri, göç süreci ve göçün sonuçları ele alınmıştır. Bununla birlikte göçmen,

sığınmacı ve mülteci bireylerin uluslararası teşkilatlarda, milletlerarası ve lokal düzeyde düzenlenen anlaşmalarda göçün nasıl değerlendirildiği, taraflara yüklenen sorumluluklar ele alınmıştır. Genelden özele tüm hukuki normlarda; milletlerarası antlaşmalarda, ülkelerin kendi iç hukuk düzenlemelerinde sığınmacı ve vatansız kişilerin hakları, sorumlulukları ve sınırlılıkları incelenmiştir. Yine bu araştırmanın ikinci kısmında ise göçün tarihsel süreci ile ilgili ayrıntılı bilgi verilmiş olup ayrıca Osmanlı Devleti döneminde ve Türkiye Cumhuriyeti tarihinde yaşanan kritik göç vakaları ile ilgili araştırma yapılmıştır. Daha sonra özellikle ülkemizde Cumhuriyet tarihinden bu yana yaşanan göç mübadelesi başta olmak üzere tüm göç olayları, bu olaylara yönelik düzenlemeler, devletin geliştirdiği politikalar belli bir tarih sıralaması gözetilerek incelenmiştir. 2013 yılında Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe giren Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUKK) tüm detayları ile ele alınmış ve araştırmaya birçok bölümde rehberlik yapmıştır. İkinci bölümün son kısmında ise göç yönetişimi ve Türkiye’de gelişen göç yönetimi ele alınarak, Türkiye’nin göç politikası aktarılmaya çalışılmıştır. Araştırmanın son bölümünde ise son yüzyılın en önemli vakalarından olan Suriye iç savaşı ve ülkemize olan etkisinden söz edilmiştir. Suriye siyasi tarihi ve geçmişten günümüze Türkiye-Suriye ilişkileri incelendikten sonra, “Arap Baharı” olarak adlandırılan süreç ve ülkemize yönelen kitlesel göç akımı ele alınmıştır. Ayrıca, Türkiye’ye ani ve kitlesel olarak göç eden milyonlarca Suriyelinin hukuki durumu detaylı olarak aktarılmıştır. Son olarak, değişen göç politikası kapsamında Türkiye’de yaşayan Suriyeli sığınmacıların yaşadığı sorunları ve sosyolojik açıdan etkileri hakkında elde edilen veriler analiz edilerek sunulmuştur.

Dağ (2016) tarafından hazırlanan “Sığınmacıların Yaşadığı Sorunların İnsan Hakları Boyutunda Değerlendirilmesi: Kobani’den Gelen Sığınmacılar Örneği” adlı çalışmanın amacı sığınmacıların yaşadıkları sorunların İnsan Hakları boyutunda değerlendirilmesini yaparak Suriye’deki iç savaştan kaynaklı olarak ülkemize gelen Kobanili vatandaşların Uluslararası Mülteci Hukuku ve İnsan Hakları boyutunda değerlendirilmeleri olarak belirlenmiştir. Bu tez çalışması Kobaniden ülkemize göç eden ve daha sonra Kobaniye geri dönen sığınmacılar ile Şanlıurfa ili Suruç ilçesinde kalan Kobanilerle görüşme yapılarak gerçekleştirilmiştir. Bu çalışma alan araştırmasına dayanmaktadır. Araştırmada katılımlı gözlem ve derinlemesine görüşme tekniği kullanılmıştır. Kobaniden göç eden insanların göçle ilgili duygu ve düşüncelerine yer verilmiştir. Çalışma göç konusunda geleceğe yönelik olarak öngörüler ve çözüm önerileri ile tamamlanmıştır. Savaşlar kitlesel göçlere sebep olurken, yaşanan kitlesel göçler insan haklarının birçok yönden ihlal edilmesine neden olmaktadır. Zorunlu göçler insanların yaşamlarını olumsuz etkilemektedir. Bu çalışmaya

nazaran Kırşehir'deki sığınmacı ve mülteci çocukların oryantasyon dönemlerinin yeterli olduğu görülmektedir. Araştırmada yapılan mülakatlarda Kobanililerin barınma, beslenme ve sağlık problemleri olduğu görülmektedir. Kırşehire gelen mültecilere sunulan hizmetlerin ulaşılabilirliği, süreç açısından sistemin daha hızlı işlediği de ayrıca erişilebilir sosyal hizmet uygulamaları ve Kobani örneğine nazaran daha işlevsel olduğu görülmektedir. Aynı zamanda çocukların ve yetişkinlerin tarım işçisi olarak çalıştırılması, araştırmamızı destekler niteliktedir. Yapılan bu araştırma Dağ'ın çalışmasını destekler nitelikte bir çalışmadır. Fakat Kobanililerin ana dillerinin Kürtçe olması, araştırmanın yapıldığı Suruç ilçesinde Kürtçe konuşulması dil problemlerinin daha az olduğunu göstermektedir. Kırşehir örneğinde dil yetersizliği olduğu görülmektedir. Kan (2013) tarafından hazırlanan "İstanbul'da Bulunan Sığınmacılar Üzerinde Zorunlu Göçün Travmatik Etkileri: Zorlu Koşullara Karşı Ruhsal Dayanıklılık ve Sığınmacıların "Ev" Algıları" adlı araştırmanın amacı, İstanbul'da geçici olarak ikamet eden sığınmacıların maruz kaldıkları zorunlu göçün, onların üzerindeki olası travmatik etkilerini, bu kişilerin daha önce yaşadıkları ve şu anda içinde buldukları zorlu koşullara karşı ruhsal dayanıklılıklarını ve yuva algılarını üç sığınmacının hikayelerinden yola çıkarak çalışılmıştır. Bu çalışma aynı zamanda sığınmacıların İstanbul'da yaşadıkları süre zarfında karşılaştıkları zorluklara, bu zorluklar karşısında sığınmacıların neler hissettiklerine ve bunların nasıl üstesinden geldiklerine odaklanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda TOHAV (Toplum ve Hukuk Araştırmaları Vakfı) ve Göçmen Dayanışma Ağı kontaklarıyla ulaşılan üç sığınmacıyla nitel bir araştırma yöntemi olan yaşam öyküsü analizi ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Görüşmelerin nihayetinde ülkelerinde maruz kaldıkları birçok kötü yaşam koşullarının (şiddet, baskı ve korku) yakınlarını kaybetmelerinin bu sürece ortam sağladığı ve kırılma noktası olaylarla da göçün gerçekleştiği bulguları elde edilmiştir. Sığınmacıların olumlu çocukluk yaşantıları ve sahip oldukları güçlü baba figürünün, bu olumlu yaşantıları içselleştirerek, sahip oldukları ruhsal dayanıklılığa katkı sağladığı gözlemlenmiştir. Sığınmacıların, yaşadıkları çeşitli zorluklara rağmen hayallerine ve ideallerine sıkı sıkıya sarıldıkları ve İstanbul'daki belirsiz hayatları içerisinde bu hayallerini canlı tutmaya çalıştıkları görülmüştür.

Başkaya (2021) tarafından hazırlanan "İki Katlı Entegrasyon Krizi: Türkiye'nin Gayrimüslim Sığınmacıları Üzerine Saha Araştırması" adlı çalışmada Türkiye'de yaşayan gayrimüslim sığınmacıların sığınmacı olmanın yanı sıra dini bir azınlık olarak Türk toplumuna entegre olurken karşılaştıkları farklı engeller olup olmadığını sorgulamayı amaçlamaktadır. Saha araştırması olarak kurgulanan bu tez için Ankara'da yaşayan ve

Ortadoğu'dan gelen 17 gayrimüslim sığınmacı ile derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. Saha araştırması ile ulaşılan yeni verileri literatürdeki boşluklarla eşleştirerek iki katlı entegrasyon krizinin temel nedenlerini ve sonuçlarını bulmak amaçlanmıştır ve bunun yöntemi ilk bölüm olan giriş bölümünde ayrıntılı bir şekilde tartışılmıştır. Bu çalışmanın, ikinci bölümü ise ulusal ve uluslararası göç mevzuatının uyumsuzluğunu göstererek Türkiye'nin göç tarihini, Türkiye'nin tarihsel olarak sıklıkla başvurduğu entegrasyon yaklaşımları olan kültürel aidiyet, siyasi çıkar ve din ile birlikte incelemektedir. Bu üçlü yaklaşımı takiben üçüncü bölüm, Türkiye'deki göçmenlerin işgücüne katılımlarını ve sosyal hizmetlere erişimlerini tartışarak Türkiye'deki göçmenlerin entegrasyon sorunlarına odaklanmaktadır. Dördüncü ve ana bölüm ise Türkiye'nin dini azınlıklarla olan sorunlu geçmişini özetleyerek, bu geçmişin Müslüman olmayan sığınmacıların deneyimlerinde nasıl yer aldığını sahadaki görüşmelerle göstermeyi amaçlamaktadır. Türkiye'de yaşayan gayrimüslim sığınmacıların yaşadığı iki katlı entegrasyon krizini ortaya koymak için yapılan bu tez çalışması göç literatüründe bu alanda yapılan ilk derinlemesine araştırma özelliğini taşımaktadır.

Karaoğlu (2015) tarafından hazırlanan "Türkiye Vatandaşlarının Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Önyargısını Yordamada Sosyal Baskınlık Yöneliminin, Empatinin ve Gruplar Arası Tehdidin Rolü" adlı çalışmanın amacı sosyal baskınlık yönelimi (SBY), gruplar arası tehdit ve empatinin Türkiye'deki Suriyeli sığınmacılara yönelik önyargı üzerindeki etkisini araştırmaktır. Son günlerde ülkelerindeki iç savaştan kaçarak Türkiye'ye sığınan Suriyelilerin artan sayısıyla, Türkiye vatandaşlarının Suriyeli sığınmacılara yönelik pozitif tutumu da önyargılı tutumlara dönüşmektedir. Bu değişmekte olan şartlar altında, Türkiye vatandaşlarının Suriyeli sığınmacılara yönelik tutumları önyargı yordayan iki kavram vasıtasıyla ele alınacaktır: Sosyal Baskınlık Yönelimi ve Birleşik Tehdit Teorisi. Önyargılı tutumlar, sosyal uzaklık ve dış gruba yönelik olumsuz duygular ile tanımlanmıştır. SBY, empati ve gruplar arası tehdit algısının önyargılı tutumlar üzerindeki rolü, çoklu regresyon analizleri ve arabulucu değişken analizleri ile 592 katılımcıdan toplanan veri üzerinden incelenmiştir. SBY, SBY-B (Baskınlık) ve SBY-E (Eşitlik) olmak üzere iki faktörlü bir çözüme işaret ettiğinde, etkisi iki ayrı kavram üzerinden incelenmiştir. Analizler sonucunda, sosyal uzaklığın, SBY-E ve genel tehdit tarafından, dış gruba yönelik olumsuz duyguların, SBY-B, genel tehdit ve kültürel farklılık tehdidi tarafından ve dış gruba yönelik olumlu duyguların SBY-B, SBY-E, empati ve genel tehdit tarafından yordandığı görülmüştür. Ayrıca, dış gruba yönelik olumsuz duygular ve SDO-B arasındaki ilişkiye kültürel farklılık tehdidi aracı olurken empati, SBY-B, SBY-E ile dış gruba yönelik olumlu

duygular arasındaki ilişkiye aracı olmaktadır. SBY-B ve dış gruba yönelik olumlu duygular arasındaki ilişkiye de genel tehdit, aracı olmaktadır. Sığınmacılarla iletişim halinde olan (örn. Suriyeli sığınmacılarla çalışan ve Suriyeli sığınmacıların yoğun olduğu bölgelerde yaşayan) ve olmayan katılımcılar arasında yapılan ek analizler de Gruplar Arası Temas Kuramının altını çizmiştir.

Ulusoy (2011) tarafından hazırlanan “Suriyeli Sığınmacı Çocuklara Yönelik Haberlerin Hak Haberciliği Bağlamında Değerlendirilmesi” çalışmada şu değerlendirmelere yer verilmiştir; Suriye’de 2011 yılı mart ayında başlayan iç karışıklıklar ve çatışmalar nedeniyle, çok sayıda Suriyeli ülkelerini terk etmek ve farklı ülkelere sığınmak zorunda kalmıştır. 3 buçuk milyonun üzerinde savaş mağduru Suriyelinin bulunduğu Türkiye de bu ülkelerden biridir ve Türkiye’deki Suriyeli sığınmacıların yarısından fazlasını çocuklar oluşturmaktadır. Suriye’de yaşanan çatışmalardan ve zorunlu göç hareketinden en çok etkilenen, yaşam hakkı, sağlık hakkı, korunma hakkı, eğitim hakkı gibi en temel haklarından mahrum bırakılan kesimlerin başında kuşkusuz çocuklar gelmektedir. Medyanın sorumluluklarından biri de toplumda seslerini yeterince duyurma imkânı bulamayan, hakları ihlal edilen, kadınlar, çocuklar, engelliler gibi toplumdaki dezavantajlı kesimlerin seslerini duyurmak, onlara yönelik hak ihlallerini gündeme taşımak, haklar konusunda halkı bilgilendirmek ve farkındalık yaratmaktır. Öte yandan, medya kimi zaman hak ihlallerini habere konu ederken kendisi de hak ihlallerine neden olabilmektedir. Alternatif habercilik arayışları içinde yer alan hak haberciliği, medyanın rolünü sadece haklar konusunda insanları bilgilendirmekle sınırlı görmemekte, insanı ve insan haklarını merkeze alan ve haber yaparken hak ihlaline neden olmayan bir habercilik arayışının peşinden gitmektedir. Bu çalışmada, Suriyeli sığınmacı çocuklara yönelik haberler hak haberciliği bağlamında değerlendirilmiştir. Bu kapsamda, Türkiye’de tirajı en yüksek beş gazete örneklem olarak alınmış ve 1 Ocak 2019 – 30 Haziran 2020 tarihleri arasını kapsayan 18 aylık zaman diliminde, Suriyeli sığınmacı çocukları konu alan haberler belirlenerek içerik analizi yöntemiyle incelenmiştir.

Suna (2021) tarafından hazırlanan “Türkiye'nin Suriyeli Sığınmacıları Kabulünün Ülke İmajına Etkisi” çalışmada genel olarak şunlara değinilmiştir; Kamu diplomasisi ülkelerin uluslararası halkla ilişkiler çalışmalarını ifade eder. Ancak bu faaliyetler sadece iletişim olarak algılanmamalı, eylemlerin de bir faktör olduğu hatırlanmalıdır. Bu yolla ülkeler etkin bir iletişim yürütebilir, politik meşruiyet kazanabilir. Kamu diplomasisi faaliyetleri özel teşebbüsün halkla ilişkiler becerileri ile bir araya geldiğinde ülkelerin cazibelerini ortaya çıkarır. Bu cazibe yumuşak güç olarak adlandırılır. Kırşehir ilinde

sığınmacı çocukların eğitim ve hizmetlere ulaşmasında diğer bölge ve şehirlere nazaran daha nitelikli yeterli olmamakla beraber yoğun bir uğraş vardır. Yine Kırşehir ilinde il göç idaresi kurumunca yapılan çalışmalarda yumuşak güç ve cazibe açısından kendini göstermektedir. Yumuşak güç ekonomik teşvik, ekonomik savaş veya silahlı savaş gibi yüksek bedellere sahip değildir. Bu güç ile ülkeler sadece doğru şeyi yaparak istediği şeyleri diğer ülkelere de istetebilir. Ülke imajı ise ulusal kimlik ve kamu diplomasisi gibi faktörlerle gelişen insanların ülkeler hakkında oluşturduğu izlenimlerdir. Yumuşak gücün politik alandaki cazibe ise ülke imajı hem politik cazibe hem de satın alma kararına kadar etki eden kapsamlı ancak aynı zamanda bir o kadar da muğlak bir anlamı ifade eder. Türkiye, geçici sığınmacı olarak Suriyeli insanları kabul ederek bir politik duruş ve hareket sergilemiştir. İlk bakışta insancıl bir tavır olarak Türkiye'nin politik cazibesini artırdığı ve imajını güçlendirdiği düşünülmektedir. Ancak bu sürecin başlangıcıdır ve devamında hükümetin ve yurttaşların tutumu daha büyük etki göstermektedir. Türkiye Cumhuriyeti devletinin ve halkının Suriyeli sığınmacıları kabul sürecindeki davranışlarının ülke imajına ve yumuşak gücüne katkı sağlayıp sağlamadığını anlamak için izlenimlerin incelenmesi gerekmektedir. İmajın, uluslararası yayın yapan medya kanallarının haberleri incelenerek ölçülebilir olduğu görülmüştür. Bu haberlerin nitel analizi kapsamlı sonuçlar ortaya çıkarmıştır. oluşturulmasında ve seçiminde yarattığı farklar bu sonuçlara örnektir.

BÖLÜM III

3.1. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Tezin bu bölümünde yapılan araştırma modeli ve araştırma süreci ile ilgili bilgilere yer verilmiştir. Evren ve örneklemin sayısı, verilerin toplanması, verilerin işlenmesi ve verilerin analizi aşamasında kullanılan istatistiksel yöntemlerin neler olduğu ile ilgili bilgiler verilmiştir.

3.1.1. Araştırma Modeli

Araştırmada kullanılan model tanımlayıcı ve ilişki arayıcı türde tarama modelidir (Karasar, 2006, s. 77). Tarama modelleri, geçmiş dönemlerde veya şimdiki zamanda da hala mevcut olan bir durumu var olduğu biçimiyle betimlemeyi kendine hedef edinmektedir. Araştırmanın konusunu oluşturan olay, birey yahut nesne kendi şartları içerisinde ve

herhangi bir değişiklik olmadan doğrudan doğruya tanımlanmaya çalışılır. Olay, nesne veya kişileri herhangi bir biçimde değiştirme ve etkileme arzusu söz konusu değildir. Burada önem arz eden şey; araştırmanın konusunun uygun bir şekilde gözleyip saptayabilmektir (Karasar, 2006, s.77). Araştırmada değişkenler arasında ne tür ilişki olduğunu saptamak ve olası sonuçları değerlendirmek amacıyla ilişkisel tarama modelleri kullanılmıştır. Belirlenen herhangi bir zaman aralığında, araştırılmak istenen durumun doğal halini değiştirmeden kendine has halinde betimlemeyi amaçlayan bir tarama modeli uygulanmıştır. Kırşehir ilinde yaşayan geçici koruma altındaki Suriyeli sığınmacı çocukların sosyal uyum düzeylerini ölçmek üzere, Ward ve Kennedy (1999) tarafından geliştirilen ve Wilson (2013) tarafından revize edilen, Yalçın (2018) tarafından Sosyokültürel Uyum Ölçeği'nin (SCAS-R) Arapça diline uyarlanmış hali ile yapılan bu çalışma genel tarama modelindedir.

3.1.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

SIMMERLING MARGRIET3.1.3. Araştırmaya Katılan sığınmacı Suriyeli çocuklara Ait Kişisel Bilgilerin Frekans ve Yüzde Dağılımları İlişkin Bulgular

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Sığınmacı Suriyeli Çocuklara Ait Kişisel Bilgilerin Frekans ve Yüzde Dağılımları

Değişken	Kategori	N	%
Cinsiyet	Kadın	81	54.0
	Erkek	69	46.0
Yaş	12-15	79	52,7
	15-18	71	47,3
Eğitim durumu	Ortaokul düzeyi	79	52,7
	Lise düzeyi	71	47,3
Toplam		150	100,0

Tablo 1'de görüldüğü gibi katılımcıların cinsiyet değişkenine göre dağılımı % 54.0'ü (81) kadın, %46.0'sı (69) erkek sığınmacı Suriyeli çocuk olmak üzere birbirine yakın oranlarda dağılım göstermekle birlikte katılımcıların çoğunluğunu kadın sığınmacı Suriyeli çocuk oluşturmaktadır. Yaş gruplarına göre 10-14 yaş gurubu %52,7 (79), 14-18 yaş gurubunun ise %47,3 (71) oranında olduğu görülmektedir. Sığınmacı Suriyeli çocukların eğitim durumlarına göre ortaokul düzeyi eğitim görenlerin %52,7 (79), lise düzeyi eğitim gören katılımcıların ise %47,3 (71) oranında olduğu görülmektedir.

2011 yılında Suriye’de meydana gelen iç savaş sonrasında büyük bir göç akımı yaşandı; her krizde olduğu gibi bu krizde de kırılgan gruplar olan kadınlar ve çocukları çok derinden etkilemiştir. Birçok kadın ve çocuk, göçe zorlandı veya göç etmeyi tercih etti/ettirildi. Üstelik göç şartları insani değildi. Bu zorunlu göç olayı göçmenleri etkilediği gibi ev sahibi ülkeleri de etkilemiştir. Plansız olarak oluşan bu göç süreci sığınmacılar ve göç edilen ülke halkı ve göçmenleri beklenmedik bir şekilde ekonomik, siyasi ve sosyo-kültürel etkilemiştir. (Karanfiloğlu, 2019) Yukarıdaki tabloda verilen bulgular sonucu katılımcıların çoğunluğunun kadın olması Suriye’de yaşanan savaş ve iç karışıklıkta erkek nüfusun aktif görev aldığı yönünde yorumlanabilir. Yine yaş değişkenine göre elde edilen bulgulara bakılırsa da savaş ortamından öncelikli ve çoğunluk olarak daha küçük yaş gruplarının Türkiye’ye göç ettiği söylenebilir. Türkiye’ye göç eden Suriyeli çocukların ülkemizde devam ettiği eğitim durumlarında ise ortaokul düzeyinde olan katılımcıların sayısının çok olması yine sığınmacı olarak çoğunlukla küçük yaşların kabul edildiği söylenebilir.

3.1.4. Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada veri toplama aracı olarak cinsiyet ve yaş içeren genel bilgi bölümünü takiben, Ward ve Kennedy (1999) tarafından geliştirilen, Wilson (2013) tarafından revize edilen ve Yalçın (2018) tarafından Arapça diline çevrilen Sosyokültürel Uyum Ölçeği (SCAS-R) kullanılmıştır.

Ölçüm yönteminin geçerliliği, ölçülmesi planlanan şeyi ne derecede ölçtüğü, gerekli olmayan ayrıntıları ise hesaba katmadığı ve hiç ölçmediği ile ifade edilebilir (Bulduk (2003)’ten aktaran Karabulut, 2012, s. 46). Yapı geçerliliğine tanımlayacak olursak, ölçeğin soyut olmayan bir durumu doğru derecede ölçmesi diyebiliriz (Tavşancıl, 2002, s. 45). Kısaca, yapı geçerliliği, araştırma sonucu ulaşılan sonuçları ve bunların ölçülen olgu ile ne derece bağlantılı olduğunu bize söyler. Ölçekler için yapı geçerliği birincil derecede önem taşır (Tezbaşaran, 1996 s. 52). Yapı geçerliği, ölçeğin ölçülmek istenen kavramsal yapıyı ölçme yeteneğini gösterir. Diğer yandan güvenilirlik, bir ölçeğin veya testin, ölçmeyi istediği özelliği doğru ölçüp, ölçmediği ile alakalıdır (Tekin, 1993, s.27). Likert tipi ölçeklerin güvenilirliği ölçmek için kullanılan Cronbach Alfa katsayıları uyarlanan ölçeğin alt ölçekleri ve ölçek toplamı için ayrı ayrı hesaplanmaktadır. Bu katsayı ölçeği oluşturan maddelerin iç tutarlılığı ve homojenliği hakkında bilgi verir (Tezbaşaran 1996, s. 48).

Çalışmada kullanılan Sosyokültürel Uyum Ölçeği (SCAS-R) Yalçın (2018)

tarafından yapılan geçerlik ve güvenilirlik analizi sonuçları ise şu şekildedir. Ölçek orijinalinde olduğu gibi 5 faktörlü olduğu doğrulanmıştır. Güvenirlik analizinde ise güvenilirlik ölçüm katsayılarının, 0.60'ın üstünde çıkması güvenilirlik için yeterli olduğu vurgulanmıştır.

Bu çalışmada kullanılan sosyokültürel uyum ölçek (SCAS-R) maddelerine uygulanan güvenilirlik analizinde ise ölçüm katsayılarının 0.65 çıkmıştır. Ölçeği Arapçaya uygulayan Yalçın'ın (2018) verilerini doğrulamış ölçeğin güvenilirlik noktasında verilen değerin üstünde çıktığı tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2. Ölçek Güvenirlik Analizi

Ölçek	Cronbach's Alpha	N
Sosyokültürel Uyum	0.65	21

3.1.5. Verilerin Analizi

Tablo 3. Sosyokültürel Uyum Ölçeği (SCAS-R) Toplam Ortalamasında Homojenite Testi

	Kolmogorov-Smirnova			Shapiro-wilk		
	Statistik	df	p	Statisti k	df	P
Sosyokültürel Uyum Ölçeği (SCAS-R) Toplam	0,143	15 0	,000	0,762	150	,000

Bu araştırma sonucunda elde edilen verilerin analizinde SPSS bilgisayar programı kullanılmış, verilerek bu şekilde analiz edilmiştir. Araştırmanın alt amaçlara ilişkin bulgulara ulaşabilmek için toplanan verilere uygulanacak analiz yöntemlerine karar verebilmek için homajenite testi yapılmıştır. Kolmogorov – Smirnova ve Shapiro Wilk testi ile verilen dağılımlarını görebilmek için homojenlik testi yapılmıştır (Kilmen, 2015, s. 54). Yapılan Kolmogorov – Smirnova ve Shapiro Wilk testi sonucuna Tablo 3 ve 4’te ölçeğin toplam ortalamasında ve alt boyutlarında görüldüğü üzere verilerin homojen dağılmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç doğrultusunda araştırma verilerinin analizinde non-parametrik testlerin uygulanması kararlaştırılmıştır (Kilmen, 2015, s. 54). Sığınmacı Suriyeli çocukların görüşlerine göre, Sosyokültürel Uyum düzeylerinin cinsiyete, yaşa ve eğitim düzeyine göre farklılıkları Mann Whitney U testi ortaya çıkarılmıştır. Anlamlı farklılık çıkan alt boyutları belirlemek amacıyla Mann Whitney U testinden yararlanılmıştır. Sosyokültürel Uyum Ölçeği (SCAS-R) maddeleri arasındaki ilişki düzeylerine ulaşabilmek için ise Spearman Rho korelasyon analizi yapılmıştır.

Tablo 4. Sosyokültürel Uyum Ölçeği (SCAS-R) Alt Boyutları Homojenite Testi

Sosyokültürel Uyum Ölçeği (SCAS-R) Alt Boyutları	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	p	Statistic	df	P
Kişilerarası İletişim	0,085	150	0,010	0,985	150	0,103
Akademik/İş Performansı	0,099	150	0,001	0,980	150	0,025
Kişisel İlgi Alanları ve Toplumsal Katılım	0,239	150	0,000	0,406	150	0,000
Ekolojik Uyum	0,110	150	0,000	0,973	150	0,005
Dil Yeterliği	0,138	150	,000	0,960	150	,000

3.1.6. Sosyokültürel Uyum Ölçeği (SCAS-R) Ölçeğinin Yorumlanmasında Kullanılan Puan Sınırları

Sosyokültürel Uyum Ölçeği (SCAS-R) ölçek maddelerinin değerlendirilmesinde kullanılan seçeneklerin yorumlanmasında kullanılan puan aralıkları Tablo 5’de verilmiştir.

Tablo 5. Sosyokültürel Uyum Ölçeği (SCAS-R) Yorumlanmasında Kullanılan Puan Sınırları

Seçenekler	Verilen puan	Puan aralığı
“Hiç Katılmıyorum” / “Hiçbir Zaman”	1	1.00 – 1.80
“Katılmıyorum” / “Nadiren”	2	1.81 – 2.60
“Orta derecede katılıyorum” / “Bazen”	3	2.61 – 3.40
“Katılıyorum” / “Çoğu Zaman”	4	3.41 – 4.20
“Tamamen Katılıyorum” / “Her Zaman”	5	4.21 – 5.00

BÖLÜM IV

4. BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde sığınmacı Suriyeli çocukların sosyokültürel uyum düzeylerini belirlemek için elde edilen verilerin analiz sonuçları sunulmuştur. Elde edilen bu verilerin analizinde öncelikle dağılım oranlarının belirlenmesi için homojenite testi yapılmıştır. Bu analiz sonucunda veri setlerinin non-parametrik dağılım özelliği göstermesi nedeniyle ikili değişkenlerin farklarının ortaya çıkarılması için Mann Whitney U testi kullanılmıştır. Bu kapsamda sığınmacı Suriyeli çocukların sosyokültürel uyum düzeylerine ilişkin verilerin analizinde ölçeğin alt boyutlarının cinsiyet, yaş ve eğitim düzeyi değişkenlerine göre anlamlı farklılıkların olup olmadığı Mann Whitney U testi ile analiz edilmiştir. Sığınmacı Suriyeli çocukların sosyokültürel uyum ölçeği toplamı ve alt boyutları

arasındaki korelasyonun tespiti için Spearman Rho testi yapılmıştır. Yapılan analizlerde ulaşılan sonuçlar araştırmanın alt problemlerindeki sıralamaya göre sunulmuştur.

Araştırmanın kapsadığı sığınmacı Suriyeli çocukların sosyokültürel uyum düzeylerine ilişkin görüşleri; öncelikle ölçekte yer alan her bir maddeye göre toplam ortalamaları alınarak analiz edilerek ölçeğin alt boyutlarının toplam puan ortalamaları ve cinsiyet, yaş ve eğitim düzeylerine göre yine ölçeğin toplamı ve alt boyutları üzerinde analiz edilmiştir. Son olarak ise sosyokültürel uyum ölçeği toplamı ve alt boyutları arasındaki korelasyonel ilişki ortaya konularak elde edilen bulgular tablolarda sunulmuştur.

4.1. Sığınmacı Suriyeli Çocukların Görüşlerine Göre Ölçek Maddelerine İlişkin Bulgular

Sosyokültürel uyum ölçeğinde (SCAS-R) bulunan maddelerin ortalamaları ve standart sapma değerleri Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. Sosyokültürel Uyum Ölçeği (SCAS-R) Maddelerinin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Madde No	Sosyokültürel Uyum Ölçeği (SCAS-R) ölçek Maddeleri	N	\bar{X}	SS
1	Arkadaş edinebilirim.	150	2,88	1,16
2	Akademik/işle ilgili sorumluluklarımı yönetebilirim.	150	3,07	0,99
3	Sosyal etkinliklerde etkileşimde bulunabilirim.	150	3,17	1,03
4	İlgi alanlarımı ve hobilerimi devam ettirebilirim.	150	2,99	1,20
5	Yaşadığım bölgedeki gürültü düzeyine uyum sağlayabilirim.	150	3,20	1,32
6	İnsanların hareketlerini ve yüz ifadelerini doğru bir şekilde yorumlar ve bunlara yanıt verebilirim.	150	3,00	1,17
7	İnsanlarla etkili bir şekilde çalışabilirim.	150	3,04	1,21
8	İhtiyacım olan sosyal hizmetleri elde edebiliyorum.	150	2,75	1,13
9	İçinde bulunduğum topluluklara uyum sağlayabilirim.	150	2,95	1,23
10	Türkçe konuşur ve anlarım.	150	2,92	1,28
11	Kültürel olarak uygun bir şekilde diksiyon kullanırım.	150	3,07	1,22
12	Performansımı arttırmak için etkileşimde olduğum insanlardan yardım alırım.	150	3,21	1,14
13	Karşımdaki insanların duygularını anlar ve dikkatli bir şekilde bu duygulara göre uyum sağlarım.	150	3,06	1,22
14	Topluluk etkinliklerine katılırım.	150	3,06	1,24
15	Yaşadığım bölgede ulaşımımı sağlarım.	150	3,14	1,28
16	Karşı cinsten kişilerle iletişim kurabilirim.	150	3,08	1,36
17	Fikir ve düşüncelerimim insanlara kültürel açıdan uygun bir şekilde ifade ederim.	150	2,98	1,32
18	Yaşadığım ülke ve bölgenin siyaset sistemini anlarım.	150	3,02	1,23

19	Yaşadığım toplumun yaşam tarzına uyum sağlarım.	150	3,39	4,28
20	Türkçe okur ve yazabilirim.	150	2,96	1,12
21	Davranışımı sosyal normlara, kurallara, tutumlara, inançlara ve geleneklere uyacak şekilde değiştirebilirim.	150	3,02	1,00

Tablo 6 incelendiğinde Sosyokültürel Uyum Ölçeğindeki (SCAS-R) en yüksek ortalamaya sahip maddesi “Yaşadığım toplumun yaşam tarzına uyum sağlarım.” olduğu görülmektedir. Bu maddenin ortalama değerine $\bar{X}=3,39$ bakıldığında ölçek derecelendirmesinde “*orta düzeyde katılıyorum*” düzeyinde bir değerlendirmedir. Ortalamaya göre en yüksek oranda çıkan madde bağlamında sığınmacı Suriyeli çocuklar kendi yaşam tarzları dışındaki yaşam tarzlarına uyum sağlamakta güçlük çekmediklerini dile getirmişlerdir. Ölçekte en yüksek ortalamaya sahip olan maddeye göre Suriyeli çocuk sığınmacıların kendi coğrafyalarına yakın inanç ve kültürel ortaklığı bulunan Türkiye yabancılık çekmedikleri adaptasyon süreçlerinin hızlı ve sancısız geçtiği söylenebilir. Bu maddeden yola çıkılarak her toplumun yıllar öncesinden getirdikleri hayat tarzlarının aslında kendi birikim ve alışkanlıkları olduğu ve bir başka toplumun içine girerek hayat tarzı anlamında onlara uyum sağlamada tam anlamıyla istenen düzeyin yakalanamayacağı şeklinde yorumlanabilir. Sosyokültürel uyum ölçeğindeki (SCAS-R) en düşük ortalamaya sahip maddeye bakacak olursak, “İhtiyacım olan sosyal hizmetleri elde edebiliyorum.” maddesi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu maddenin aritmetik ortalama değerine $\bar{X}=2,75$ bakıldığında “*katılmıyorum*” düzeyinde olduğu görülmektedir. Uygulanan ölçekte en düşük ortalamaya sahip maddeye bakıldığında Suriyeli sığınmacı çocukların Türkiye Cumhuriyeti devletinin kendilerine sağlanan sağlık, eğitim, çalışma hayatı, sosyal yardım ve destek alanlarında imkanların gerek ulaşılmasında gerek yeterliliğinde tatmin düzeyinde olması şeklinde yorumlanabilir. Ölçek maddelerinde en küçük ortalama puana sahip olan bu maddeye göre; sığınmacı Suriyeli çocukların araştırmanın yapıldığı Kırşehir ilindeki kamu veya özel sektör tarafından kendilerine sunulan sosyal hizmet ve faaliyetlerden yeterince yararlanamadıkları dile getirilebilir.

Düşük ortalamaya sahip olan diğer iki maddenin ise 2,96 ortalama ile “Türkçe okur ve yazabilirim” maddesi, 2,95 ortalama ile “içinde bulunduğum topluluklara uyum sağlayabilirim” maddesi ve 2,92 ortalama ile Türkçe konuşur ve analarım maddesi olduğu görülmektedir. Bu 3 madde özelinde Suriyeli sığınmacı çocukların Türkçe okur-yazarlık oranlarının düşük olması ile birlikte Türkçe anlamaması, onların sosyal uyum süreçlerinin zorlaştırdığını çıkartabiliriz.

Yüksek ortalamaya sahip maddelerin ise 3,20 puanla “Yaşadığım bölgedeki gürültü

düzeyine uyum sağlayabilirim.” 3,17 puanla “ Sosyal etkinliklerde etkileşimde bulunabilirim.”3,21 puanla “Performansımı arttırmak için etkileşimde olduğum insanlardan yardım alırım” maddesi olduğunu görüyoruz. Sığınmacılar başka ülkelere göç ederken belli network ağlarını kullanarak ülkelere yerleşiyor. Daha çok kendi içlerinde sosyalleştiklerini, şehirde yaşamının getirdiği gürültü kirliliğine uyum sağladıklarını verilerin cevaplarından anlaşılmaktadır.

4.2. Sığınmacı Suriyeli Çocukların Görüşlerine Göre Ölçek Alt Boyutlarına İlişkin Bulgular

Sosyokültürel Uyum Ölçeği (SCAS-R) alt boyutlarının ortalamaları ve standart sapma değerleri Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Sosyokültürel Uyum Ölçeğinin (SCAS-R) Alt Boyutlarının Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Sosyokültürel Uyum Ölçeğinin (SCAS-R) Boyutları	N	\bar{X}	SS
Kişilerarası İletişim	150	3,04	0,442
Akademik/İş Performansı	150	3,07	0,565
Kişisel İlgi Alanları ve Toplumsal Katılım	150	3,06	1,094
Ekolojik Uyum	150	3,09	0,680
Dil Yeterliği	150	2,94	0,904
Sosyokültürel Uyum Ölçeği (SCAS-R) Toplam	150	3,04	0,319

Tablo 7’ye bakıldığında, sosyokültürel uyum düzeylerine ilişkin sığınmacı Suriyeli çocukların görüşleri genel olarak $\bar{X}=3,04$ ortalama ile orta düzeyde olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Sığınmacı Suriyeli çocukların sosyokültürel uyum düzeylerine göre, ölçeğin en yüksek ortalamaya sahip alt boyutu “*Ekolojik Uyum*” verisine alt boyutlarının puan ortalamasına ulaşılmıştır. Suriyeli sığınmacı çocukların ekolojik olarak kültür benzerliğinden dolayı zorluk çekmedikleri söylenebilir. Yine alt boyutların puan ortalamalarına bakıldığında sırasıyla “*Akademik/İş Performansı*”, “*Kişisel İlgi Alanları ve Toplumsal Katılım*”, “*Kişilerarası İletişim*” ve “*Dil Yeterliği*” alt boyutlar puan sıralamalarına göre sıralanmışlardır. Alt boyutlarından olan akademik iş performan Suriyeli sığınmacı çocukların akademik anlamda zorlansalarda orta düzeyde uyum sağladıkları söylenebilir.

Ölçeğin alt boyutlarındaki en yüksek ortalama ve en düşük ortalamaya bakılacak olunursa, sığınmacı Suriyeli çocukların coğrafya, kültür ve inanç açısından Kırşehir ilinde

yaşamaya orta düzeyde uyum sağladıkları söylenebilir. Fakat sığınmacı olarak Türkiye’de yaşamalarında en çok zorlandıkları alanın dil yetersizliği olduğu da söylenebilir. Ancak dil zorluğu herhangi bir başka ülkeye gidilse de yaşanacak önemli ve zorlu bir bariyerdir. Yani bu göçmen ailelerin hayallerinde ki hangi batı ülkesine gitseler de bu sorunla karşılaşacakları kesindir. nisbeten türkçe’de arapça’dan gelen ve dini birlikten gelen binlerce kelime, kavram ve manaları batı ülkelerine oranla nisbeten günlük hayatlarında daha az sorun yaşatmaktadır. Diğer yandan toplumsal olarak kabul görme ve katılma düzeyinde ortalamanın altında oldukları göze çarpmıştır. Bunun nedeni ise Suriyeli sığınmacı çocukların Türk toplumu tarafından sindirilmediği kabul görmediği ya da Suriyeli sığınmacı çocukların kendi ülkelerine dönme ümidinden dolayı katılımı yavaş ve ertemeli gerçekleştirdikleri şeklinde yorumlanabilir. Dil yeterliği açısından ise farklı harf kendi ülkeleri ile Türkiye’nin harflerinde ve dil yapısındaki değişiklikten dolayı uyumun düşük olduğu söylenebilir.

Tezimize benzer bir çalışmada Suriyelilerin toplumdaki izole bir şekilde yaşadığı ve bunun başlıca nedeninin dil yetersizliği olduğu görülmüştür. Zamanlarının büyük çoğunluğunu kendileri gibi göçmen olanlarla ve ağırlıklı olarak da diğer Suriyelilerle geçirdikleri tespit edilen katılımcıların, öz kültürlerinden kopuş yaşamadıkları ancak Türk toplumu ile de kaynaşamadıkları tespit edilmiştir. (Yıldırım, İslamoğlu, & İyem, 2017) .

4.3. Sığınmacı Suriyeli Çocukların Sosyokültürel Uyum Hakkındaki Görüşlerinin Cinsiyet Değişkenine İlişkin Bulgular

Sosyokültürel uyum hakkında görüş bildiren sığınmacı Suriyeli çocukların cinsiyet değişkenlerine göre puanlarındaki sıra ortalamaları ile bu ortalamalar arasındaki farklara ilişkin olarak yapılan Mann Whitney U testi sonuçları Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8 . Sosyokültürel Uyum Ölçeğinden (SCAS-R) Cinsiyete Göre Alınan Puanlara Ait Mann Whitney U Testi Sonuçları

Boyutlar	Cinsiyet	N	Sıra		U	P
			Ortalaması	Sıra Toplamı		
Kişilerarası İletişim	Kadın	81	80,92	6554,50	2355,500	,09
	Erkek	69	69,14	4770,50		
Akademik/İş Performansı	Kadın	81	74,43	6029,00	2708,000	0,74
	Erkek	69	76,75	5296,00		

Kişisel İlgi Alanları ve Toplumsal Katılım	Kadın	81	84,10	6812,00	2098,000	0,00*
	Erkek	69	65,41	4513,00		
Ekolojik Uyum	Kadın	81	80,56	6525,00	2385,000	0,11
	Erkek	69	69,57	4800,00		
Dil Yeterliliği	Kadın	81	69,36	5618,50	2297,500	0,05
	Erkek	69	82,70	5706,50		
Sosyokültürel Uyum Ölçeği (SCAS-R) Toplam	Kadın	81	82,66	6695,50	2214,500	0,02*
	Erkek	69	67,09	4629,50		

Tablo 8'deki bulgulara bakıldığında sığınmacı Suriyeli çocukların cinsiyet değişkenine göre “*Kişilerarası İletişim*”, “*Akademik/İş Performansı*”, “*Ekolojik Uyum*” ve “*Dil Yeterliliği*” alt boyutlarında anlamlı bir fark ortaya çıkmamıştır ($p>05$). Bu bulguya göre cinsiyet değişkeninin “*Akademik/İş Performansı*”, “*Ekolojik Uyum*” ve “*Dil Yeterliliği*” alt boyutlar üzerinde katılımcı görüşlerinde genelde aynı düşüncelerin hâkim olduğu söylenebilir. Katılımcıların düşüncelerinde cinsiyet faktörü açısından farklı görüşler çıkmamasına rağmen “*Kişilerarası İletişim*” alt boyutunda kadın sığınmacı Suriyeli çocuklar, “*Akademik/İş Performansı*” alt boyutunda erkek sığınmacı çocukların ortalama puanlarında görüldüğü gibi maddi gelir açısından iş boyutunda genel bir artışın olduğu söylenebilir. Diğer yandan “*Ekolojik Uyum*” alt boyutunda kadın sığınmacı Suriyeli çocukların görüşlerinde daha yoğunlaşma olduğu, erkek sığınmacı çocukların gerek iş gerek ise dış çevreyle daha çok iletişime geçmesi *Dil Yeterliliği*’nin erkek sığınmacı Suriyeli çocuklarda daha ileri boyutta olduğu söylenebilir.

Anlamlı farklılıkların olduğu “*Kişisel İlgi Alanları ve Toplumsal Katılım*” alt boyutu ve ölçeğin toplam puan ortalamasında anlamlı farklılıkla r tespit edilmiştir ($p<05$). Tablo 8’de tespit edilen anlamlı farklılıklara bakıldığında kadın sığınmacı Suriyeli çocuklar “*Kişisel İlgi Alanları ve Toplumsal Katılım*” noktasında erkek çocuklardan daha net bir tavır ortaya koymuşlardır. Bunun nedeni ise erkek sığınmacı çocukların toplumsal katılım gösterdikleri tek yerin okul ortamı olduğu söylenebilir. Çünkü okul harici zamanlarda erkek sığınmacı çocuklar maddi kazanç sağlamak, aile ekonomisini güçlendirmek, zorunlu ihtiyaçların giderilmesi için yine harcama yapabilmek adına para kazanmaları gerektiğinden kişisel ilgi alanları ile toplumsal katılım faaliyetlerine katılamadıkları söylenebilir. Bunun yanında ölçeğin toplam puan dağılımındaki farklılığa dikkat edilecek olunursa yine kadın sığınmacı Suriyeli çocuklar erkeklere oranla sosyokültürel uyum noktasında daha iyi görüş bildirmişlerdir. Bunun nedeni yine erkek sığınmacı çocukların sayısının genel olarak azlığı ve yine kadın sığınmacı kadınlardan ziyade daha çok çalışmaları gerektiği için sosyal uyumları sadece çalışma çevreleriyle kısıtlı kaldığı bunun da araştırma verilerine yansıdığı söylenebilir. Genel olarak kişisel ilgi alanları ve ölçeğin toplam puan dağılımında kadın

sığınmacı Suriyeli çocuklar ilgi alanlarına göre faaliyetler yapma ve toplumsal kaynaşma ve katılımında erkeklere oranla daha başarılı ve memnun oldukları söylenebilir.

4.4. Sığınmacı Suriyeli Çocukların Sosyokültürel Uyum Hakkındaki Görüşlerinin Yaş Değişkenine İlişkin Bulgular

Sosyokültürel uyum hakkında görüş bildiren sığınmacı Suriyeli çocukların yaş değişkenlerine göre puanlarındaki sıra ortalamaları ile bu ortalamalar arasındaki farklılıklara ilişkin olarak yapılan Mann Whitney U testi sonuçları Tablo 9’da sunulmuştur.

Tablo 9. Sosyokültürel Uyum Ölçeğinden (SCAS-R) Yaş Değişkenine Göre Alınan Puanlara Ait Mann Whitney U Testi Sonuçları

Ölçeğin Alt Boyutları	Yaş	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Kişilerarası İletişim	12-15 YAŞ	79	80,72	6377,00	2392,000	0,11
	15-18 YAŞ	71	69,69	4948,00		
Akademik/İş Performansı	12-15 YAŞ	79	74,56	5890,00	2730,000	0,77
	15-18 YAŞ	71	76,55	5435,00		
Kişisel İlgili Alanları ve Toplumsal Katılım	12-15 YAŞ	79	84,25	6656,00	2113,000	0,00*
	15-18 YAŞ	71	65,76	4669,00		
Ekolojik Uyum	12-15 YAŞ	79	80,91	6391,50	2377,500	0,10
	15-18 YAŞ	71	69,49	4933,50		
Dil Yeterliliği	12-15 YAŞ	79	69,56	5495,50	2335,500	0,07
	15-18 YAŞ	71	82,11	5829,50		
Sosyokültürel Uyum Ölçeği (SCAS-R) Toplam	12-15 YAŞ	79	82,85	6545,50	2223,500	0,02*
	15-18 YAŞ	71	67,32	4779,50		

Tablo 9’deki bulgulara bakıldığında sığınmacı Suriyeli çocukların yaş değişkenine göre “*Kişilerarası İletişim*”, “*Akademik/İş Performansı*”, “*Ekolojik Uyum*” ve “*Dil Yeterliliği*” alt boyutlarında anlamlı bir fark ortaya çıkmamıştır ($p>05$). “*Kişilerarası İletişim*”, “*Akademik/İş Performansı*”, “*Ekolojik Uyum*” ve “*Dil Yeterliliği*” Suriyeli sığınmacı çocukların görüşlerinde bir farklılık olmamasının nedeni yaş değişkeninin sözü edilen alt boyutlar üzerinde görüş farklılıkları ortaya çıkarmadığı söylenebilir. Suriyeli yukarıda anlamlı farklılıkların çıkmadığı faktörler arasından *Kişilerarası İletişim gerçekleştirme düzeyinde* 12-15 yaş aralığındaki sığınmacı Suriyeli çocukların daha etkin olduğu söylenebilir, *Akademik/İş Performansı* 15-18 yaş aralığındaki sığınmacı çocukların daha etkin gerçekleştirdikleri söylenebilir. Burada akademik iş performansın 15-18 yaş aralığındaki sığınmacı çocuklarda yüksek çıkması hem yaptıkları işte daha bilinçli olduklarını

hemde maddi olarak kazanç elde etmek için bir şeyler yapmak zorunda oldukları şeklinde açıklanabilir. “*Ekolojik Uyum*” alt boyutunda 12-15 yaş aralığındaki sığınmacı Suriyeli çocukların sosyalleşme düzeyleri yüksek çıkmıştır. Bunun nedeninin ise küçük yaştaki sığınmacı Suriyeli çocukların hayatlarının devamı ve ihtiyaçlarının karşılanması adına herhangi bir işte çalışmayıp zamanlarının hemen hemen hepsini oyun ve okul çevresiyle geçirmelerinden kaynaklı olduğu söylenebilir, “*Dil Yeterliliği*” alt boyutunda 15-18 yaş aralığındaki sığınmacı Suriyeli çocuklar daha iyimser görüş bildirmişlerdir. Anlamli farklılıkların olduğu “*Kişisel İlgil Alanları ve Toplumsal Katılım*” alt boyutu ve ölçeğin toplam puan ortalamasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir ($p<05$). Tablo 9’da tespit edilen anlamlı farklılıklara bakıldığında 12-15 yaş sığınmacı Suriyeli çocuklar “*Kişisel İlgil Alanları ve Toplumsal Katılım*” noktasında erkek çocuklardan daha net bir tavır ortaya koymuşlardır. Bunun nedeni ise 15-18 yaş sığınmacı çocukların toplumsal katılım gösterdikleri tek yerin okul ortamı olduğu söylenebilir. Çünkü okul harici zamanlarda 15-18 yaş sığınmacı çocuklar maddi kazanç sağlamak, aile ekonomisini güçlendirmek ve zorunlu ihtiyaçların giderilmesi için harcama yapabilmek adına para kazanmaları gerekmektedir. Kişisel ilgi alanları ile toplumsal katılım faaliyetlerine katılamadıkları söylenebilir. Bunun yanında ölçeğin toplam puan dağılımındaki farklılığa dikkat edilecek olunursa yine kadın sığınmacı Suriyeli 15-18 yaş çocuklara oranla sosyokültürel uyum noktasında daha iyi görüş bildirmişlerdir. Bunun nedeni 15-18 yaş sığınmacı çocukların sayısının genel olarak azlığı ve yine kadın sığınmacı kadınlardan ziyade daha çok çalışmaları gerektiği için sosyal uyumları sadece çalışma çevreleriyle kısıtlı kaldığı bunun da araştırma verilerine yansıdığı söylenebilir. Genel olarak kişisel ilgi alanları ve ölçeğin toplam puan dağılımında kadın sığınmacı Suriyeli çocuklar ilgi alanlarına göre faaliyetler yapma ve toplumsal kaynaşma ve katılımında 15-18 yaş Suriyeli sığınmacı çocuklara oranla daha başarılı ve memnun oldukları söylenebilir.

4.5. Sığınmacı Suriyeli Çocukların Sosyokültürel Uyum Hakkındaki Görüşlerinin Eğitim Değişkenine İlişkin Bulgular

Sosyokültürel uyum hakkında görüş bildiren sığınmacı Suriyeli çocukların eğitim düzeyi değişkenlerine göre puanlarındaki sıra ortalamaları ile bu ortalamalar arasındaki farklılıklara ilişkin olarak yapılan Mann Whitney U testi sonuçları Tablo 10’da sunulmuştur.

Tablo 10. Sosyokültürel Uyum Ölçeğinden (SCAS-R) Eğitim Değişkenine Göre Alınan Puanlara Ait Mann Whitney U Testi Sonuçları

Boyutlar	Eğitim Düzeyi	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Kişilerarası İletişim	Ortaokul Düzeyi	79	80,72	6377,00	2392,000	,11
	Lise Düzeyi	71	69,69	4948,00		
Akademik/İş Performansı	Ortaokul Düzeyi	79	74,56	5890,00	2730,000	,77
	Lise Düzeyi	71	76,55	5435,00		
Kişisel İlgi Alanları ve Toplumsal Katılım	Ortaokul Düzeyi	79	84,25	6656,00	2113,000	,00*
	Lise Düzeyi	71	65,76	4669,00		
Ekolojik Uyum	Ortaokul Düzeyi	79	80,91	6391,50	2377,500	,10
	Lise Düzeyi	71	69,49	4933,50		
Dil Yeterliliği	Ortaokul Düzeyi	79	69,56	5495,50	2335,500	,07
	Lise Düzeyi	71	82,11	5829,50		
Sosyokültürel Uyum Ölçeği (SCAS-R) Toplam	Ortaokul Düzeyi	79	82,85	6545,50	2223,500	,02*
	Lise Düzeyi	71	67,32	4779,50		

Tablo 10'daki bulgulara bakıldığında sığınmacı Suriyeli çocukların eğitim düzeyi değişkenine göre “*Kişilerarası İletişim*”, “*Akademik/İş Performansı*”, “*Ekolojik Uyum*” ve “*Dil Yeterliliği*” alt boyutlarında anlamlı bir fark ortaya çıkmamıştır ($p>05$). Anlamlı farklılık çıkmamasına rağmen “*Kişilerarası İletişim*” alt boyutunda ortaokul düzeyi sığınmacı Suriyeli çocuklar, “*Akademik/İş Performansı*” alt boyutunda lise düzeyi sığınmacı Suriyeli çocuklar, “*Ekolojik Uyum*” alt boyutunda ortaokul düzeyi sığınmacı Suriyeli çocuklar, “*Dil Yeterliliği*” alt boyutunda lise düzeyi sığınmacı Suriyeli çocuklar daha iyimser görüş bildirmişlerdir. Anlamlı farklılıkların olduğu “*Kişisel İlgi Alanları ve Toplumsal Katılım*” alt boyutu ve ölçeğin toplam puan ortalamasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir ($p<05$). Tablo 10'da tespit edilen anlamlı farklılıklara bakıldığında ortaokul düzeyi sığınmacı Suriyeli çocuklar “*Kişisel İlgi Alanları ve Toplumsal Katılım*” noktasında daha iyimser görüş bildirmişlerdir. Bunun yanında ölçeğin toplam puan dağılımındaki farklılığa dikkat edilecek olunursa yine ortaokul düzeyi sığınmacı Suriyeli çocuklar lise düzeyi çocuklara oranla sosyokültürel uyum noktasında daha iyi görüş bildirmişlerdir. Genel olarak kişisel ilgi alanları ve ölçeğin toplam puan dağılımında ortaokul düzeyi sığınmacı Suriyeli çocuklar ilgi alanlarına göre faaliyetler yapma ve toplumsal kaynaşma ve katılımında lise düzeyi sığınmacı Suriyeli çocuklara oranla daha iyimser oklduğu söylenebilir.

Türkiye’de, Suriyeli sığınmacı çocukların eğitime ulaşımını sağlamak amacıyla çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Başlangıçta, sığınmacıların ülkelerine geri dönecekleri düşüncesiyle sadece kamplarda çocuklara yönelik eğitim programları hazırlanmış ve Millî Eğitim Bakanlığı, Suriyeli sığınmacı çocukların ülkelerine geri döndüklerinde herhangi bir sorun yaşamamasını amaçlayarak Suriye müfredatına uygun Arapça eğitimi desteklemiştir (Dinçer, 2012’den aktaran Emin, 2016: 12-13).

Suriyeli sığınmacı çocukların kısa süre içerisinde ülkelerine geri dönemeyeceği anlaşılınca, eğitim alanında da farklı düzenlemeler yapılmış ve Türkiye'deki Suriyeli sığınmacı çocuklara devlete bağlı okullarda ve Suriyeli öğrencilere yönelik açılan geçici eğitim merkezlerine giderek yaşlıları gibi eğitim alma hakkı verilmiştir. (Adıgüzel, 2017: 39).

Ancak atılan bu adımların Suriyeli sığınmacı çocukların eğitime ulaşımını sağlamakta yeterli olmadığını söylemek mümkündür. Kampların hepsinde Suriyeli sığınmacı çocukların eğitimlerine yönelik merkezler kurulmasına karşın, kamp dışında yer alan geçici eğitim merkezleri her ilde bulunmamaktadır (Emin, 2016: 17).

Suriyeli sığınmacı çocukların büyük bir kısmının kamp dışında yaşadığını belirten Türkbay, eğitime ulaşım konusunda asıl sorunu kamp dışına taşan "kentli sığınmacılar"ın yaşadığını belirtmektedir (Türkbay, 2016: 75). Her ne kadar Suriyeli sığınmacı çocukların Türkiye'deki devlet okullarında eğitim alması için kapılar açılmış olsa da, konuyla ilgili yapılan çalışmalar, Suriyeli sığınmacı çocukların devlet okullarından çok geçici eğitim merkezlerini tercih ettiğini göstermektedir (Emin 2016: 19). Bu durumun temel nedenlerini, söz konusu çocukların birçoğunun Türkçe'yi yeterli seviyede kullanamaması, diğer öğrencilerin ve velilerinin sığınmacı çocuklara yönelik önyargılı tutumu ve okula kaydolmaları konusunda isteksizlikleri, öğretmenlerin ise yaşanan ayrımcı tutum ve davranışlarla baş etmek konusunda yeterli donanımına sahip olmaması şeklinde ifade etmek mümkündür (Bilgi Üniversitesi Çocuk Çalışmaları Birimi, 2015: 4).

Suriyeli sığınmacı çocukların karşılaştıkları bir diğer sorun ise çocuk işçiliği ve zorla çalıştırılma durumlarıdır. Kırsalda yaşayan sığınmacı çocukların tarlalarda ve bahçelerde, kentlerde yaşayan sığınmacı çocukların ise atölyelerde ve sokaklarda çalıştırıldığını belirten Teoman Akpınar, şöyle devam etmektedir (Akpınar, 2017: s. 23)

Suriyeli çocuk işçilerin yaşlarına uygun olmayan şartlarda çalıştırılarak tekstil işletmeleri, meyve ve sebze hallerinde gibi özellikle hizmet sektörlerinde yer aldığını, imalat sektöründe organize sanayi bölgelerindeki küçük çaptaki imalathanelerde çalıştırdıklarını öne sürmüştür. Yetişkinlerin için bile insancıl olmayan şartlarda çalıştığı bu ortamlarda çocukların çalıştırılması durumun vehametini göstermektedir. Suriyeli göçmenler ve Suriyeli çocuklar, artık kayıt dışı ekonominin bir parçası olmuş ve bu alanın en ağır koşullarına mahkûm edilmiş durumdadır.

Her ne kadar, Türkiye'de sığınmacı çocuklara yönelik olumlu adımlar atılmaya çalışılıyor olsa da birçok sığınmacı çocuğun en temel haklardan bile mahrum olduklarını söyleyebiliriz.

4.6. Sosyokültürel Uyum Ölçeği (SCAS-R) Alt Boyutlarındaki Korelasyona İlişkin Bulgular

Sosyokültürel Uyum Ölçeği (SCAS-R) alt boyutları		Kişilerarası İletişim	Akademik/İş Performansı	Kişisel İlgi Alanları ve Toplumsal Katılım	Ekolojik Uyum	Dil Yeterliliği
Kişilerarası İletişim	r		,160	-,070	-,012	-,107
	p		,051	,392	,887	,192
	n		150	150	150	150
Akademik/İş Performansı	r	,160		,096	,007	-,051
	p	,051		,241	,936	,537
	n	150		150	150	150
Kişisel İlgi Alanları ve Toplumsal Katılım	r	-,070	,096		,129	-,234**
	p	,392	,241		,116	,004
	n	150	150		150	150
Ekolojik Uyum	r	-,012	,007	,129		-,237**
	p	,887	,936	,116		,003
	n	150	150	150		150
Dil Yeterliliği	r	-,107	-,051	-,234**	-,237**	
	p	,192	,537	,004	,003	
	n	150	150	150	150	

Sosyokültürel Uyum Ölçeği (SCAS-R) Alt Boyutları hakkında sığınmacı Suriyeli çocukların görüşlerine göre elde edilen puanlardaki korelasyonel farklara ilişkin Spearman Rho test sonuçları Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo.11 Sosyokültürel Uyum Ölçeği (SCAS-R) Alt Boyutları Arasındaki Korelasyon

Tablo 11’deki bulgulara bakıldığında sığınmacı Suriyeli çocukların görüşlerine göre; sosyokültürel uyum ölçeği alt boyutlarının arasındaki korelasyonel puan dağılımlarında; “Dil Yeterliliği” alt boyutu ile “Kişisel İlgi Alanları ve Toplumsal Katılım” ($r=-,234$, $p>.01$) ve “Ekolojik Uyum” ($r=-,237$, $p>.01$) boyutları arasında negatif yönlü anlamlı ilişkiler olduğu tespit edilmiştir. Bu tespitle göçmenlerin sosyal uyum konusunda yaşadıkları en büyük problem dil yeterliliği problemidir. Eğitim, sağlık gibi temel birçok sosyal hizmet olanaklarından faydalanmaları için dil bilmeleri gerekmektedir. Tablo 7’de Suriyeli sığınmacı çocukların dil yeterliliği alt boyutunda incelendiğinde ortalamanın bu alt

boyutta en düşük olduğu belirtilmiştir. Tablo 11’de de, Tablo 7’de ki bulguları doğrular nitelikte veriler ortaya çıkmıştır. Suriyeli sığınmacı çocukların, dil yeterliliği; ekolojik uyum ve kişisel ilgi alanları-toplumsal katılımının sağlanması alt boyutu bazında incelendiğinde negatif yönlü anlamlı ilişkiler olduğu ortaya çıkmıştır. Bu bulguya göre dil yeterliliği alt boyutunun Suriyeli sığınmacı çocukların sosyal ve kültürel düzeyde uyumlarında kişisel ilgi alanlarının keşfi ve uygulanmasında, ekolojik uyumun sağlanmasında ters yönlü bir ilişkinin var olduğu söylenebilir. Dil yeterliliği arttığı zaman kişilerin toplumsal katılımlarında, ilgi alanlarının gelişmesi ve değişmesinde aynı zamanda ekoloji olarak toplumun genel yapısına uyumunda artış olabileceği gibi dil yeterliliğinin azalması durumunda ise negatif yönde azalış olacağı söylenebilir.

Yine tablo 11’deki bulgulara bakıldığında sığınmacı Suriyeli çocukların görüşlerine göre sosyokültürel uyum ölçeği alt boyutlarının korelasyonel puan dağılımlarında; “*Kişilerarası İlişkiler*” alt boyutu ile “*Akademik/İş Performansı*” boyutu arasında ($r=,160$, $p>.01$) pozitif yönde bir ilişki olduğu görülmüştür. Araştırmaya katılan 12-18 yaş arasındaki çocukların kişisel arası ilişkiler ile akademik iş performansı arasında pozitif yönlü bir uyum olduğu gözlemlenmektedir. Bu bulguyu destekler nitelikteki Özservet tarafından yapılan diğer bir çalışma eğitim mekanları, göçmenler ve yerel halkın hem veli hem de çocuk boyutunda kaynaşması için uygun bir ortam oluşturmaktadır. (Özservet, 2015) Çocuklar örgün ve yaygın eğitim olanaklarından faydalanırken kişisel ilişki kurma, dil becerilerini geliştirme gibi sosyal uyumun sağlanmasında etkili olan temel becerileri daha kolay geliştirdikleri gözlemlenmiştir.

“*Kişisel İlgi Alanları ve Toplumsal Katılım*” boyutu arasında ($r=-,070$, $p>.01$) negatif yönde, “*Ekolojik Uyum*” boyutu arasında ($r=-,012$, $p>.01$) negatif yönde, “*Dil Yeterliliği*” boyutu arasında ($r=-,107$, $p>.01$) negatif yönde düşük düzeyde ilişki tespit edilmiştir. Bu üç alt boyut arasında negatif yönlü ilişki olmasının temel nedeni yine dil yeterliliğinin düşük olmasından kaynaklanmaktadır. Dil bilmeme nedeniyle akranlarıyla iletişim kuramayan mülteci ve sığınmacı çocukların yeni ögesi oldukları topluma uyum sağlamalarını ve toplumda karar verme mekanizmalarına katılımını engelleyerek geleceğe yönelik beklentilerini düşürmektedir. (Sayın, Usanma, & Aslangiri, 2013) Kişisel ilgi alanlarına yönelik faaliyetlere dahil olmaları, buldukları çevre koşullarını benimseyip *uyum sağlamaları ile dil becerileri arasında doğru orantı bulunmaktadır. Tablo 9’da çocukların öğrenim düzeyine göre altboyutları değerlendirilmiştir. Burada ortaokul düzeyindeki çocukların kişisel ilişki kurma alt boyutlarında anlamlı farklılıklar ortaya çıkmıştır. Ortaokul düzeyindeki çocukların kişisel ilişki alt boyutunda daha başarılı oldukları

tespit edilmiştir. Bu da bu yaş grubunun akranları ile daha çok vakit geçirmesinden kaynaklanmıştır. Dolayısıyla eğitimine devam eden çocukların kişisel ilişki kurma konusunda daha başarılı olduğu gözlemlenmiştir.

“*Akademik/İş Performansı*” alt boyutu ile “*Kişilerarası İlişkiler*” boyutu arasında ($r=,160, p>.01$) pozitif yönde, “*Kişisel İlgi Alanları ve Toplumsal Katılım*” boyutu arasında ($r=,096, p>.01$) pozitif yönde, “*Ekolojik Uyum*” boyutu arasında ($r=,007, p>.01$) pozitif yönde, “*Dil Yeterliği*” boyutu arasında ($r=-,051, p>.01$) negatif yönde düşük düzeyde ilişki tespit edilmiştir. Tablodaki bulgulara göre akademik/iş performansının artması Suriyeli sığınmacı çocukların diğer kişilerle iletişim, toplumsal katılım düzeylerinde, ekolojik uyumlarında artış olacağı söylenebilir. Diğer yandan akademik/iş performansının artması dil yetersizliğinin ortadan kaldırılması ile ters yönde bir korelasyonel etki ortaya çıkardığı söylenebilir. Akademik/iş performansındaki artışta dil yeterliliğinin kazanılmış olmasında etkisi büyük ve şart olduğu yine tablo bulgularına göre söylenebilir.

“*Kişisel İlgi Alanları ve Toplumsal Katılım*” alt boyutu ile “*Kişilerarası İlişkiler*” boyutu arasında ($r=-,070, p>.01$) negatif yönde, “*Akademik/İş Performansı*” boyutu arasında ($r=,096, p>.01$) pozitif yönde, “*Ekolojik Uyum*” boyutu arasında ($r=,129, p>.01$) pozitif yönde düşük düzeyde ilişki tespit edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre; Suriyeli sığınmacı çocuklarda toplumsal katılımın artması kişiler arası iletişim kurma probleminin azaldığının göstergesi olabilir. Kişisel İlgi Alanları ve Toplumsal Katılımın akademik/iş performans ve ekolojik uyum üzerinde pozitif yönde etkisinin olduğu kişisel ilgi ve toplumsal katılım davranışlarının artması bu etmenlerin üzerinde artış ortaya çıkaracağı söylenebilir.

“*Ekolojik Uyum*” alt boyutu ile “*Kişilerarası İlişkiler*” boyutu arasında ($r=-,012, p>.01$) negatif yönde, “*Akademik/İş Performansı*” boyutu arasında ($r=,007, p>.01$) pozitif yönde, “*Kişisel İlgi Alanları ve Toplumsal Katılım*” boyutu arasında ($r=,129, p>.01$) pozitif yönde düşük düzeyde ilişki tespit edilmiştir. “*Dil Yeterliği*” alt boyutu ile “*Kişilerarası İlişkiler*” boyutu arasında ($r=-,107, p>.01$) negatif yönde, “*Akademik/İş Performansı*” boyutu arasında ($r=-,051, p>.01$) negatif yönde düşük düzeyde ilişki tespit edilmiştir. Suriyeli sığınmacı çocukların ekolojik uyumları ile kişiler arası iletişim arasında doğal ve pozitif yönde artması halinde artacak bir ilişki vardır. Yeni kişiler arası iletişim arttıkça ekolojik uyumunda artacağı anlaşılmaktadır. Çocukların ekolojik uyumda ilk sosyalleşme deneyimini yaşadığı sosyal çevreden başlayarak kültürel değerler, inanç sistemleri gibi daha geniş sistemlere doğru tüm sistemlerin birbiri ile etkileşimleri tanımlanmaktadır. Bu sistemler içerisinde çocuk çevresini, çevresi de çocuğu etkiler. Ekolojik uyumdaki bir bütünlük oluşturmaktadır. Bu sistemler birbirinin destekledikleri gibi olumsuzda

etkileyebilir. (Gümüşten, 2017, s. 251) Kişiler arası iletişimde çocuğun ailede deneyimlediği sosyalleşme ve iletişimin etkisi buyktr. Buradan yola çıkarak sığınmacı çocukların karşı karşıya kaldıkları sorunların çoğunlukla kendi tecrübelerinden kaynaklanmadığı daha çok çevresel etmenlerin; kamusal alanlarda, okullarda, toplu yaşam alanlarında yaşadıkları akran ilişkileri ya da rretmen-ğrenci ilişkileri gibi karşılıklı diyalog gerektiren etkileşimleri kapsayan sorunlar olduğu ve bu sorunların ekolojik bağlamda incelendiğinde toplumun kültürel özelliklerinin ekolojik zincirin her aşamasına yansıdığı görülmektedir. Ekolojik uyumda çocuğun doğrudan içine girdiği bir süreç olmasa da dolaylı yollardan etkilendiği söylenebilir. Ekolojik uyum sürecine örnek olarak ekonomik krizler, dini değerler, sosyal ve ekonomik değerler yer almaktadır. (Gümüşten, 2017)

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Kırşehir ilinde sığınmacı olarak bulunan Suriyeli çocuklar arasında yürütülen bu çalışmada sığınmacı Suriyeli çocukların sosyokültürel uyum düzeyleri incelenmiştir. Veriler 2021-2022 yılında, Kırşehir ilinde sığınmacı olarak yaşayan 150 Suriyeli çocuktan oluşan bir gruptan saha araştırması olarak elde edilmiştir. Araştırma kapsamında benzer kültürel çevrede yaşayan ve benzer dinsel inanca sahip sığınmacı Suriyeli çocukların sosyokültürel uyum düzeylerinin yanı sıra ülkemizin sağladığı sosyokültürel ihtiyaçlarının Kırşehir ilinde ne düzeyde karşılanabilir olup olmadığı incelenmeye çalışılmıştır. Araştırmaya katılan sığınmacı Suriyeli çocukların sosyokültürel uyumlarını inceleyebilmek adına kişilerarası iletişim, akademik/iş performansı, kişisel ilgi alanları ve toplumsal katılım, ekolojik uyum, dil yeterliği alanları ile ilgili sorular sorulmuştur.

Katılımcıların cinsiyet değişkenine göre dağılımı %54,0'ü (81) kadın, %46,0'sı (69) erkek sığınmacı Suriyeli çocuk olmak üzere birbirine yakın oranlarda dağılım göstermekle birlikte katılımcıların çoğunluğunu kadın sığınmacı Suriyeli çocuk oluşturmaktadır. Yaş gruplarına göre 10-14 yaş gurubu %52,7 (79), 14-18 yaş gurubunun ise %47,3 (71) oranında olduğu görülmektedir. Sığınmacı Suriyeli çocukların eğitim durumlarına göre ortaokul düzeyi eğitim görenlerin %52,7 (79), lise düzeyi eğitim gören katılımcıların ise %47,3 (71) oranında olduğu görülmektedir.

Sosyokültürel Uyum Ölçeğindeki (SCAS-R) en yüksek ortalamaya sahip madde “Yaşadığım toplumun yaşam tarzına uyum sağlarım.” olduğu görülmektedir. Bu maddenin ortalama değerine $\bar{X}=3,39$ bakıldığında ölçek derecelendirmesinde “orta düzeyde katılıyorum” düzeyinde bir değerlendirmedir. Ortalamaya göre en yüksek oranda çıkan maddeye göre sığınmacı Suriyeli çocuklar kendi yaşam tarzları dışındaki yaşam tarzlarına uyum sağlamakta sekimler olduklarını dile getirmişlerdir. Bu maddeden yola çıkılarak her toplumun yıllar öncesinden getirdikleri hayat tarzlarının aslında kendi birikim ve alışkanlıkları olduğu ve bir başka toplumun içine girerek hayat tarzı anlamında onlara uyum

sağlamada tam anlamıyla istenen düzeyin yakalanamayacağı şeklinde yorumlanabilir. Sosyokültürel uyum ölçeğindeki (SCAS-R) en düşük ortalamaya sahip maddeye bakacak olursak, “ihtiyacım olan sosyal hizmetleri elde edebiliyorum” maddesi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu maddenin aritmetik ortalama değerine $\bar{X}=2,75$ bakıldığında “katılmıyorum” düzeyinde olduğu görülmektedir. Ölçek maddelerinde en küçük ortalama puana sahi olan bu maddeye göre; sığınmacı Suriyeli çocukların araştırmanın yapıldığı Kırşehir ilindeki kamu veya özel sektör tarafından kendilerine sunulan sosyal hizmet ve faaliyetlerden yeterince yararlanamadıkları dile getirilebilir.

Sosyokültürel uyum düzeylerine ilişkin sığınmacı Suriyeli çocukların görüşleri genel olarak $\bar{X}=3,04$ ortalama ile orta düzeyde olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Sığınmacı Suriyeli çocukların sosyokültürel uyum düzeylerine göre, ölçeğin en yüksek ortalamaya sahip alt boyutu “Ekolojik Uyum” olurken, bunu “Akademik/İş Performansı”, “Kişisel İlgi Alanları ve Toplumsal Katılım”, “Kişilerarası İletişim” ve “Dil Yeterliliği” alt boyutu takip etmiştir. Ölçeğin alt boyutlarındaki en yüksek ortalama ve en düşük ortalamaya bakılacak olunursa, sığınmacı Suriyeli çocukların coğrafya, kültür ve inanç açısından Kırşehir ilinde yaşamaya orta düzeyde uyum sağladıkları söylenebilir. Fakat sığınmacı olarak Türkiye’de yaşamalarında en çok zorlandıkları alanın dil yeterliliği olduğu da söylenebilir.

Sığınmacı Suriyeli çocukların cinsiyet değişkenine göre “Kişilerarası İletişim”, “Akademik/İş Performansı”, “Ekolojik Uyum” ve “Dil Yeterliliği” alt boyutlarında anlamlı bir fark ortaya çıkmamıştır. Anlamlı farklılık çıkmamasına rağmen “Kişilerarası İletişim” alt boyutunda kadın sığınmacı Suriyeli çocuklar, “Akademik/İş Performansı” alt boyutunda erkek sığınmacı çocuklar, “Ekolojik Uyum” alt boyutunda kadın sığınmacı Suriyeli çocuklar, “Dil Yeterliliği” alt boyutunda erkek sığınmacı Suriyeli çocuklar daha **olumlu** görüş bildirmişlerdir. Anlamlı farklılıkların olduğu “Kişisel İlgi Alanları ve Toplumsal Katılım” alt boyutu ve ölçeğin toplam puan ortalamasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Tespit edilen anlamlı farklılıklara bakıldığında kadın sığınmacı Suriyeli çocuklar “Kişisel İlgi Alanları ve Toplumsal Katılım” noktasında daha iyimser görüş bildirmişlerdir. Bunun yanında ölçeğin toplam puan dağılımındaki farklılığa dikkat edilecek olunursa yine kadın sığınmacı Suriyeli çocuklar erkeklere oranla sosyokültürel uyum noktasında daha iyi görüş bildirmişlerdir.

Çelik (2019) tarafından yapılan çalışmada bu çalışmada ulaşılan bulguyu desteklemektedir. Çelik (2019) tarafından yapılan çalışmada uluslararası öğrencilerin cinsiyetlerinin uyum durumlarına etkisine bakıldığında akademik uyum açısından kadınların

akademik uyum düzeylerinin erkek öğrencilerin akademik uyum düzeylerinden daha yüksek olduğu görülmüştür.

Sığınmacı Suriyeli çocukların yaş değişkenine göre “*Kişilerarası İletişim*”, “*Akademik/İş Performansı*”, “*Ekolojik Uyum*” ve “*Dil Yeterliliği*” alt boyutlarında anlamlı bir fark ortaya çıkmamıştır. Anlamlı farklılık çıkmamasına rağmen “*Kişilerarası İletişim*” alt boyutunda 10-14 yaş aralığındaki sığınmacı Suriyeli çocuklar, “*Akademik/İş Performansı*” alt boyutunda 14-18 yaş aralığındaki sığınmacı çocuklar, “*Ekolojik Uyum*” alt boyutunda 10-14 yaş aralığındaki sığınmacı Suriyeli çocuklar, “*Dil Yeterliliği*” alt boyutunda 14-18 yaş aralığındaki sığınmacı Suriyeli çocuklar daha iyimser görüş bildirmişlerdir. Anlamlı farklılıkların olduğu “*Kişisel İlgi Alanları ve Toplumsal Katılım*” alt boyutu ve ölçeğin toplam puan ortalamasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Tespit edilen anlamlı farklılıklara bakıldığında 10-14 yaş aralığındaki sığınmacı Suriyeli çocuklar “*Kişisel İlgi Alanları ve Toplumsal Katılım*” noktasında daha iyimser görüş bildirmişlerdir. Bunun yanında ölçeğin toplam puan dağılımındaki farklılığa dikkat edilecek olunursa yine 10-14 yaş aralığındaki sığınmacı Suriyeli çocuklar 14-18 yaş aralığındaki çocuklara oranla sosyokültürel uyum noktasında daha iyi görüş bildirmişlerdir. Genel olarak kişisel ilgi alanları ve ölçeğin toplam puan dağılımında 10-14 yaş aralığındaki sığınmacı Suriyeli çocuklar ilgi alanlarına göre faaliyetler yapma ve toplumsal kaynaşma ve katılımında 14-18 yaş aralığındaki sığınmacı Suriyeli çocuklara oranla daha iyimser söylenebilir.

Yurt (2019) tarafından yapılan araştırmaya bu araştırmanın sosyokültürel uyum noktasında yaş değişkenine göre ulaşılan bulguları destekler durumdadır. Yurt (2019) tarafından yapılan araştırmada göçmenlerin yaş ortalaması arttıkça sosyokültürel uyum zorluğu yaşama düzeylerinin de artış göstermektedir. Sosyokültürel uyum zorluğunu en fazla yaşadığı grup olan 50 ve üzeri yaş arası olan göçmenlerin sosyokültürel uyum zorluğu yaşama düzeylerinin, 18 ve altı yaş arasında olan, 19-35 yaşa arası olan ve 36-49 yaş arası olan göçmenlerden daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sonucuna ulaşılmıştır.

Sığınmacı Suriyeli çocukların eğitim düzeyi değişkenine göre “*Kişilerarası İletişim*”, “*Akademik/İş Performansı*”, “*Ekolojik Uyum*” ve “*Dil Yeterliliği*” alt boyutlarında anlamlı bir fark ortaya çıkmamıştır. Anlamlı farklılık çıkmamasına rağmen “*Kişilerarası İletişim*” alt boyutunda ortaokul düzeyi sığınmacı Suriyeli çocuklar, “*Akademik/İş Performansı*” alt boyutunda lise düzeyi sığınmacı Suriyeli çocuklar, “*Ekolojik Uyum*” alt boyutunda ortaokul düzeyi sığınmacı Suriyeli çocuklar, “*Dil Yeterliliği*” alt boyutunda lise düzeyi sığınmacı Suriyeli çocuklar daha iyimser görüş bildirmişlerdir. Anlamlı farklılıkların olduğu “*Kişisel İlgi Alanları ve Toplumsal Katılım*” alt boyutu ve

ölçeğin toplam puan ortalamasında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Tespit edilen anlamlı farklılıklara bakıldığında ortaokul düzeyi sığınmacı Suriyeli çocuklar “*Kişisel İlgil Alanları ve Toplumsal Katılım*” noktasında daha iyimser görüş bildirmişlerdir. Bunun yanında ölçeğin toplam puan dağılımındaki farklılığa dikkat edilecek olunursa yine ortaokul düzeyi sığınmacı Suriyeli çocuklar lise düzeyi çocuklara oranla sosyokültürel uyum noktasında daha iyi görüş bildirmişlerdir. Genel olarak kişisel ilgi alanları ve ölçeğin toplam puan dağılımında ortaokul düzeyi sığınmacı Suriyeli çocuklar ilgi alanlarına göre faaliyetler yapma ve toplumsal kaynaşma ve katılımda lise düzeyi sığınmacı Suriyeli çocuklara oranla daha iyimser söylenebilir. Sığınmacı Suriyeli çocukların görüşlerine göre; sosyokültürel uyum ölçeği alt boyutlarının arasındaki korelasyonel puan dağılımlarında; “*Dil Yeterliliği*” alt boyutu ile “*Kişisel İlgil Alanları ve Toplumsal Katılım*” ($r=-,234$, $p>.01$) ve “*Ekolojik Uyum*” ($r=-,237$, $p>.01$) boyutları arasında negatif yönlü anlamlı ilişkiler olduğu tespit edilmiştir. Yani dil yeterliliği düştükçe sığınmacı çocukların toplumsal katılım ve ekolojik uyumunun da düştüğü görülmektedir. Toplumsal katılımın ortalamasının altında kalması çalışmada göze çarpan bir bölüm olmuştur. Bunun nedeni olarak Suriyeli çocukların toplum tarafından Kabul görmesinin göreceli olarak aşamalı şekilde ilerlediğinden kaynaklandığı söylenebilir.

Ülkemiz ve Suriye'nin dinsel bir ortak zeminde buluşması, uzun yıllardır komşu devletler olması nedeni ile din-kültür bağlamında aynı paydada buluşmasının diğer ülkelere nazaran daha kolay olduğunu da söylemek gerekir. Belki 100 yıl öncesine kadar alfabenin ortak olması Arapça'nın dinin kültür yapısındaki ortak dil olması Avrupa ülkelerine kıyasla çocukların ötekileştirilmesinden çok halk tarafından zamanla benimsenmesini kolaylaştırabilir.

İkinci bölümde Berry (1997 s.30) da bahsettiği marjinalleşme asimilasyon stratejisine nazaran yaptığımız bu çalışmada Suriye'li sığınmacı çocukların uyum süreçlerinin daha kolay olduğu verdikleri “farklı hayat yaşantılarına uyum sağlayabilirim”, “İlişki kurabilirim ve sürdürebilirim”, “etkinliklere katılırım” başlıklı sorulara verdikleri cevapların ortalamasının yüksek olmasından anlayabiliyoruz. Kırşehir örneği'nde Suriyeli sığınmacı bireylerin Kırşehir toplumuna uyum sürecinde zaten yüzyıl öncesine kadar beraber yaşadığımız Suriyelilerin Osmanlı toplumunda yaşıyor olması, aynı din, aynı mezhep altında birçok benzerliklerimizin olması entegrasyon sürecini kolaylaştırmış ve hızlandırmıştır. Özellikle Avrupa'ya giden Suriyeli göçmenlerin yaşadığı sorunlara nazaran Türkiye'de ki göçmenler Berry'nin bahsettiği iki olumlu stratejiyi daha az yaşamıştır.

Yine ikinci bölümde (Budzynska, 2010, s.48) nin sosyal uyumu 4 boyutta ele aldığı

bu boyutlardan ikisinin ekonomik ve sosyal boyut olduğunu vurgulamıştık. Kırşehir örneğinde 12-18 yaş çocuklara yönelik yaptığımız araştırmada iş ve performans ile kişisel ilişki boyutları arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğunu görmekteyiz. Yani kişinin akademik ve çalışma durumu olduğunda kişiler arası ilişki/iletişim durumu güçlenmektedir. Bunun yanı sıra bir çok sığınmacının yerel iş imkanlarının yanı sıra sosyal yardımlar ile hayatlarını devam ettikleri görülmektedir. Şehir genelinde edinilen gözlemler neticesinde kendi ülkesindeki mesleklerini orta düzeyde sığınmacı olarak yaşadıkları Kırşehir ilinde yapabildikleri bu noktada daha fazla iş sahasına ihtiyaç duydukları söylenebilir. Ölçeğin genel ortalamasına göre Suriyeli sığınmacı çocukların sosyal ve kültürel olarak aynı coğrafyada bulunan ve inanç açısından benzer olan köken olarak Osmanlı devletinin yönetiminden yakın geçmişte ayrılmasından da dolayı uyum düzeylerinin iyi düzeyde olduğu söylenebilir.

Yurt (2019) tarafından yapılan araştırmaya bu araştırmanın sosyokültürel uyum noktasında eğitim düzeyi değişkenine göre ulaşılan bulguları destekler durumdadır. Yurt (2019) tarafından yapılan araştırmada eğitim durumu ortaokul olan göçmenlerin lise ve lisans olan göçmenlere göre ayrımcılığa maruz kalmaları daha düşüktür. Bunun sebebi ise lise ve lisans eğitimi alan göçmenlerin ortaokul eğitim düzeyinde olanlara göre daha fazla sosyal hayatın içinde olmaları ve tartışmalarla karşı karşıya kalmaları olduğu düşünülebilir.

Öneriler

1. Sığınmacı Suriyeli çocukların sosyokültürel uyum düzeylerinin artırılması için kamu ve sivil toplum kuruluşlarının ortak çalışmalar yürütmesi önerilmektedir.
2. Sığınmacı Suriyeli çocukların sosyokültürel uyum düzeylerinin artırılması için sosyal hakların kullanılmasını açısından Kırşehir ilindeki ilgili resmi kuruluşların daha etkin olması önerilmektedir.
3. Sığınmacı Suriyeli çocukların Türkçe dil yapısı ve konuşma düzeylerinin artırılması için dil eğitim merkezleri açılmalıdır.
4. Sığınmacı Suriyeli çocukların sosyokültürel uyum düzeylerinin artırılması için kişisel ilgi alanları ve topluma katılımı açısından etkinlik düzenlenmelidir. Sonuçları karşılaştırmalı bir şekilde izlenmelidir.
5. Sığınmacı ve mülteciler için Güvenli Bölge'nin **oluşturulmalıdır. Çünkü insanın yaşamsal ihtiyaçlarından en önemlisi güvenlidir. Güvenli olmayan bir ortamda sosyal uyumdan bahsetmek mümkün değildir. olmamaktadır.**

6. Sosyal hizmet mekanizmalarına erişim için bu mekanizmaların tanıtılması, sığınmacılara yönelik sosyal hizmet çalışmalarının geliştirilmesi,
7. En önemli problem ise dil problemidir. Çocukların dil yeterlilikleri adaptasyon sürecinde çözülür ise sosyal uyumlarının daha kolay olacağı uyguladığımız ölçekte de bariz bir şekilde ortadadır. Çünkü ana dilinden farklı bir dilde iletişim kurmaya çalışan çocuklar hem öğretimsel görevlere katılımında hem de sosyal ilişkiler kurmakta ve sürdürmekte zorluklar yaşamasına neden olmaktadır. Kültüre uyumlarının güçleşmesine, akademik başarılarının düşük olmasına, okula yönelik olumsuz tutum geliştirmelerine, kendilerini okul örgütünün paydaşı olarak görememelerine, diğer paydaşlar tarafından öteki olarak görülmelerine, okuldan kaçmalarına, okulu bırakmalarına ya da okula sebepsiz olarak devam etmemelerine sebep olabilmektedir. Bu kapsamda sığınmacı çocukların dil yeterliliklerinin geliştirilmesi bir kamu politikası olarak uygulanması önerilebilir.

Sonuç olarak: Her çocuğun hak ve özgürlüklere sahip birer birey olduğu konusunda toplumda bir bilinç oluşturulması ve sığınmacı çocukların en sık karşılaştığı sorunlardan biri olan çocuk işçiliğinin bir suç olduğu gerçeğinin anlaşılması adına medyaya ve devletlere daha fazla sorumluluk düştüğü söylenebilir. Medya, çocuk hakları konusunda farkındalık yaratmayı amaçlayan yayınları arttırabilir. Devletler ise hak ihlaline uğrayan çocuklara yönelik denetimlerle, üretilen politikalarla gerek toplumdaki tüm çocukların gerekse sığınmacı çocukların karşılaştığı ihlalleri en aza indirmeyi amaçlamalıdır

Suriye'den ülkemize doğru kitlesel göçün yaşanmasıyla birlikte ülkemiz yeni bir göç politikası oluşturmak zorunda kalmıştır. Son 5 yılda ülkemizde göç politikalarıyla ilgili olarak önemli gelişmeler olmuştur. Bunun en önemli nedeni ise Suriye iç savaşından kaynaklı olarak ülkemize yönelik gerçekleşen göçtür. Türkiye bu göç deneyiminden dolayı birçok hukuksal değişikliğe gitmiş ve aynı zamanda yeni kurumların kurulmasını sağlamıştır (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü). Türkiye'nin yeni göç politikasını belirleyen en önemli kanun olan Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu çıkartılmıştır. Aynı zamanda özellikle Suriyelilerin konumuyla ilgili olarak Geçici Koruma Yönetmeliği çıkarılmıştır. Türkiye'nin uyguladığı açık kapı politikası ile tüm yabancıların ülkemizde korunma altına alınması sağlanmış ve "Geri Göndermeme" ilkesi ile ülkemizde kalmaları güvence altına alınmıştır. Aynı zamanda ülkemizde kalan yabancıların beslenme, barınma, sağlık, eğitim vb. ihtiyaçları da karşılanmıştır. Bütün bu olumlu gelişmeler Türkiye'yi insan hakları boyutundaki uygulamaları açısından örnek ülke haline getirmiştir. Araştırmamızda da genel

olarak Suriyeli sığınmacı çocukların sosyal uyum düzeylerinin Kırşehir özelinde yeterli olduğu ancak doğru iletişim, sağlık, eğitim ve hukuk gibi kamusal alanlardan nitelikli faydalanabilmeleri için dil yeterliliklerinin geliştirilmesi gerekmektedir.

Sığınmacı Suriyeli çocukların sosyokültürel uyum düzeylerinin artırılması için bir ışık olabilecek bu çalışmanın elde edilen bulgular doğrultusunda, uyum süreçlerinin geliştirilmesi için bu alanda çalışma yapacak araştırmacılara önerilebilir.

Bu araştırmaya başlarken öncelikli hedef ülkemizde büyük bir kırılma grubu temsil eden sığınmacı çocukların sosyal uyum düzeylerinin tespit etmek ve bu sonuca göre ilgili **kamu kurumlarının** çocuklarla ilgili geliştirecekleri sosyal politikalara katkı sağlamaktır. İbn-i Haldun'un "Coğraya kaderindir" sözünden esinlenerek çocukların ikinci coğrafyası olan Kırşehir özelinde sığınmacı çocuklarla gerçekleştirilen bu çalışma sosyal uyumun bireyin/çocuğun sosyal, kültürel gelişiminde ne denli önemli olduğunu **alt boyutlarla göstererek kamu politikalarında özellikle göç politikalarında içinde yer aldığı sosyal politika oluşum ve gelişim süreçlerine katkı sağlanmasını amaçlamaktadır.**

Araştırmayı yaparken daha önce sığınmacı bireylerle çalışmış olmanın verdiği deneyimin araştırmayı olumlu etkilediği söylenebilir. Bu çalışmanın genişletilerek diğer yapılacak çalışmalara rehber olacağı inancıyla.

KAYNAKÇA

- Abohalaka R. (2011). Ankara'da iki eğitim ve araştırma hastanesine başvuran Suriyeli sığınmacıların gözüyle sağlık hizmetine erişimde dil sorununun incelenmesi (Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Akıncı, B. Nergiz, A. ve Gedik, E. (2015). Uyum süreci üzerine bir değerlendirme: Göç ve toplumsal kabul. Göç Araştırmaları Dergisi, 1(2), 58-83.
- Anıl, S. (2021). Türkiye'nin Suriyeli Sığınmacıları Kabulünün Ülke İmajına Etkisi. (Yüksek Lisans Tezi). Hacı Bayram Veli Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Aslan, G. G. (2018). Suriyeli Sığınmacı Çocuklara Yönelik Haberlerin Hak Haberciliği Bağlamında Değerlendirilmesi (Doktora Tezi). Yalova Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yalova.
- Aukot,
- Başkaya. G. (2021). İki Katlı Entegrasyon Krizi: Türkiye'nin Gayrimüslim Sığınmacıları Üzerine Saha Araştırması (Yüksek Lisans Tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Baştürk, Ş. (2009). Uyum'dan dışlanma'ya: Yirmi birinci yüzyılda göçmenler ve sosyal politika. Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi, 57, 515-548.
- Berry, J. W. (1997). Immigration, Acculturation, and Adaptation. Applied Psychology, 46(1), 5-34.
- Berry, J. W. (1997). Immigration, acculturation, and adaptation. Applied Psychology: An International Review, 46(1), 5-34.
- Berry, J. W. (2005). Acculturation: Living successfully in two cultures. Int J Intercult Relations, 29(6), 697-712.
- Berry, J. W., Phinney, J. S., Sam, D. L. ve Vedder, P. (2006). Immigrant Youth: Acculturation, Identity, and Adaptation. Applied Psychology, 55(3), 303- 332.

- Bilecik, S. (2019) Akranlarına Görüşlerine göre mülteci çocukların sosyal becerileri üzerine nicel bir araştırma. Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi. Haziran, 1, 35: 287-314. Çorum.
- Black, J. S, Stephens, G. K. (1989). The Influence of the Spouse on American Expatriate Adjustment and Intent to Stay in Pacific Rim Overseas Assignments. *Journal of Management*, 15(4), 529-544.
- Brown, L., Holloway, I. (2008). The Adjustment Journey of International Postgraduate Students at an English University An Ethnographic Study. *Journal of Research in International Education*, 7(2), 232-249.
- Crowne, K. A. (2013). Cultural exposure, emotional intelligence, and cultural intelligence: An exploratory study. *International Journal of Cross Cultural Management*, 13(1).
- Dağ, N. (2016). Sığınmacıların Yaşadığı Sorunların İnsan Hakları Boyutunda Değerlendirilmesi: Kobani'den Gelen Sığınmacılar Örneği (Doktora Tezi). Cumhuriyet Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Sivas.
- Ergün, Ö. (2012). Türk turizm sektöründe yabancı işgören profili ve sosyo-kültürel uyum durumları üzerine bir araştırma. *Çalışma İlişkileri Dergisi*, 3(1), 131-147.
- Fielden, A. (2008). New issues in refugee research. Cenevre: UNHCR. <http://www.unhcr.org/486cc99f2.pdf>. Erişim Tarihi: (12.09.2021).
- Giddens, A. (2000). Sosyoloji (H. Özel ve C. Güzel, Çev.). Ankara: Ayraç Yayınları.
- Gönüllü, M. (1996). Dış Göç. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi , 94104.
- Gönültaş, B. M., & Hilal, A. (2012). Çocuk Suçluluğunda Göç Faktörü: Adana Örneği. *Adli Tıp Dergisi* , 26 (3), 156-165.
- Güler A. E. (2017). Uluslararası Hukuk Perspektifinde Türkiye’de Göç ve Sığınmacı Sorunu: Suriyeli Sığınmacılar Örneği (Yüksek Lisans Tezi). Mustafa Kemal Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Hatay.
- Gümüşten, D. (2017) Mülteci Çocukların Eğitim ve Uyumlarına Yönelik Yapılan Müdahale Programları Üzerine Bir Derleme. *Nesne Psikoloji Dergisi* . 5 (10)
- Güvenç, B. (1999). İnsan ve Kültür. İstanbul: Remzi Kitabevi. Hablemitoğlu, Ş. (2004). Küreselleşme düşlerden gerçeklere. İstanbul: Toplumsal Dönüşüm Yayınları.
- Hammer, M. R., Gudykunst, W. B. ve Wiseman, R. L. (1979). Dimensions of Intercultural Effectiveness: An Exploratory Study. *International Journal of Intercultural Relations*, 2(4), 382-393.
- Hovey, J. D., Kim, S. E., & Seligman, L. D. (2006). The influences of cultural values, ethnic

- identity, and language use on the mental health of Korean American college students. *The Journal of Psychology*, 140(5), 499-511.
- Kalaycı, E., & Serpen, S. (2017). Sığınmacı Göçmen Çocuklar İle Sosyal Hizmet Uygulamaları . *ICPESS (International Congress on Politic, Economic and Social Studies) Sakarya* . Sakarya.
- Kan. M. (2013). İstanbul’da Bulunan Sığınmacılar Üzerinde Zorunlu Göçün Travmatik Etkileri: Zorlu Koşullara Karşı Ruhsal Dayanıklılık ve Sığınmacıların “Ev” Algıları (Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Karabulut, A. (2012). Duygusal zeka: baron ölçeği uyarlaması. Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Karaoğlu. E. (2015). Türkiye Vatandaşlarının Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Önyargısını Yordamada Sosyal Baskınlık Yöneliminin, Empatinin Ve Gruplar Arası Tehdidin Rolü (Yüksek Lisans Tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Karasar, N. (2000). Bilimsel araştırma yöntemi (9. Basım). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kaya, A. (2017). Avrupa’da Popülist Sağın Yükselişi; Çeşitlilik ve Birliktelik İçinde Kaybolmak. <https://cohere-ca.ncl.ac.uk/#/grid/141>
- Khon Kaen University, Nong Khai, Thailand. Lysgaard, Sverre. (1955). Adjustment in a Foreign Society: Norwegian Fulbright Grantees Visiting the United States. *International Social Science Bulletin* 7, 45-51.
- Kırmızıgül, Ç. (2019) *Nüfusbilim Dergisi / Turkish Journal Of Population Studies* 2019 41: 84-102
- Kilmen, S. (2015). Eğitim Araştırmacıları için SPSS Uygulama İstatistik. *Ankara: Edge Akademi Yayıncılık*.
- King, R. (2002). Towards a New Map of European Migration. *International Journal of Population Geography*, 8, 89-100.
- Korev. (2017). *Sığınmacı Sığınmacı Çocuklar Çalıştay Raporu*.
- Korkmaz, A. (2016). Suriyeli Sığınmacılardan Kaynaklanan Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Akademik Hassasiyetler*, 3(6), 83-116.
- Korkmaz. A. (2017). Türkiye’ye Yönelik Sığınmacı ve Mülteci Hareketlerinin Ulusal Güvenliğe Etkileri: Suriyeli Sığınmacılar Örneği (Doktora Tezi). Ankara Gazi Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.

- Kurt, H. K. (2019). Yüksek Lisans Tezi. *Sığınmacı Çocuklara Yönelik Sosyal Politikalar* , 59. Karaman.
- Marshall, G. (2009). *Sosyoloji Sözlüğü*. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları. Massey, D., Joaquin, A., Graeme, H., Kouaouci, A., & Adela, P. (tarih yok). Theories of International Migration: A Review and Appraisal. *Population and Development*, 19(3), 431-466.
- Maydell-Stevens, E., Masgoret, A. M. and Ward, T. (2007). Problems of psychological and sociocultural adaptation among Russian-speaking immigrants in New Zealand. *Social Policy Journal of New Zealand*, 30, 178-198.
- Mendenhall, M, Oddou, G. (1985). The Dimensions of Expatriate Acculturation: A review. *Academy of Management Review*, 10(1), 39-47.
- Mokhothu, T. M. and Callaghan, C. W. The management of the international student experience in the South African context: The role of sociocultural adaptation and cultural intelligence. *Acta Commercii-Independent Research Journal in the Management Science*, 1-11
- Oguri, M. and Gudykunst W. B. (2002). The influence of self construals and communication styles on sojourners' psychological and sociocultural adjustment. *Int J Intercult Relations*, 26(5), 577-593. doi: [https://doi.org/10.1016/S0147-1767\(02\)00034-2](https://doi.org/10.1016/S0147-1767(02)00034-2).
- Özkan, Y. (2008). Avrupa'da yaşayan Türklerin yabancılarla yaptıkları evlilikler ve yaşadıkları sorunlar. *I.Uluslararası Eğitim ve Kültür Bağlamında Avrupa Türkler Kongresi*, (s. 167-186).
- Öztürk, K. (2017) İstanbul'daki Suriyeli Çocukların Öfke Ve Sosyal Uyum Düzeyleri, İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, (s. 1)
- Peker, B. ve Sancar, M. (2001). Mülteciler ve İltica Hakkı: Yaşamın Kıyısındakilere Hoş Geldin Diyebilmek. Ankara: İnsan Hakları Derneği İktisadi İşletmesi
- Rubens, B. D., Kealey, D. J. (1979). Behavioral Assessment of Communication Competency and the Prediction of Cross-cultural adaptation. *International Journal of Intercultural Relations*, 3(1), 15-47.
- Savicki, V., Adams, I., Wilde, A ve Binder, F. (2008). Intercultural Development: Topics and Sequences. *Frontiers: The Interdisciplinary Journal of Study Abroad*, 15, 111-126.
- Sayın, H. (2017). Uluslararası Güvenlik ve Göçmen Kaçakçılığı. *İktisadiyat* , 133-144.
- Sever, Ş. (2020) . Mülteci Ve Sığınmacı Çocuklara Yönelik Sosyal Politikalar: Türkiye,

Almanya ve İtalya Karşılaştırması. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi SBE, Çalışma Ekonomisi)

Sümer, S. (2009). International Students' Psychological and Sociocultural Adaptation in the United States. Doctoral dissertation, Georgia State University, Atlanta, GA.

Şeker, B. D. and Akman, E. (2016). Psychological and sociocultural mechanisms of international students. *Cukurova Medical Journal*, 41(3), 504-514. doi: <https://doi.org/10.17826/cukmedj.237504>

Taşçı, F. (2009). Bir Sosyal Politika Sorunu Olarak Göç. *Kamu-ĞĞ ĞĞ Hukuku ve Ğktisat*, 10 (4), 177-204.

Taştan, C., & Çelik, Z. (2017). *Türkiye'de Suriyeli Çocukların Eğitimi; Güçlükler ve Öneriler*. TCK. (M.79).

Tavşancıl, E. (2002). Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi. Ankara: Nobel Yayıncılık.

TDK, <http://www.tdk.gov.tr>, (e.t. 20.10.2021)

Tekin, H. (1993). Eğitimde ölçme ve değerlendirme. Ankara: Yargı.

Tekke M, Coşkun M. (2019) *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt:18, Sayı:70, s.792. www.esosder.org

Tezbaşaran, A. A. (1996). Likert tipi ölçek geliştirme kılavuzu. Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.

Toivonen, A. (2011). Socio-cultural adaptation of foreign professionals in Finland: The case of Cameroonian professionals. Master of science thesis, Department of Management and Organization Hanken School of Economics, Helsinki.

Toksöz, G. (2006). Uluslararası Emek Göçü. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 1415.

Tonsing, K. N. (2014). Acculturation and adaptation of first-and second-generation South Asians in Hong Kong. *International Journal of Social Welfare*, 23, 410-420. doi: 10.1111/ijsw.12079.

Topçuoğlu, R. A. (2012). Türkiye’de Göçmen Çocukların Profili: Sosyal Politika ve Sosyal Hizmet Önerileri; Bir Hızlı Değerlendirme Araştırması. *Uluslararası Göç Örgütü, (IOM)*.

Türkiye’de Sığınmacı çocuklara erişim ve çocuğun yüksek yararına yönelik hizmet sunumunun teşvik edilmesi projesi değerlendirme raporu. Ankara. (2014).

Ulusoy, H. (2021). Sığınmacılara Yönelik Sosyal Hizmet Uygulamalarında Yaşanan

- Sorunlar ve Çözüm Önerileri: İstanbul'daki Suriyeli Sığınmacılar Örneği. (Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- UNİCEF. (2017). *UNİCEF 2017 GÖÇ RAPORU*.
- UYKK. (m.66). Uluslararası Ve Yabancıları Koruma Kanunu .
- Ward, C. and Fischer, R. (2008). Personality, cultural intelligence, and cross-cultural adaptation. In SLVD (Eds.), Handbook of cultural intelligence (pp. 159-173). New York.
- Ward, C. and Kennedy, A. (1999). The measurement of sociocultural adaptation. *International Journal of Intercultural Relations*, 23(4), 659-677.
- Ward, C., Okura, Y., Kennedy, A ve Kojima, T. (1998). The U-curve on trial: A Longitudinal Study of Psychological and Sociocultural Adjustment During Cross-cultural Transition. *International Journal of Intercultural Relations*, 22(3), 277-291.
- Ward, C., Rana-Deuba, A. (1999). Acculturation and Adaptation revisited. *Journal of Cross-cultural Psychology*, 30(4), 422-442.
- Wilson, J. (2013). Exploring the past, present and future of cultural competency research: The revision and expansion of the sociocultural adaptation construct. Unpublished doctoral dissertation, Victoria University of Wellington, Wellington.
- Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUkk). (2013). <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6458.pdf>.
- Yalçın, C. (2004). Göç sosyolojisi. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Yalçın, Ö. (2018). Sosyokültürel Uyum Ölçeği (Scas-R)'Nin Gaziantep/Türkiye'de Yaşayan Suriyeli Göçmenler Örneğinde Arapça'ya Uyarlama, Güvenirlilik ve Geçerlik Çalışması. Hasan Kalyoncu Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep, 2018.
- Yavuzer, H. (2001). Çocuk psikolojisi (21. Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi
- Ying, Y. W. (2005). Variation in Acculturative Stressors Over Time: A Study of Taiwanese Students in the United States. *International Journal of Intercultural Relations*, 29(1), 59-71.

EKLER

EK 1. ÖLÇEK FORMU

EK 2. SOSYOKÜLTÜREL UYUM ÖLÇEĞİ (SCAS-R)

EK 4. RESMİ YAZIŞMA VE İZİN BELGESİ

EK 5. ÖLÇEK KULLANIM İZİNLERİ

EK 6. ÖZGEÇMİŞ

EK 1.
Ölçek Formu
KATILIMCILARIN SOSYAL VE KÜLTÜREL UYUM DÜZEYİNİ BELİRLEMEK
İÇİN DÜZENLENMİŞ ANKET

SCAS-R
Revize Edilmiş Sosyokültürel Uyum Ölçeği

Farklı bir kültürde yaşamak genellikle yeni beceriler ve davranışlar öğrenmeyi kapsamaktadır. Lütfen (Ülke)'deki yaşamı göz önünde bulundurarak aşağıdaki davranışların her biri için yeterliliğinizi değerlendirin (1= Hiç yetkin değil; 5 = Son derece yetkin).

Bazı insanlar farklı kültürlerle yaşama zorlanır ve bazı yeni beceri ve davranışlar kazanır. Biz ise bu ankette Türkiye'de bulunan kişisel sosyal ve kültürel tecrübeleri dinlemek istiyoruz. Yaşadığınız şehirdeki hayattan bilgi almak istiyoruz. Biz ise burada senin becerilerini ve sosyal davranışlarını aşağıdaki anket sorularına verilen cevapların puan skalasına değerlendirmek istiyoruz.

Anket Değerlendirme Düzeyleri:

- 1: Kesinlikle yapamam**
- 2: Belki yapabilirim**
- 3: Yaparım**
- 4: Çoğunlukla yapabilirim.**
- 5: Her zaman yapabilirim.**

Mad. No	Anket Soruları	Değerlendirme Puanları				
		1	2	3	4	5
1	İlişki kurabilirim ve sürdürebilirim.	1	2	3	4	5
2	Akademik/işle ilgili sorumluluklarımı yönetebilirim.	1	2	3	4	5
3	Sosyal etkinliklerde etkileşimde bulunabilirim.	1	2	3	4	5
4	İlgi alanlarımı ve hobilerimi devam ettirebiliyorum.	1	2	3	4	5
5	Yaşadığım bölgedeki gürültü düzeyine uyum sağlayabilirim.	1	2	3	4	5
6	İnsanların hareketlerini ve yüz ifadelerini doğru bir şekilde yorumlar ve bunlara yanıt verebilirim.	1	2	3	4	5
7	Diğer öğrencilerle/çalışma arkadaşlarımla birlikte etkili bir şekilde çalışabilirim.	1	2	3	4	5
8	İhtiyacım olan sosyal hizmetleri elde edebiliyorum.	1	2	3	4	5
9	İçinde bulunduğum topluluklara uyum sağlıyorum.	1	2	3	4	5
10	Türkçe anlar ve konuşurum.	1	2	3	4	5
11	Konuşma hızım kültürel olarak uygun şekilde değişkenlik gösterir.	1	2	3	4	5
12	Performansımı arttırmak için diğer öğrencilerden/çalışma arkadaşlarımdan yardım alırım.	1	2	3	4	5
13	Karşımdaki insanların duygularını anlar ve dikkatli bir şekilde bu duygulara tepki veririm.	1	2	3	4	5

14	Topluluk etkinliklerine katılımım veya etkinliklerde yer alırım.	1	2	3	4	5
15	Yaşadığım bölgede ulaşımımı sağlarım.	1	2	3	4	5
16	Karşı cinsten kişilerle iletişim kurabilirim.	1	2	3	4	5
17	Diğer öğrencilere/ çalışma arkadaşlarıma fikir ve düşüncelerimi kültürel açıdan uygun bir şekilde ifade ederim.	1	2	3	4	5
18	Bürokrasi işlerimi halledebilirim.	1	2	3	4	5
19	Yaşadığım toplumun yaşam tarzına uyum sağlarım.	1	2	3	4	5
20	Türkçe okur ve yazabilirim.	1	2	3	4	5
21	Davranışımı sosyal normlara, kurallara, tutumlara, inançlara ve geleneklere uyacak şekilde değiştirebilirim.	1	2	3	4	5

EK.4

Resmi Yazışma Ve İzin Belgesi-1

Resmi Yazışma Ve İzin Belgesi-2

EK.5

Ölçek Kullanım İzinleri

EK.6

ÖZGEÇMİŞ

